

ARGIA

POLITIKA

Bost euskal
preso politiko
15 urtez itzalean

KOLDO GOROSTIAGA

«EHUn pertsona
erosketa izugarria
izan da, eta ez da
diruaz egin»

EKOLOGIA

Parke naturalaren
proiektuarekin
sutan jarri dira
Pirinioak

KOMUNIKABIDEAK

«Egin»eko miaketak
adierazpen
askatasunaren
erroak estutu ditu

ANDONI SAGARNA ETA JOSEBA INTXAUSTI EUSENOR PROIEKTUAZ
«HIZKUNTZAREN KULTUR BEHARREK
ELKARTZEA ESKATZEN DUTE»

MINXORIAK

Azken jaialdi honetako gonbidatuak:

TAPIA ETA LETURIA
"BAND"

KATTU ETA IBAN
(BALDINBADA)

NATXO ETA ANTTON
(OSKORRI)

MIKEL GARIKOITZ

ANJE DUHALDE

ROBERTO MOSSO
(ZARAMA)

GORA ETA URBEL
(SOROTAN BELE)

BETI GERLA
(TXALAPARTA)

**Abenduak
17**

OIARTZUN
Madalensoro Pilotalekuan

**Gaueko
10etan**

Antolatzailea:

ARGIA

UKT

Laguntzaileak:

**Oiarzunge
Udala**

Ez zinen neutrala izan, Amaia

PENA handiz ikusi nuen EHUtik kanpotutako irakasle elkartuei buruzko saioa ETB-2n. Eta nere pena gonbidatuak ikusita hasi zen. Mahaian ez zegoen batere orekarik. Herrero irakaslea isolatu eta ito nahi izan zenuen. Haien arazoa ez da mugatzen unibertsitatetik euren gogoz atera edota Erretzaintzak kanporatzera. Eta, kazetari elektistien ego-a asetu nahirik, EHUn ezin negoziatu eta horretarako plataforma biltzartu nahi izan zenuen zeure programa. Baina, horretaz gain, eta askozaz ere larriagoa, jarrera bat defenditu zenuen kazetari moduan neutral gelditu beharrean, eta errazenera jo zenuen, agintarien jarrera defenditzera.

Jakin ezazu, behin eta berriro hala zela azaltzen saiatu zinen arren, zazpi irakasleak ez daudela bakarrik: sostengu taldea dute ondoan, mahaira deitu ez zenituen ikasle askoren oniritzia, eta, are gehiago, segurtasuna eta erosotasunagatik arriskurik nahi izan ez duten irakasle askoren defentsa.

Ez al zaizu iruditzen beste errespetu bat behar zenuela 30 urtez lanean aritu den gizon hau eta bere kideekin, jakinik EHUn agintzen dutenek baino askoz ere gehiago arriskatu dutela euren jarrerari eutsiz?

Egurra eman zenion, gehiegi erasotu, eta ez zenuen benetako arazoa ikusi nahi izan. Eran ziren ia gauza guztiak aurretik jakinak ziren. Baina oraindik ez da egin debaterik

hain zuzen ere irakasle elkartuek aldarrikatzen dutenari buruz: unibertsitate eredua eta lan-kontratu mota. Hori da sakonean dagoen arazoa, eta ez zenuen ikusi nahi izan.

Ez zinen neutrala izan, Amaia.

R.L.
Donostia

Klasikoak SA dela eta

DUELA aste gutxi Andoni Iriondo jaunak argitu zigun, argi ez bazegoen, nola ulertu behar den *lukro asmorik gabeko* pentsamenduaren klasikoan edizio hauek. Bego. Baina zer ez den baino gehiago zer denak kezkatzen nau. Agian bilduma zaleentzako beste bitxi bat edo gai horietan interesatuta dagoenarentzat euskaraz irakurtzea eskaintzea? Asmo nagusia 50 liburukiak harpidetzaren bidez banatzea izan omen da

(150.000-180.000 pezeta), liburuki *bakan batzuk* liburudendetan banatuz. Ba al da hau kultura unibertsala euskaldunen artean zabaltzeko biderik egokiena?

Suposa dezagun UBI edo unibertsitateko gazte batek (edo ez hain gazte) Mororen «Utopia»-n interesatuta dagoela. Hauek dira aukerak Donostiako ezin liburudendatan: gaztelaniaz, Alhambra editorialean adibidez, 900 pezeta edo Klasikoak bilduman 4.750 pezeta (badago edizio merkeago bat Alianzan, 600 pezetan). Hori bai, euskarazko edizioan latinezko testua ere agertzen da. Edo, adibidearekin jarraitzeko, Nietzschere «Honela mintzatu zen Zaratustra» irakurri nahi badu, ba, gaztelaniaz 950 pezetan eskura dezake Alianza Editorialean eta euskaraz, edizio berri hauetan, 4.750 pezetan (Darwinen «Espezieen jatorria» bi liburukietan iragarri dute, beraz, prezioa bikoiztuta!).

Jakina, edizio hauei esker aukera bera egin da posible orain, lehen erdaraz bakarrik lortu baitzitekeen lan hauek. Hortxe argitalpen hauen meritoa. Hala ere, dirudienek, euskaraz bizi nahi duenak oraindik militantziarako joera markatua izan beharko du, euskaraz izateagatik bere poltsikotik bost-sei bider diru gehiago ipini beharko baitu, nahiz eta tartean, publizitatean behintzat, Komunitateko banketxe eta unibertsitate guztiek parte hartu duten.

A. Arruabarrena
Lasarte-Oria (Gipuzkoa)

H I R U G A R R E N B E G I A

ARGIaren orpotik dator

TOTAL eginda. Halaxe bukatu genuen azken alea irakurrita. Ardo txuria, beltza, gorria, txakolina, urtekoa, zahartutakoa... Zoragarria, eta dotore inondik ere. Gorde eta erabiltzekoa gainera. Bularra kopeteraino puztuta edozein tokitan azaltzeko moduan. Joan den astean bertan, hain zuzen ere, elkarrekin afaltzea egokitu zitzaigun etxeko (tartean aldatzea ere ez dela txarra, elkar afaltzen ohituagoak

baikaude). Arrazoa ere ez-ohizkoa. **Patxi Sarriegi** adiskideak, arteaz diharduenak, artez ibiltzeko asmoz edo ezkontzarako bidea egina duela.

Sartu gara, beraz, koa-drila majo askoa jatetxean direnak eta ez direnak hustutuz. Haginluze, mahaiaren inguruan eseri eta hantxe, jertsea erantzi eta beso-hutsik, idia adar eta guzti jateko prest. Jatekoak agindu ditugu, berezitasun handirik gabe,

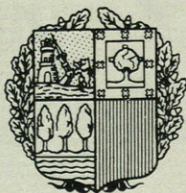
eta hara edariak eskatzean sortu den iskanbila. Beltza eta sagardoa espero zerbitzariak baina, zera, *gourmet*-ez bete ez zaigu bada erredakzioa bat-batean. Batek *Tempranilloz* egindakoa *Garnachaz* ondutakoa baino nahiago duela; hamahiru gradukoa askoz egokiagoa zaiola eskatutakoari besteak. Tira, tira hirugarrenak, betikoa utzi eta Cariñena edo Jumilla bat samur sartuko zaigula. Harrotuta, denak

ere gero eta gorago, tximinoak bezala, eta uzkia ageriago. Gure *kazetari-kosmopolita-munduanibiliak*, bururik ez eta txapela nahi.

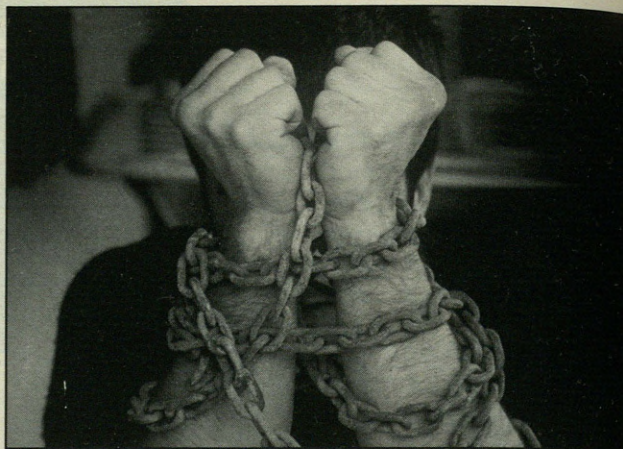
Aldizkaria, berriz, Olentzero samar datorkigu azken aldian, opariz beteta. Mama gozoa gutxi ez balitz, Durangora joan eta ez galtzeko moduko *gida*. Horrela jarraituta, ez dute lan makala gurea miatzen.

MIKEL ELORZA

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Bost euskal preso politiko 1978ko abenduaz geroztik daude espetxean. Hamabost urte itzalean. AITZIBER YARZA.
14. Politika ttantaka.
16. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
18. Tsar berriaren neurriko hauteskundeak. XABIER LETONA.
22. Nazioarte ttantaka.
24. Ion Sojo Garate, Industri Diseinurako Zentroko gerente zuzendaria. «Jada ez da nahikoa produzitzea, saltzeko irudimena behar dugu». MYRIAM GARTZIA.
26. Parke naturala bihurtzeko lehen pausoa eman du Nafarroako Gobernuak. Pirinioak sutan daude. ALBERTO IRAZU.
30. «Egin»-etik agiriak eta bi ordenagailu eraman zituzten. Adierazpen miaketa. AMAGOIA IBAN.
26. Koldo Gorostiaga: «EHUn pertsona erosketa izugarria izan da, eta ez da diruaz egin». MYRIAM GARTZIA.
40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. Abenduaren 17 eta 18an egingo ditu azken emanaldiak plaza taldeak. Minxoriak-en doinurik gabe gelditu dira herrietako jaiak. JOXI GOIKOETXEA.
45. Andoni Sagarna Eusenor proiektuko zuzendaria eta Joseba Intxausti harreman arduraduna. «Euskararen azpiegituraren eraikuntzan elkartu beharra dago». J.J. PETRIKORENA.
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
56. Kultura ttantaka.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. Osaba Kepa Ordoki. PELLO ZUBIRIA.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

POLITIKA: Abenduaren erdialdera Joseba Eizagirre, Juan Antonio Torre Altonaga, Jose Miguel Azurmendi, Jose Manuel Olaizola eta Mitxel Sarasketa euskal preso politikoei hamabost urte beteko dituzte espetxean. Baina hauek bezala beste 96 preso dira jada hamar urtetik gora espetxean daramatzatenak. Hamabost urte hauetan asko aldatu da, kanpoko bizitzaz gain baita barrukoa ere. **8**

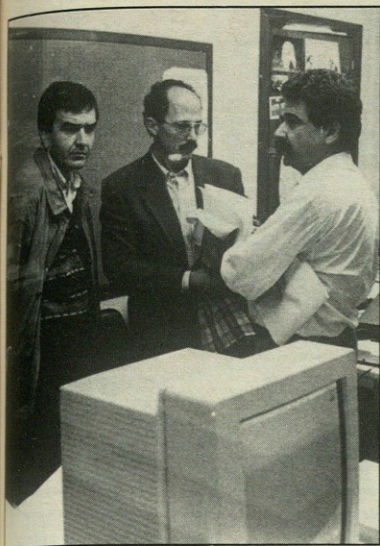
EKOLOGIA: Baliabide Naturalen Antolaketa Egitasmoaren aurreproiektua medio, Nafarroako Gobernuak lehen pausoa eman du Pirinioak parke naturala izendatzeko. Orain lau urte bezala, dena den, orduan PSNren eskuetan zegoen Gobernuak gauzatu ez zen antzeko proiektu bat aurkeztu baitzuen, eztababaida handia sortu da Zaraitzu, Aezkoa eta Erronkarin. Aurreproiektuari dagozkionak baino gako gehiago ditu eztabaida horrek. **26**

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Turismo Departamenduak

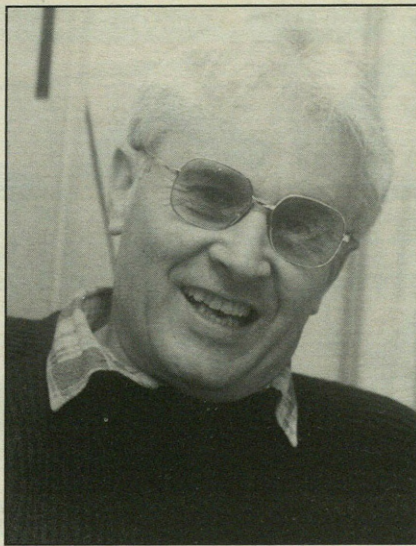

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

KOMUNIKABIDEAK:

Abenduan lean, hainbat komunikabideren adierazpen eskatasunaren aurkako eraso berritatu den miaketa gauzatu zen. Entzaintzak, Carlos Bueren epailearen aginduz, «Egin» egunkaria miatu zuen. Baita bertako paper asko eta ordenagailu bi eraman ere. Egunkari hau itxi ahal izateko agiten ari diren kanpainaren urrats berri bat dela salatu dute bertako langileek./30

KOLDO GOROSTIAGA:

30 urte emanak ditu unibertsitateko irakasle bezala eta ez balu hartutako bidea jarraitu, dagoeneko katedradun izan zitekeela diote. EHUtik kaleratutako irakasleetatik bat dugu, baina, hala ere, Donostiako Zuzenbide Fakultatean Doktoretzako irakaslea da. Bere historian zehar hainbat gauza egiten ikusi dugu, EHUKo estatutuak edota irakaslegoa euskalduntzeko plangintzan./34

KULTURGINTZA:

'Entziklopedien gerra' deitu denak hautsik harrotu du asteotan. Lur entziklopediak egindako salaketek piztu dute sua, erdi-erditik Eusenorren proiektua auzitan jartzera etorri direnak. Guzti honetaz mintzatu eta euren egitasmoa zehatz-mehatz adieraz diezaguten Andoni Sagarna eta Joseba Intxausti deitu ditugu, Eusenorreko zuzendaria eta harreman arduraduna./45

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.

GERENTZIA: Joxe Mari Irazusta.

ADMINISTRATZIOA: Aitor Aznar.

PUBLIZITATEA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.

PROMOZIOA: Jose Luis Olaziregi.

HARPIDETZAK: Olatz Korta.

BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.

BILBO: Myriam Gartzia, Xabier Letona.

IRUÑA: Patxi Larrion.

URRUÑA: Ixabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.

BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Uribarren, Arritxu Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogioia.

GASTEIZ: Jaione Guridi, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Vanessa Sanchez.

IRUÑA: Iñigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Iñaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Iñaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elozegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garaialde, Joxan Goia, Andres Gostin, Joxe Anjel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrañaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Iñaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uribe, Iñaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Joxe Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibabe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Fernando Villar, Iñaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.

ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.

DISEINUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48002 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña. Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

us.

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaietxeparen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

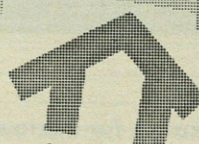

EKO AIETE
Etxaidi Sola
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Epailerik garrantzitsuena

AZKEN aldian astero izaten da mundu politikoa izugarri nahasten duen gertaeraren bat. Oraingoan, baina bestearen atzetik etorri dira eta azkena Ertzaintzak Carlos Bueren epailearen aginduz «Egin» egunkariko hainbat bulego miatzea izan da.

«Gu ez gaude komunikabide baten aurkako kanpaina baten aurrean, baizik eta ustezko gaizkileak jarraitzen baizik», hitzak aipatu zituen Juan Mari Atutxa Barne sailburuak. Baina joan den astean «Egin»-i buruz esandakoak eta gero, inork gutxik jartzen du zalantzan kanpaina bat dagoela.

Baina askok esango dute oraingoan epaileen agindua eskuan zutela joan direla eta ondorioz, ekintza honen aurrean aurkako aitzakiarik ez dagoela. Zentzu batean hala da, le-

geei buruz gehiegi ez dakigunok ez baikara ekintza honen legezkotasuna zalantzan jartzen hasiko. Baina galdara ugari sortzen zaizkigu hala ere ekintza honen inguruan. Ez baitakigu zer dela eta aukeratu den momentu hau eta ezta ere miaketa horren ondorioz eraman ziren paper guztiak zertarako behar dituzten epaileek. Eramandako paperen artean Incresa enpresari eskatutako txosten komertzialez gain GAL taldeari buruzko dokumentuak daude, Miguel Lejarza «el Lobo»-ri buruzko informazioa, Xabier Kalparsoro kasuaren inguruko material ezberdina, Ertzaintza eta Mossad zerbitzu israeldarren arteko harremanen inguruko paperak eta baita EAJko iturginei buruzko txostenak. Zaila zaigu hauen eta agindua ema-

teko erabili den arrazoiaren arteko harremanak aurkitzea. Eta inork ez du zalantza hau argitu.

Baina bestelako zalantza guztiak Atutxa Barne sailburuak argitu zizkigun. Atutxak azaldu duenez, gizartea bera izan beharko litzateke «Egin» itxi behar duena, baina gizartearen zalantzak baztertu nahian edo, aldeztu aurretik azaldu du «Egin» gizartearentzat jasangaitza dela. Azken aldian gizartearen epaile garrantzitsuenetakoa bilakatzen ari da Atutxa.

USTEZ ETA erakundeak Jose Luis Alvarez Santakristina «Txelis»-i bidalitako gutunaren hainbat arlo gailendu dira azken egunetan. Batetik, Txelisek borroka armatuarekiko zuen jarrera aldatu eta gaur egun ez duela berau bideragarria ikusten. Bestetik, Bidarteko atxilotetak ETarentzat kolpe handia izan zirela. Hauek aipatu dira etengabe, Barne Sailetik eta baita Espainiako Barne Ministeritzatik behin eta berririo azaldu dutena baieztatzen baitute. Aldiz, ETaren barruko barne eztabaida ez da aipatu ere egiten, agintarien teoriaren arabera ETA barnean ez baitago eztabaidarako inolako tarterik.

Baina epaile papera egitea modan jarri da antza. «Egin» egunkariak Kaleratutako Kubatiren eskutitzean bere jarrera azaltzen du, eta irakurtzen duen edozeinek ezingo luke bertatik ondorio gisa Kubatik borroka armatua zalantzan jartzen duenik atera. Baina hurrengo egunean hainbat komunikabidek «Kubatik borroka armatuaren baliogarritasuna zalantzan jartzen du» titularra erabili zuten.

Aitziber Yarza

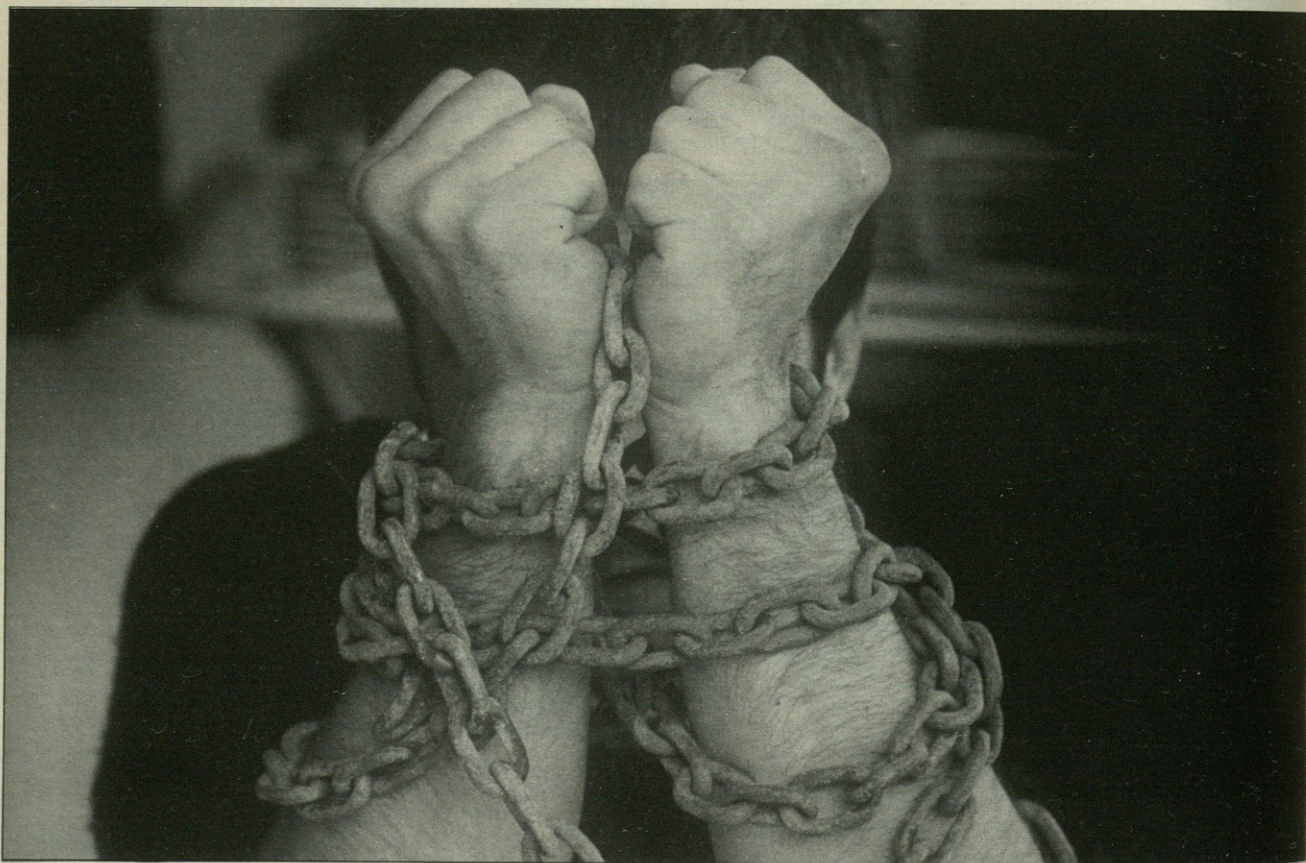
ETak Joseba Goikoetxea Asla sarjentuaren aurka egindako atentatu bere gain hartu zuen. Komunikatuan «torturatzaille espainiar eta euskaldunen artean» ez duela bereizten azaldu zuen. Honek EAJren baitan izugarrizko haserre sortu du eta «Ertzaintzak ez duela inor torturatzen» azaldu du.

Bost euskal preso politiko 1978ko abenduaz geroztik daude espetxean

Hamabost urte itzalean

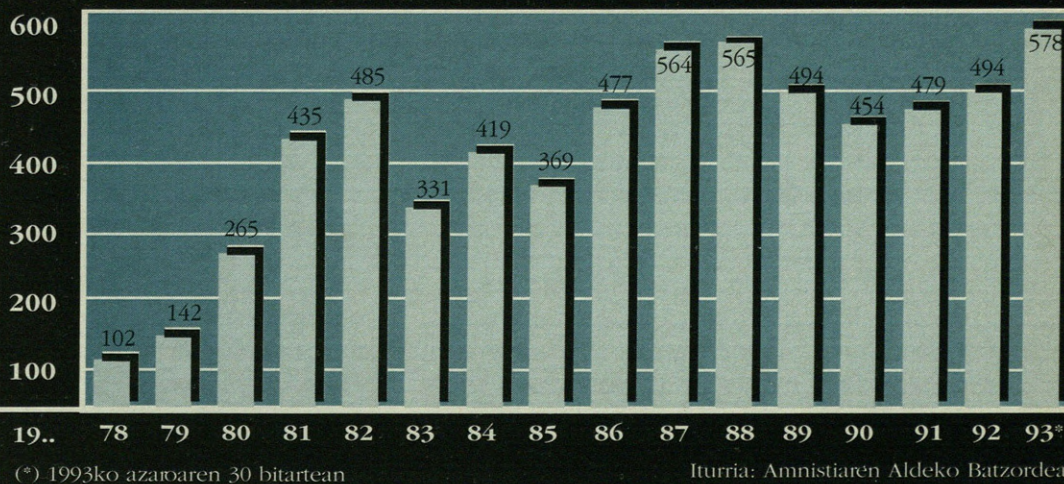
Mitxel Sarasketa, Joseba Eizagirre, Jose Manuel Olaizola, Jose Miguel Azurmendi eta Juan Antonio Torre Altonagak abenduan hamabost urte beteko dituzte espetxean. Urte hauetan senitarteakoak hiltzen eta jaiotzen ikusi dituzte. Senitarteko hauek izan dira, lagunekin batera, urte luze hauetan euren giza eskubideen aldeko borrokan gehien lagundu dietenak. Urteak era ezberdinetako sufrimenduz josiak etorri baitira.

1977-KO abenduaren 9an atera zen espetxetik Fran Aldanondo frankismo garaiko azken euskal preso politikoa, urte bereko urrian emandako amnistia dekretuaren ondorioz. Baina Espainiako espetxeek ez zu-

Frankismo garaia ostean, amnistia eman zenean, azken preso politikoa 1977ko abenduaren 9an atera zen kalera. Baina ondoren beste preso politiko batzuk etorri ziren eta urtebete beranduago atxilotuak izan zirenetako bost oraindik espetxean daude.

PRESO POLITIKO KOPURUA URTEZ URTE

ten luzaroan preso politikoz hutsik iraun, otsailerako hutsune horiek betetzen baitzituzten beste batzuk.

Geroztik preso kopurua gora joan da eta baita presoak barruan igaro dituzten urteak ere. Egun 101 dira espetxe ezberdinetan hamr urtetik gora egin dituzten presoak.

1978an atxilotuak izan zirenetatik bost dira oraindik espetxean dirautenak. Abenduaren 13a zen Mitxel Sarasketa Zubiarmenteria eta Jose Miguel Azurmendi Albizu Erreterian atxilotu zituztela, ETako komando bateko kide izateaz salatuak. Bi egun beranduago bere jaioterria den Mungian atxilotu zuten Juan Antonio Torre Altonaga, bere lantokia zen Lemoizko zentrolean lehergailu bat jartzen laguntzeagatik. Abenduaren 16an, berriz, Joseba Eizagirre Mariskal eta Jose Manuel Olaizola Eizagirre atxilotu zituzten Trintxerpe eta Erreterian.

Gipuzkoan atxilotutakoak Martuteneko espetxera eraman zituzten komisaldegitik igaro ondoren. Torre Altonaga, aldiz, Carabanchelera eraman zuten. Abenduaren 27an 97 preso Euskal Herriko espetxeetatik atera eta Soriara eramana izan ziren.

Euskal Herritik Soriara

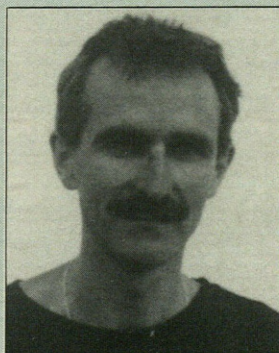
Bost presoak, garai hartan zeuden beste guztiekin batera, oso egoera latza bizi izan zuten Sorian. Polizia espetxe barruan zegoen eta

EIBARREN jaio zen 1954eko urriaren 26an. Aurtan bere urtebetetze egunean hil da Mitxelen aita. Jesusa, ama, bizirik dago, eta bidaia luzeak egitea oso nekeza bazea ere, noizbehinka joaten da semea ikustera. Anaia bi ditu, Juanjo eta Kepa. Azken honekin du, batez ere, harreman sendoa eta Keparen alaba Ainara da duen iloba bakarra. Hala ere, otsailerako beste haur bat sartuko zaio bizitzara. Uxune Iriondo neskalaguna haurdun dago, zazpi hilabetez. Uxunek eta Mitxelek Puerto de Santamarian ezagutu zuten elkar. Uxuneren ahizpa Sarriñandianaren lagun mina izanik, haren bitartez lotu zuten harremana duela hamaika urte. Hasieran zaila zitzaion aita izango zela pentsatzea, baina azken aldian gero eta kontzientziatuagoa omen dago eta jakinmina ere handitu zaio.

Gaztetan ikasketak amaitu gabe utzi zituen eta langabezian egon ondoren COES Armadako gor-

PROFILA

MITXEL SARASKETA

Setatsu bat aita izateko bidean

pu berezietara joan zen bolondres, ETakide izan baino lehen prestatzen joateko edo.

Oso setatsua omen da eta zerbait lortu nahi duenean kosta ahala kosta aritzen da lortu arte. Espetxean ere funtzionarioei behin eta berriro ekiten die nahi duena erdieste-kotan.

Espetxean kazetaritza ikasketak eginak ditu. Gerora filosofia eta zientzia politikoak ere ikasi ditu urtebetez. Orain euskal filologia ikasten ari da. Sakabanaketa hasi zenean

ingeleza ikasten hasi zen, eta Ceuta eta Tenerifen egon zenean atzerritarren artean ibili zenez, ingelesez aritzeko aukera ere izan zuen. Preso sozialekin harreman onak izan ditu eta Valdemoron, esaterako, preso sozialei berarekin hitz egitea debekatu zieten, askotan hauen salaketak bideratzen eta lagundu izan baitu. Osasunari dagokionez, isolamenduan jasandako hotz eta hezetasunaren ondorioz artrosi erreumatikoa du. Gaur egun begetarianoa da, baina espetxe batzuetan zaila da janari egokia lortu ahal izatea.

Espetxean, ikasteaz gain, idazten eta irakurtzen aritzen da. Joseba Sarriñandiarekin batera «Hamahiru ate» argitaratu ondoren, «Lurraren indarra» argitaratu zuen. Besetik, hainbat itzulpen ere burutu ditu. Hauetako bi Ipar Irlandari dagozkio, gai honen inguruan kezka handia baitu. Horrela, IRAko presoekin ere eskutitz bidezko harremana mantentzen du.

Sermoilariaren sena

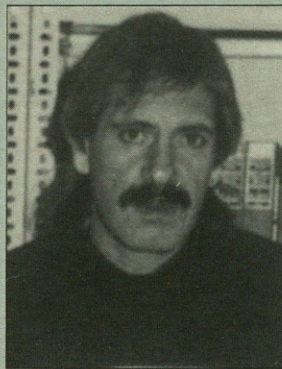
MUNGIAKO baserri batean jaio zen 1944eko irailaren 26ean eta bertan bizi izan zen Rosario, Justa, Juan Martin eta Josu neba-arreba eta gurasoekin, harik eta bakarrik bizitzen jarri zen arte. Txikitan fraile izan nahi zuela azaltzen zuen, eta etxean pulpitoan balego bezala jarri eta hizketaldia botatzen ere aritzen omen zen. Motoredun ibilgailuak ere oso gustuko zituen antza, behin baino gehiagotan inori ezer esan gabe hartu baitzuen autobusa, senitartekoen kezka piztuz. Ez

zuen hau haserreak jota egiten, jakinminak bultzatuta baizik.

Gurasoak bera espetxeratu baino lehen hil ziren, eta espetxeratu baino lehen ere jaio ziren Urko eta Saioa ilobak. Gaur egun 20 eta 18 urte dituzten ilobak, Josuren seme-alabak, oso txikitandik joan izan dira berau espetxez espetxez bisitatzen. Familia izan da beretzat euskarri garrantzitsua hamabost urte hauetan.

Gaztetandik hasi zen lanean elektrikari moduan, eta lan ezberdinetan hainbat denboraz aritu ondoren, atxilotu baino lehenagoko urtean, Leioizko zentral nuklea-

JUAN ANTONIO TORRE ALTONAGA

rrean hasi zen lanean. Bertan lehergailu bat jartzeko laguntzeagatik dago, hain zuzen ere, presondegian.

Preso sartu zutenean ikasteari ekin zion. Horrela, Sorian 25 urtetik

gorakoentzako unibertsitaterako sarrera ikasketak egin ondoren, euskal filologia ikasten hasi zen 1982-83 ikasturtean Deustuko unibertsitatearen bidez. Ikasketa hauek zailtasun handirik gabe bukatu zituen, baina gaur egun egiten ari den doktoradutza burutu ahal izateko oztopo handiagoak ditu. Hala ere, «soziolinguistika eta euskararen estandarizazioaren» inguruko tesia nahiko aurreratu du, eta hemendik urtebete edo urte t'erdia barru aurkeztu beharko du. Baina unibertsitate ikasketez gain, bestelakorik ere egin du: oraintsu ingeleseka ikasteari ekin dio.

Hamabost urte hauetan presoan aldeko mobilizazioak etengabeak izan dira. Mobilizazio hauen helburu nagusia presoak Euskal Herrira ekartzea eta beraien giza eskubideak defendituak izan daitezen lortzea izan da.

presoek izugarritzko jipoi eta tratatu txarrak jasaten zizuten. Polizia bihurtu zen funtzionarien ordezkari, eta espetxe aldaketa eta poliziak bertan izatea justifikatzeko ihes egiteko planak zeudela azaldu zuten agintariek. Egoera honen aurrean presoek urtarilaren 31n 36 egunez iraun zuen gose greba bati ekin zioten. Gose greba honen ondorioz poliziak Soriako espetxe

barrutik atera ziren. Hala ere, gerora berriro sartu ziren eta tratatu txarrak errepikatu. Horrela, 1980ko uztailaren 22an preso politikoek izugarritzko jipoiak jasan zituzten. Modu honetan gogoratu dizkigu Jose Manuel Olaizolaren amak: «Inoiz ez dut nire semearen aurrean negar egin, egun hartara arte. Izugarritzko ubelduak zeuzkan. Hala ere, niri ez zidan gorputza erakutsi,

eta ikusi zioteneko izugarria zela esan zidaten gerora».

Garai honetan preso gehienak Sorian bazeuden ere, beste hainbat Burgos, Carabanchel edo Basaurin zeuden. 1981era bitartean Euskal Herriko urrutien zeuden presoak 300 kilometrorara zeuden. Urte horretatik aurrera beste zenbait espetxetara ere bildaritzen dituzte presoak. 1981eko uztailaren Carabanchetik Puerto de Santamariara eramane zizuten 119 preso. Hauen artean zeuden Jose Manuel Olaizola, Joseba Eizaguirre eta Juan Antonio Torre. «Purton izan zen urtebetean Josebari ez nion irribarre bat ere ikusi ezpainetan. Bisitetan kristalak bain lotuak ziren ez genuela ia elkar entzun ere egiten. Bisitak askotan bost minutukoak besterik ez ziren izaten, eta funtzionariak bisita gelan zeuden gurekin», kontatu digu Josune Lakunza Josebaren neskalak.

Herrera de la Manchako espetxean une latzak bizi izan dira; hau salatze 1984-92 epean urtero Herrerako Martxa burutzen zen.

gunak. 1982ko abuztuaren 11n Alcalako segurtasun bereziko espetxea ireki zen, agintariak azaldu zuten «terrorismo delituak egin dituztenei zuzendua». 1983rako espetxe hau erabat bete zegoen. Ondorioz, bertan ihes egiteko plangintza bat zegoela zabaldu zuten agintariak eta aitzakia hau erabilita espetxe honetan errepresioa gogortu eta Herrera de la Manchara eraman zituzten preso ugari.

Aurretik ere euskal preso politikoek Herrera de la Manchako espetxea ezagutzen zuten. Horrela azaldu digu Azurmendiren amak aurretiko esperientzia «Jose Miguel bertara beste mili batekin eta 14 polimilirekin

eraman zuten; izugarria izan zen. Hilabeteak igaro zituen fruta eta esnea besterik jan gabe eta ikusi genuenean ia ezin zuen bitzik ere egin». 1983ko urriaren 24ean jakinarazi zen preso guztiak Herrera de la Manchara bilduko zituztela, eta halaxe egin zuten espetxe agintariak 1987ra arte.

Herreratik sakabanaketa garaira

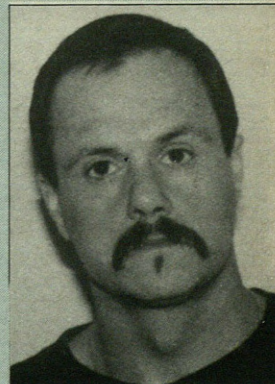
Enitartekoei elkarrekin joateak indarra ematen zien, baina espetxe benetan gogorra izan zen. 1984ean presoek jasaten zituzten etengabeko zigorrak, jipoiak eta abar salatze

Etxeko enbultasunaz blai

1954-EKO abuztuaren 3an jaio zen Pasai Donibanen, baina nahiko azkar Trintxerpera joan zen bizitzera guraso eta Luziano anaiarekin. Luziano ere duela hamabost urte dago Euskal Herritik kanpora. Joseba atxilotu zutenean Luzianok Ipar Euskal Herrira alde egin zuen, eta handik Venezuelara. Iparraldera itzultita, atxilotu eta Togora deportatu zuten. Bertan zazpi urte egin ondoren, gaur egun Kuban dago.

Espetxean dagoenetik 1992ko urriaren 9an jaso zuen berriak txarrena, egun horretan hil baitzitzaion ama. Aita ospitalera eramana zuten osasun egoera kaskarrean, baina aita hartatik onik atera bazen ere, ama gaizki jarri eta inork espero ez zuenean bihotzkoak jota hil zen.

Espetxean dagoela, dena den, heriotzak ezezik jaiotzak ere bizi izan ditu. 1991ko urriaren 22an jaio baitzen Enetz semea. Josebak hamabost urte hauetan Josune Lakunza neskalaguna izan du ondoan. 17 urte dituztenetik edo elkar ezagutzen dute, eta Joseba espetxeratu baino lehen elkarrekin ibiltzen ziren jada. Hasieran umerik izatea sekula pentsatu ez bazuten ere, denbora aurrera joan ahala haur bat izan edo ez erabaki beharrean egokitu ziren. Josunek 29 urte inguru zituela erabakia hartu eta, baina handik lau urtera arte ez

JOSEBA EIZAGIRRE

zen Enetz jaio. Semeak bi urte besterik ez dituenek, ez du egoera oso ongi ulertzen, baina jada hasi da gauzak erlazionatzen, aita atera ezin den leku batean dagoela badaki.

Joseba Puerto de Santamarian zegoela ezkontzea erabaki zuten, lau urte luzetan ez baitzuten elkarrekin egoteko aukerarik izan, eta hau zen *vis a vis* bat lortzeko era bakarra. Baina Carabanchelera eraman aldatu zuten eta *vis a vis*-ak eman zizkieten. Ezkongai jarraitzen dute.

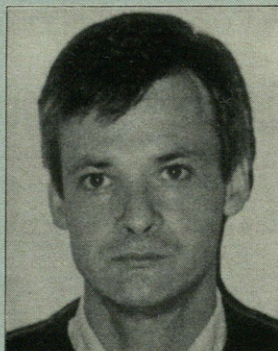
Umeak asko atsegin zaizkio Josebari eta orain Martutenen dagoenez, askotan ikus dezake. Hala ere, espetxean bizi duen egoeraren ondorioz, haurarekin duen harremana erabat berezia da.

Espetxeko urte luze hauetan ikasketak ere egin ditu, ikastea gustuko baitu. Ingelesa ikasi du laugarren mailara arte. Orain, berri, osteopatia ikasketak burutu nahi ditu eta horretan ari da. Bestalde, beste hainbat preso bezala, eskulangintzan asko aritu da, arlo ezberdinak jorratuz.

1954-EKO irailaren 1ean jaio zen Erreterian. Hiru anaietan gazteena, orain lau umeren osaba ere bada. Gabriel anaia zaharrenak Haritz eta Ekaitz ditu, eta Jose Luis gazteenak, aldiz, Nere eta Maider. Aita duela hamabi urte t'erdi hil zen; ama, zorionez, sasoiari dago. Piedad amak hamabi urte egin ditu Jose Manuel besarkatu gabe, Martutenera ekarri zuten artean ez baizioten *vis a vis*-ik eskaini.

Jose Manuelek Erreteriarako fraileen ikastetxean egin zituen oinarriko ikasketak, eta gerora elektrikari ere ikasi zuen. Ez zen berehala gauzak ikasten dituen horietakoa, baina bai orde langilea. Ikasketak

JOSE MANUEL OLAIZOLA

Espetxetik ere mutil formala

amaitu ondoren telebista teknikari bezala aritu zen lanean.

Txikitan oso mutil formala omen zen, eta bihurrikeria handirik ez zuen egiten antza. Bere amaren

esanetan formalegia akaso. Horrela, presondegian egon den urteetan ere amari kezka ez sortzearen bere arazoen berri ez dio eman izan.

Espetxe barruan ikasketak ere egin ditu. Kazetaritza ikasten hasi zen eta hiru urte egin zituen, baina ez zituen ikasketok bukatu. Ingelesa ikasteari ere ekin zion, baina inorekin hitz egin ezin eta hau ere erdi utzia du. Hala ere, orain informatika ikasteari ekin dio. Martutenen egon izan den bitartean ordenadorea erabil zezakeen; orain Langraitzen, orde, ez du ordenadorerik, baina ikasteari ez dio utzi. Ikasketez gain, eskulana k egitea eta irakurtzea ditu gustuko.

Bost preso hauek 10 edo 15 gose greba inguru burutu dituzte urte hauetan zehar eta ondorioz, batzuek kalte larriak jasan dituzte.

senitartekoen sei autobus joan ziren bertara urtarrilean. Hemendik sortu zen 1992ra bitartean gabon partean burutu izan den Herre-rako martxa.

1984ean presoan protestaldi baten ondoren, zuzendaritzak presoak erabat isolatu zituen hamar hila-betez. Bitartean, senitartekoak astero joaten ziren har-raino. Isolamendua amaituta ere, espetxe honetako egoerak oso gogorra izaten jarraitu zuen.

Baina 1987ko urtarilaren 23 eta 24ean espetxe politika berriari eman zitzaion hasiera. Egun hauetan hamasei preso Daroca, Huesca, Ocaña eta Zaragozara eramane zituzten. Sakabanatze garaia hasia zen. Atera zen lehenengo hauen artean zegoen Juan Antonio Torre Altonaga, Ocañara eramane zutenetako bat.

Gerora, Puerto II, Cace-

res, Ceuta, Salto del Negro, Valladolid, Vigo, Cordoba eta Estatu espainiarrean banatutako hirurogeiti k gora espetxe etorri ziren (Euskal preso politikoak kauden Frantziako 12 es-

petxeak kontuan izan ga-be). Hauetako asko ezagunak bilakatu dira bertan bizi izan diren une larrien ondorioz. Honen adibide da Puerto II 1989an Mixel Sarrasketa eta Joseba Eizagirre

elkartu izana, bertan bost hilabeteko itxialdia burutu zutela.

Ceuta, Daroca, Sevilla, Huesca eta beste hainbat ere oso espetxe gogorrak dira. Asun Senar, Jose Miguel Azurmendiren neskaen iritziz, *Jose Miguelek ezagutu dituen espetxeen artean*

Senideak, autodefentsa eratu beharra

URTE luze hauetan presoan senitartekoek ertzearen beharra ikusi dute egoerari aurre egin ahal izateko. Hauetako talde bat izan da Senideak.

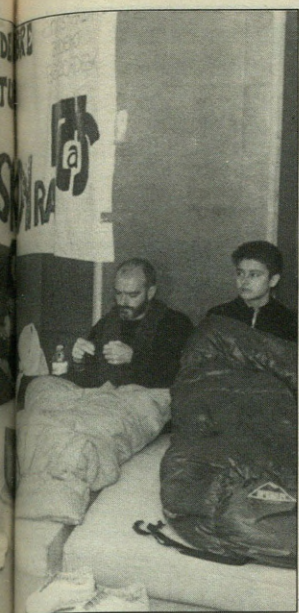
Duela bi urte sortu zen preso, errefuxiatu eta depotartatuek bizi duten egoera salatu asmoz. Elkarte honen asmoak: batetik, presoek babesa ematea, bestetik, senitartekoei ere laguntzea, eta azkenik, presoek bizi duten egoera argitara ematea. Guzti hau dela eta, Senideak elkarte presoan jipoiak, legeak diotena ez errespetatzea eta sakabanaketak dakarren gastu ekonomiko izugarria salatze kanpaina burutzen ari dira.

Arlo ekonomikoan, Senideak elkarteak azaldu duenez, sakabanaketaren ondo-

rioz bisita eskubidea erabiltzeak 3.000 milioi pezetako gastua ekarriko luke urtean. Dirutza hau ez izateak presoan isolamendua dakar. Horregatik, Senideak abokatuak jartzen ditu salaketak egiteko, sendagileak ere baditu eta bidaiak egiteko autobusak ere antolatzen ditu. Hala ere, urtero senide askok uzten dute bizitzaren errepideetan.

Senideak-eko kide den Ramon Gaztelumendik azaldu digunez, Senideak presoan defentsarako nahiz senideen autodefentsarako ere bada.

Senideak-ek Euskal Herriko erakunde guztiei zabaldu die beraien kexua, lehen-dakarietatik hasi eta mediku eta abokatu kolegioetaraino.

okerrena, basierako Soria-
koa kontuan izan gabe,
Huesca izan da zalantza-
rik gabe. Azken hilabeteak
batere argirik gabe egin zi-
tuen egoera larrian».

Azken urteetan espetxe
berriak ere sortu dira, eta
hauen inguruko kexuak ere
asko dira. Valdemoro dugu
adibide. Horrela azaldu zi-
gun Uxune Iriondo, Saras-
ketaren neskalagunak be-
rak bizitako esperientzia.
«Duela hamaika urtetik
bona makina bat espetxe
txar ezagutu ditut, baina
nire ustez okerrena Valde-
moro izan da. Funtziona-
rien tratua oso txarra izan
da eta espetxeko arauak ere
izugarri gogorak dira, bai
presoentzat baita senitar-
tekoentzat ere».

Bizitzak aurrera darrai

Amabost urte hauetan
presoak beraien giza esku-
bideak errespetatuak izan
daitezen borrokan aritu di-
ra. Ondorioz, 10 eta 15 gose
greba bitartean burutu di-
tuzte. Horretaz gain, dene-
tarik bizi izan dute espe-
txean eta senitarteko askok

JOSE Antonio eta Mari-
ren lehen semea izan zen.
1954eko azaroaren 26an
jaioa, beste lau anai arreba
ere etorri ziren ondoren:
Jose Mari, Garbiñe, Belen
eta Jon. Duela hogeit urte
ere espetxean izan zen
pintaketa batzuk zirela
medio. Orduko hartan,
dena den, atera zen espe-
txetik.

Bere amak argi asko
gogoratzen du behin fraile
sartuko zela esan ziola.
Amak izugarriko pena
hartu zuen, fraile eta
mojak gaizki bizi zirela
esanez. Baina pasarte
bere horretan geratu zen.

Oso gazterik, 17 urte
besterik ez zituela, hasi
zen lanean. Hala ere, es-
kola garaiak ez ziren txar-
rak izan, eta matematikak
ziren hobekien egokitzen
zitzaiatzionak.

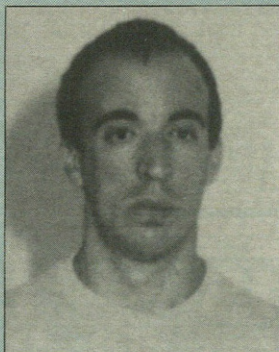
azaldu digunez, horrek go-
gortu egin ditu.

Hala ere, gozotasunerako
tokirik ere izaten da. Go-
zotasun honen islada da-
karte, besteak beste,
umeek. Baina haurrek ere
gurasoak espetxean izatea
gogor pairatzen dute txiki-
tandik. Duela aste pare bat
Joseba Eizagirreraren eta bere
haurra den Enetz esnatzera
joan zen Josune. Haur-
tzaindegira eraman behar
zuen bi urte besterik ez di-
tuen Enetz, eta altxatzeko
esan zion. Baina honek ez
zuela altxatu nahi. Umea
animatu nahian, «altxatu,
Inigo zure laguna ikastola
barruan dago honezkero».
Enetzen erantzuna esangu-
ratsua benetan. «Ez ama,
Inigo ez dago barruan, ai-
tatxo dago barruan».

Aitziber Yarra

PROFILA

JOSE MIGUEL AZURMENDI

Arriskuari ezin ihesi

Espetxean egon den bi-
tartean, nolanahi ere,
ikasketei berriro ekin die
eta euskal filologia ikas-
ketak amaituak ditu.
Orain doktoradutza egi-
teko izena eman du eta
horretan ari da. Frantses

filologia ikasteari ekin
nahi zion, baina irakas-
leak doktoradutza egiteko
esan zion. Bera oso ani-
moso azaltzen da, horixe
adierazi digu behintzat
Asun Senar bere nesaka-
lagunak. Asun eta Jose
Miguel duela hamaika
urte ezagutzen dute elkar.
Asunen anaia ere espe-
txean zela Soriara joaten
zen bisitan eta han ikusi
zuen lehen aldiz. Gerora
harremanak Alcalan
sendotu zituzten.

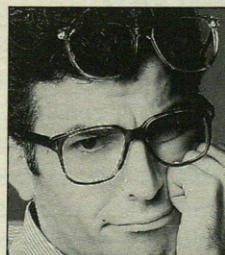
Gaur egun bere
osasun egoera nahiko
ona bada ere, zainketa
behar du, Huescako es-
petxean zegoela paralisi
bat izan baitzuen. Geroz-
tik, ez lituzke gose grebak
egin beharko, arriskua
handia baita, baina, hala
ere, bi gose greba egin
ditu jada.

VARILUXIK EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEK bermatutako egoitzapenarekin.
Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburrera ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA. IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako
aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien
askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eskusibo, moderno eta
edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratu duzu.
Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

...VARILUX aukeratu duzu

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

E Z P A L A K

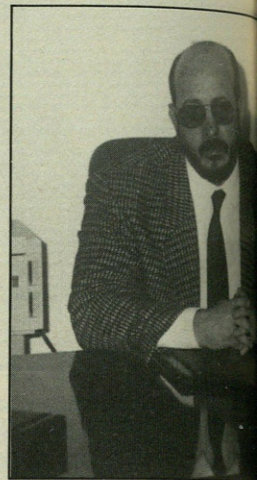
■ PRESOEN ALDEKO BARAUALDIA

AMNISTIAREN Aldeko Batzordeek Gabon egunetik abenduaren 30 bitartean Arantzazun baraualdi bat antolatu dute. Helburua bertan 578 pertsonak parte hartzea da. Euskal preso politiko bakoitzak uzten duen zuloa beste pertsona batek betetzea litzateke, nolabait, ekintaldi honek irudikatuko lukeena. Aurten Herrerako martxa burutuko ez denez, hau litzateke berau ordezkatzeko modua. ABBetako ordezkariak azaldu zutenenez, «*modu bonetan kalera eraman nahi da presoek hainbeste sufrimendu kostatzen ari zaiena; hau da, gaur egun zehazturik dagoen legalitatea eta giza eskubideak errespetatuak izan daitezela*». ABBen batzorde nazionalako kide den Mikel Kortak esan zuenez, «*badakigu oso zaila dela helburu hau lortzea, 578 pertsona asko baitira, eta aukeratu diren egunak ere kontuan izan behar dira. Hala ere, honen aldeko apostua egitea beharrezkoa da, euskal*

gizartearen elkartasun konpromezua azaldu behar baita».

■ 84 MILIOI GOI KARGU OHIEN PENTSIOAK ORDAINTZEKO

EUSKO Jaurlaritzak aurten 84 milioi pezeta (3.800.000 libera inguru) joratu ditu goi kargu ohien pentsioak ordaintzeko. Dirutza hau jasotzeko eskubidea 23 pertsonak dute. Goi kargu hauek 1936-78 bitartean atzerrian Eusko Jaurlaritzako ordezkari, 1978-80 epean Euskal Kontseilu Nagusiko kide eta 1980-93 bitartean Eusko Jaurlaritzako kontseilari eta kontseilariorde izandakoek osatzen dute zerrenda. Horrela, atzerrian ordezkari izan ziren 11 pertsonak 362.391 pezeta jasotzen dituzte hilean, eta urtero bi lansari ere jasotzen dituzte. 1978-80 garaia dagokionez, hiru pertsonak 6.855.618 pezeta jasotzen dituzte urtean. 1980tik 93ra bitarteko bederatzi kideek guztira 21.413.490 pezeta eskuratzen dituzte.

«Ertzaintzak HBri erantzuteko benetako gogoa du».

Jose Manuel Martiarena, Barne Saileko kontseilariordea. El Pais, 93-XI-29

«Gaur egungo EAJk ez du lehenengo abertzaleekin inolako zerikusirik».

Kepa Bereziartua, ANVko idazkari nagusia. Egin, 93-XI-30

«Anuk-ek ertzainek pastila asko eman zizkiotela eta mendian sasi artean eduki zutela esan zigun. Hau begibistakoa zen; zeuzkan harramaskak benetan ikaragarriak ziren».

Joseba Andoni Ulibarri, Xabier Kalparsoro bizirik ikusi zuen azken lagunetako bat. Egin, 93-XI-29

G O R D E T Z E K O A K

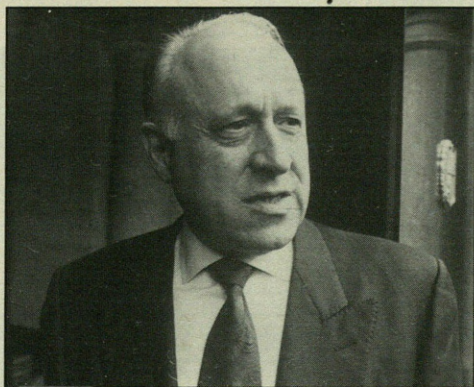
ESTATUAN ERE ELKARRI-REN MEZUAREKIN

EUSKAL Herrian zehar zabaldu ostean, Elkarri estatu mailan ere hedatu nahian dabil. Bartzelonan aurkezpena egin ondoren Madrilen ere egingo du abenduaren 15ean. Bi hiri hauetan jada taldeak eratuak ditu eta Zaragoza, Alicante, Cordoba eta Oviedon kontaktuak eginak daude eta hiru hilabeteren buruan taldeak osatzea espero da. Guzti honen helburua Elkarriren mezua Estatuan zabaltzea litzateke eta horretarako intelektual, alderdi politiko, sindikatu eta unibertsitate jendearekin harremanak sendotu nahi dira.

K A R T A J O K O A N

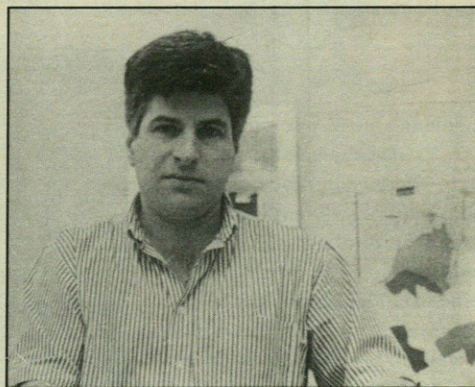
e n b i d o . . .

. . . o r d a g o !

XABIER ARZALLUZ

Joseba Goikoetxea Asla Ertzaintzako sarjentuaren aurkako atentatuaren ondorioz Xabier Arzalluzek hitz benetan gogorrak izan ditu. Arzalluzen iritziz, «ENAMEk, zorionez, bere gerra galdu du, bere guda politikoa. Eta askoz ere nabariago joan den astelehenetik, orduan ez baitzuten astakeria bat soilik burutu, akats bat ere egin baizuten». Arzalluzek, EAJko beste hainbat kide bezala, HBri ere egotzi zion atentatuaren erantzukizuna, eta horregatik, EAJk HBrekiko harremanak erabat etetea erabaki du. Erabaki hau ETA desagertzen ez den bitartean mantenduko duela azaldu du EAJk ●

GREGORIO ORDOÑEZ

Atentatuaren ondoren erreakzio guztiak Arzalluzenak bezain gogorrak izan dira, baina izan da EBBko lehendakariaren erreakzioarekin batere gustura sentitu ez denik ere. Gregorio Ordoñez EAeko PPko bozeramailearen iritziz, «Arzalluz arrazista da hildakoekin. Izugarria da Goikoetxearen heriotzaren ostean HBrekiko harremanak apurtuko dituela esatea. Bestela, zer esanahi dute EAJrentzat ETak aurretik eragindako 900 heriotzek?». Ordoñezen ustez, «EAJk era horretan hasieratik erreakzionatu izan balu ziurrenik ETA ez litzateke jada existituko» ●

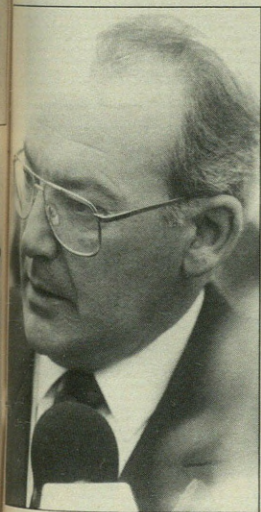

«Antoni Asuncionek ETari erresoen bandera kendu dio».

Enaki Anasagasti, EAJko Kongresuko diputatua. Epoca, 93-XII-6

«Ertzain bakarrak ere ez ditu erreakziak hartu ia. Oso gutxi dira noizbait bere autoaren azpian begiratu dutenak».

Andoni Ortega, «Hemen gaude» ertzainen plataformako bozeramailea. El Correo Español, 93-XII-1

«Nik ez nuen topa egin Carrero Blanco hil zutenean».

Jose Antonio Ardanza, EAeko lehendakaria. Diario 16, 93-XI-28

Etorkizuneko Irlanda batua

NORBAITEK pentsa dezake astakeria itzela dela tituluak egiten duen baieztapena; baina ez. Garai batean irakurriz gero akaso pentsa zitekeen zorakeria zela, gaur egun ez, eta etorkizunean Irlanda bakarra izango da, Berlin egun bakarra den moduan. Ez da patuaren kontua, justiziarena baizik.

John Major Erresuma Batuko lehen ministroaren katuak bihotzerre galantak iragan ditu. Katuak asko jateagatik, eta Majorrek gezur ugari irentsi behar izateagatik. Urteak, hilabeteak, egunak joan egunak etorri Majorrek zein bere agintepean daudenek behin eta berriro ukatu izan dute IRA eta Sinn Feinekin harremanik izan denik.

Majorrek, duela aste batzuk besterik ez, «terroristekin berba egiteak urdaila nahastuko liokeela» jakinarazi zuen Komunen Ganbaran. Hortik, bada, tripakominen kontuak, iragan astean azken urteetan IRArekin komunikazio kanal bat izan zuela jakinarazi baitzuen. Negoziazioa edo horren bila alde batean, eta berori ukatu

guran bestean. Iritzi publikoa ere prestatu behar da eta lehen unetik ezin zaio joan kontaktu horiek «negoziazio» direla onartuz.

IRAK eta Sinn Feinek, ordean, kontaktuen beste izaera bat azaldu dute datu esanguratsuekin. Ez du IRAk borroka armatua besterik gabe uzteko asmorik agertzen, eta gainera Ipar Irlandari gainbegirada bat botaz gero ez dago hori susmatzeko arrazoi gehiegirik. Kamamila zurrutada eder batzuek ez diote kalterik egingo, seguruenik.

IAN PASLEY eta, oro har, alderdi unionistak modu radikalenean agertu dira Sinn Fein eta IRArekiko negozia-

Gezurren irentsi beharrak urdaileko min gogorrek eragin dizkio John Majorri ●

Benetako aurrerapen gutxi izan da Genebako negoziazio berrietan. Alde bakoitzak, diplomatikoki zein militarki, bere luebakian dirau; areago, irailean adostutako gaiak berriro mahai gainean jartzeak luebakia handitu egiten du. Sarajevorena adibide, irailean hiria ez zela banatuko erabaki zen, eta serbiarrek banaketaren kontua atera zuten, oraingoan, David Owen bitartekaria ere banaketaren alde agertuz. Hala ere, ohizko keinu on txiki batzuk ere ikusi izan dira, Alia Izetbegobic Bosniako lehendakaria eta Radovan Karadzic Bosniako serbiarren buruzagia, esaterako. Bitartean, modu desberdinean baina gerrak aurrera darrai Bosniako fronte desberdinetan, elurak ere bere gerra bereziarekin jarraitzen duen gisa.

TERMINOLOGIA

Ustel. 1 Hondatu edo galdu den gai organikoaz esaten da. 2 Lanean abal duena baino askoz gutxiago egiten duen animaliaz nabiz pertsonaz.

Dagoeneko Bigarren Errepublikaren garaian gaude. Italian noski. Entzun dadila tropeta soinu, garbitasun, berrikuntza eta zintzotasunaren garaian sartu baitira italiarrak. Etorkizuna «esku garbiekin» eraikitze moduan daude. Alderdiekiko jarrera aldatu dute hermitarrek, bain egitura sozio-ekonomikoa lehengo berbera da. Baita mafia ere. Limoi usaina zertxobait antzematen hasi bada ere, Italiako kale eta pasabideetan, azken hauetan batez ere, oraino kiratsa da nagusi.

zioen aurrean. 60 urte-agintean izan eta komunitate katolikoaren aurka egindako bazterketa politikak beldurra eragiten die. Noizbait Irlanda batzen bada, gehiengo katolikoak protestantea baztertuko ote duen beldur handia dago unionisten lefroetan. Oraindik dena den, urrutiko balizko fasea da hori. Gertuagora begira ezinbestekoa da oraingo giroaz baliatzea, bakeari behin-betiko heltzeko. Adams-Hume akordioaz gain ez dago beste alternatibarik eta giroa berriro gaiztotu baino lehen negoziaketekitea komeni da. Major eta Albert Reynold Irlandako lehen ministroak serio heldu beharko diote gaiari eta benetako irtenbideak plazaratu. Iritzi publiko britainiar zein irlandarra horren esperoan dago. Europako beste herri asko bezala. Porrotak, etsipena eta biolentziarako bidea denbora luzerako mantenduko luke. Negoziazioen hasierak, ordea, gai arras gaitz baten konponbiderako ateak zabal ditzake.

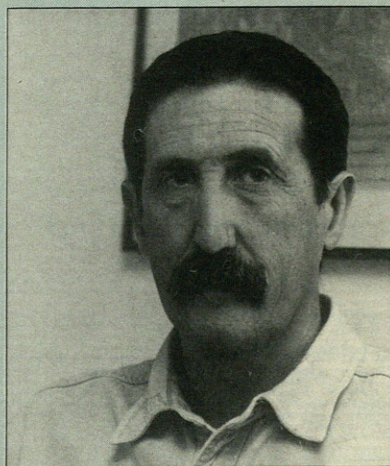
Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Frantziako berdeak, ezkererrerantz

A ZAROAREN 13an izan zuten Lillen Biltzarre Nagusia (*L'Assemblée Générale*) Frantziako Berdeek (*Les Verts*). Biltzarre hori arte bozeramaile zuten Waechter jaunak zera esaten zien bildutako kazetariei: «Hara, ezkerrek berdeen kontrola lortu du... une honetan ni nahiz berdeen independentzia berma dezakeen bakarra».

Badirudi gertatutakoa ez dela izan Waechter jaunaren gustokoa. Ez da harritzekoa. Gogora dezagun Alemaniako berdeak ez bezala (alternatiboak eta nahiko ezkertiarak) *Les Verts*. «ez ezkerrekoak eta ez eskubi-koak, bestelakoak baizik» bezala agertzen zutela beren burua. Iritzi hori honako ikupuntuan oinarritzen zen: «Mundua jasaten duen krisi ekologikoa hain garrantziko denez, lehentasuna behar du gauza guztien gainetik». Hots, denok arrisku gorrian bizi geranez bost axola patroi edo obrero izatea.

J. IRIARTE «BIKILA»

Zutik-eko kidea

ERREALITATEAN gauzak ez dira izaten aldebakarrekoak, korapilotsuagoak baizik. Mundua pikutara bultza dezaketenen gauzen artean krisi ekologikoa dago, dudarik ez, baina baita ere militarismoa, goseteak sor dezakeen desesperazioa eta abar. Arazo horiek, gehienetan, botere ekonomikoek zein politikoez irundutako sare berberean harrapatutik egoten dira.

EZKERRA benetakoa bada, bere ikuspuntua ez da oinarrituko klase burrukaren zentzu hertsieratsian, ezta ere ekonomiakerian; ikuspuntu humano edo gizatiarrean oinarritutik, zapalkuntza guztiak hartuko ditu kontutan, eta arazoak (horien artean naturaren hustiratze basatia) beren zentzu multidimensionalean aztertuko ditu. Esate baterako, nork kutsatzen du mundua eta zergatik? Zeinen eskutan dago industria eta nekazaritza kutsatzailea, garraio politika, gizartearen antolakuntza eta, batez ere, armagintza? Mendebaldeko zergatik da honen kontsumitzailea, militarista eta txikitzailea, eta zergatik da, berriz, hain txiroa *Hirugarren Mundua*? Hitz batean: naturak jasaten duen hustiratzea eta gizateriaren herenak jasaten duen sufrikarioa loturik daude ala ez? Alegia, ekologismoa eta ezkerreko uztartu daitezke? Badirudi, antzeko hausnarketak egin ondoren, uztartze horren alde jotzen duela Frantziako *Les Verts*en gehiengo berriak.

Tsar berriaren neurriko hauteskundeak

Hilaren 12an, igandean, Errusiako Federazioko herritarrek Konstituzioa aldatzeaz erabaki eta legebiltzar berria hautatuko dute. Ieltsin lehendakariak kanpoan utzi du oposizioko alderdi multzo bat, eta hauteskundeak bere agente makilaren tamainara egokitu ditu. Mendebaldearen laguntzarekin, egoera ondo lotuta dauka baina, akaso, erregioetatik jaso dezake ezustekorik.

BORIS IELTSIN-EK

urrian Legebiltzarrari eraso egiteko agindua eman zuenetik, agintekeriak zoko joera gero eta ageriagoa izan da. Oro har, sektore erreformazaleek eta Mendebaldeak Errusia Europako demokrazia ereduertara bideratzeko ezinbestekotzat jo izan dute autoritarismo maila hori. Aurreko Legebiltzarra SESB eta SBAKen (Sobiet Batasuneko Alderdi Komunista) garaian hautatu izan zela eta zilegitasuna kendu zitzaion. Ieltsin ere garai haietan hautatu izan zuten lehendakari gisa, baina bere zilegitasuna ez du inork zalantzan jarri.

Ieltsinek bere erreforma ekonomiko basatiaren proiektua aurrera eramateko bi oztopo garrantzitsu zituen: Legebiltzarra eta Konstituzioa. Lehenbizikoa armen indarrak konpondu zuen, bigarrena, oster, igande honetan bideratuko

du, itxura guztien arabera Konstituzioa aldatzeko baimena jasoko du eta.

Boris Ieltsinek Errusia bere moldera antolatzeko tresna guztiak izango ditu bere esku. Prozesua ez da azken hilabeteotako kontua, hots, Legebiltzarraren aurkako erasoaren ondorio. Aitzitik, 1992ko apirilean jada Ieltsinen inguruko estrategiek —Genadi Burbulos edo Sergei Shajrai lehen ministroa, esaterako— gutxi gorabehera pentsatua zuten prozesuaren hari nagusia.

Ganbara biak baliogabetzea lehenbiziz, iragapen

epe lagurra, sobietak baliogabetzea, lehendakariak hautatutako erregioetako gobernadore sistema hedatzea, Konstituzioaren izaera erabat presidentzialista eta norberaren nahietara moldatutako hauteskunderen deialdia aurrez ondo pentsatutako proiektu baten barruan kokatzen dira.

Denboran oso urrutira jo barik ere, irailaren 21ean Legebiltzarra baliogabetu zuenetik, Ieltsinek 200 dekretu baino gehiago atera ditu, batez beste hamar bat eguneko. Izendapenak, erregio batzarrak bertan behera uztea, hainbat komunikabide eta oposizioko taldeen aurkako debekuak... Baina garrantzitsuenetakoa urriaren 13koa izan zen, Konstituzioaren erreforma arautzeko modua zehazten duena. Honen arabera, nahikoa izango da botoemaileen % 50 beronen aldaketaren alde agertzea,

nahiz eta berau egiten, esaterako, % 25ek bakarrik parte hartu.

Erregioetako gakoa

Konstituzio berriaren ezagutze nagusiak lehendakariari ematen dion botere maila izugarria eta zentralizazioa dira. Erregioetako botereek nekez onartuko dute bere izaera hori, eta bere hurbilekoa indarraren bidez kontrolatzeko arazorik ez badu ere, milaka kilometroetara dauden erregioetako agintariak kontro-

Erregioetako botereek nekez onartuko diote zentralismoa konstituzio berriari ●

Mapan ikusten den legez, Errusia oso lurralde zabala da eta Ieltsinen agindu makilari gaitza izango zaio leku guztietara heltzea.

latzea gaitzagoa izango du. Hortxe dugu Txetxeniarren etsenplua: Moskuko agintariei aspaldi egin zien aurre eta gaur egun bere burua berak gidatzen du.

Uraletako errepublikaren aldarrikapena ere emanzen, ondoren Ieltsinek indargabetua. Ez dira bakarrak baina. Hortxe daude Tatarstan eta Baxkiria, Tuva, Inguxetia edo Kabardino-Balkaria. Lurralde horiek kontrolatzeko Armadaren erabilera maila oso handia beharko luke eta Armadak urrian Legebiltzarraren aurka jo bazuen ere, horrek ez du esangura batuta dagoenik.

Ieltsin ahalguztiduna

KONSTITUZIO berriak, erabateko erregimen presidentzialista ezartzeaz gain, ageri duen zentralismo maila handiak arazo latzak ekarriko dizkio Moskuri. Burujabetza Errusiaren gain bakarrik izango da eta legeria federala (Moskun eginikoa) gainerako lurraldeen legeriaren gainetik.

Baina konstituzio proiektu berriaren arlorik garrantzitsuenetakoa Errusiako lehendakariari ematen zaion botere maila izugarria da. Igandeko hauteskundeetatik aterako den legebiltzarra, esaterako, Ieltsinen menpe geratuko litzateke konstituzio proiektua onartuko balitz, berau desgiteko ahalmena baitu. Dumaren

onarpenarekin, gobernua eta lehen ministroa izendatuko ditu, eta nazioarte mailako akordioak legebiltzarraren baimen barik atera ditzake aurrera. Halaber, lehen ministroa bere kabuz kentzeko gaitasuna du. Federazio kontseilari, fiskal nagusia, Auzitegi Konstituzionala, Auzitegi Gorena eta Bitartekaritza Auzitegiko kideen hautaigatzak aurkezteko ahalmena du. Hauteskundeetarako data jarri, erreferendumak deitu eta Errusiako Federazioko gainerako sujetuen legeriak indargabetu ditzake. Legebiltzarra erabakiaz informatuz bakarrik, gerra eta salbuespen egoerak ere ezar ditzake, beste ahalmen askoren artean.

Alderdi garrantzitsuenak

GUZTIRA hamahiru el-karte eta alderdi politiko aurkeztuko dira datorren igandeko hauteskunde-eta. Beharrezko sinadurak aurkeztu ez dituztela argudiatuz, zortzi elkarte eta alderdi hauteskunderetatik kanpo utzi dituzte.

ESKUINA

Errusiaren Aukera: Igor Gaidar, erreforma ekonomikoaren ideologoa da koalizioko zerrendaburua. Muturreko erreformazaleak bihurtu diren sobietar burokrazia ohiko agintari eta lehengo erregimen komunistari lotu gabeko intelektualez osatua dago. Bi ardatz nagusi ditu: bat egungo gobernu-ko talde erreformaza-

learen inguruan antolatua eta bestea Errusia Demokratikoan.

Erreforma Demokratikoetarako Errusiar Mugimendua: Anatoli Sobchac San Petersburgeko alkate ospetsua da zerrendaburua.

Errusiar Batasuna eta Konkordiaren Alderdia: Serguei Shajrai lehen ministroordeak zuzendutakoa. Hasieran, Errusiaren Aukera eta alderdi hau bo- to gehiago biltzeko gobernuaren taktika bat zela pentsatu zen, baina ezus- tekoa eman eta erregioe- tara begira aritu da.

ZENTROA

Boris Ieltsinen aurka egonda ere, eskuintiarre-

kin akordiora heltzeko prest daudenak.

Iavlinski-Bodirev-Lukin

Blokea: Gregori Iavlinski, 500 egunetako erreforma ekonomikoaren egita- rauaren egilea. Ieltsinek bere agintaldi osoa bete- zeko erakutsi duen asmoa kritikatu du eta hautes- kunde hauek ez direla de- demokratikoak uste du.

Errusiako Alderdi De- demokratikoa: 1990ean

erregioetan lanari gogor ekin zion eta gaur egun erregioetan sare sendoe- netakoa du. Nikolai Trai- kin du zerrendaburua.

Egonkortasuna, Justizia eta Aurrerakoitasun a- ren Aldeko Batasun Zi- bikoa: Arkadi Voski, In-

dustrialen Batasuneko lehendakaria da zerren- daburua. Alderdia baino industria presio talde in- dartsua da eta euren inte- res nagusia protekzionis- moaren defentsa da.

EZKERRA

Errusiako Alderdi Ko- munista: SESBeko alderdi komunistak ohiko oinor- deko zuzena da. Ondo antolatua eta oinarri sen- doekin baina komunikabi- de sare oso ahularekin. Guenadi Ziuganovek gi- datzen du eta Anatoli Lu- kianov, SESB ohiko azken legebiltzarreko lehenda- karia bere zerrendetan aurkeztuko da.

Nekazari Alderdia: SESB ohiko nekazaritza sareko agintarien gunea. Lurraren salerosketaren aurka eta estatuak nekazaritza sen- do babestearen aldekoa.

Alderdi Liberal De- demokratikoa: 1991ko le- hendakaritzakoetan %7,1 lortu zuen Vladimir Zhiri- novskik gidatzen du. Po- pulista erradikala da eta arrazakeria kutsu nabar- mena du.

Ieltsinen aurka gogor agertu diren asko hauteskundeetatik kanpo geratu dira.

Dagoeneko, Ieltsinek erre- presioaren bideari heldu dio eta aurrerantzean ikusi behar noraino heltzeko gai den. Legebiltzarreko era- soak urrutirako bideak ikus- tarazten ditu. Moskun hila- bete batean, modu basatian, segurtasun indarrek aginta-

rien aginduz milaka *txer- nojopiak* —(ipur beltzak) azal beltzarana dutenak, normalean hegoaldeko errepublika edo lurralde- koak— egotzi izana, erabi- litako bitartekoen adieraz- garri da.

Errusiarrek, Konstitu-

zioaren erreforma bozkatu eta Batzar Federala hauta- tuko dute. Batzarra bi zati- tan banatzen da: Estatu Du- ma (Behe Ganbara), 500 ki- dek osatua eta sistema pro- portzionalaz hautatua; eta Federazioaren Kontseilua, 89 kidek osatua (bi lurralde bakoitzeko) eta gehiengo sistemaz hautatuak. Hau- teskunde hauen ondoren Ieltsinek agindu makila bere kasa erabili ahal izango du. Erregioetatik etorriko zaiz- kio arazoak.

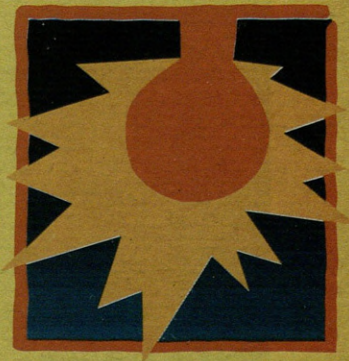
Xabier Letona

1993ko Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusiko

100 bertso onenen bilduma

ARCIA
1993ko Euskal Herriko
Bertsolari Txapelketa Nagusia

**100 bertso
onenen bilduma**

ARCIA

abenduaren

26an,

aldizkariaren

1.463.

zenbakiarekin

batera,

DOHAINIK

HISTORIA ETA GERO

■ MAO, SEXUA ETA KANIBALISMOA

KOMUNISMOA historiak irentsi bide duen honetan, haren garaiko buruzagiei buruzko kontu ugari agertzen dira. Gehienetan Mendebaldeko prentsak zabaldutakoak. «L'Observer»-ek argitaratu duenez, BBC telebista ingelesak Mao buruzagi txinarrari buruz egindako dokumental batean, Maok ihutika kolektiboak maite zituen eta, halaber, kanibalismo politikoaren alde zegoen. BBCK dioenez, 16-20 arteko neska gazteak deitzen zituen «arratsalde bereziak igaroteko». Telebista kateak, Chicagon errefuxiatutako Maoren mediku pertsonala izan zen Li dokto-rea eta Goardia gorriaren buruzagi izandako Zhen Yi elkarrizketatu ditu.

Azken honen arabera, Iraultza kulturalera garaian Maok etsaien aurkako kanibalismoa onartzen zuen.

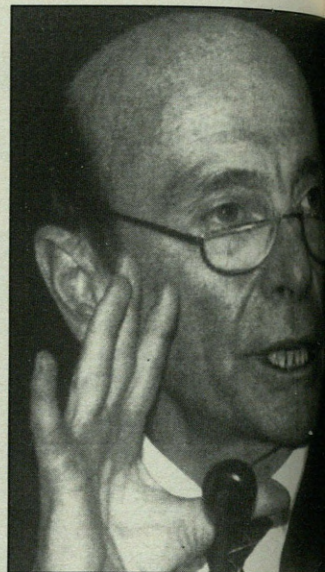
■ EGUZKI INDARREZ ABIATUTAKO ABIOLA

ZIENTZIAK aurrera egiten du etengabe eta gero eta eguzteko handiagoak eskaintzen dizkigu. Oraingoan % 60an eguzki indarrez aireratzen den *Pathfinder* izeneko abioi estatubatuarra da. Bere hegaletan kokatutako eguzki zelulen bidez elikatzen da, 31 metrotako luzeera du eta jadanik egin du 40 minututako hegaldi bat. Gauzarik bitxia, dena den, hegazkinaren aita da, Pentagono-a alegia. Bataz besteko abiada 26 kilometro orduko. Ikerketak Reagan EEBBetako lehendakari ohiak bideratutako Defentsa Estrategikorako Ekimena izeneko programapean dago. EEBBetako Aire armadaren gerra sistema berri baten aurrean egon gaitezke, eta hurrengo erasoan hagazkin huek izan litezke akaso arma iraultzaile horietakoa.

■ MAJORREN KATUA

BEGIRUNEA inori galdu barik baina, bere bizimodua ikusirik, makinatxo bati guztatuko litzaioke John Major Erresuma Batuko lehen ministroaren kategoria izatea. Humphrey izeneko kategoria kaleko bizimodutik atera zuten major-tarrek. Bizimodu hotzetik berora iragan eta estatu gizonen artean bost urte iragan ondoren, okaturik geratu zen eta albaiteroak jan-neurri zehatza jarri behar izan zion bere ohizko sasoia berreskuratu zezan. Katuak mediku, bizitza eta istripu aseguruak ditu.

E L E M E N T E

«Laguntza humanitariaoa banatzeko oztopoak topatzen baditugu, bitarteko militarrek erabiliko ditugu».

Willy Claes, Belgikako atzerri ministroa.

«Gure erkideak askatu arte ez da bakerik izango».

Salim Zrei, Palestinako Al Fatah-ko buruzagia.

«Gaur egun, historian zehar lehenbiziz, Indar Armatuak hauteskundeetatik ateratako emaitzak onartu beharko dituzte».

Ruben Zamora, El Salvadorreko FMLN eta Konbergentzia Demokratikoko lehendakari zarako hautagaia.

KUBA 2000 ESTATU BATUEN IKUSPUNTUTIK

ESTATU BATUETAKO Estatu Departamentuak Kubari buruz zenbait adituri enkargatutako lan batean, uhartearen etorkizunarekiko hiru balizko egoera aurrikusten dira. 674 orrialdetako txosten honen arabera, Kubako erregimenak Txinaren irtenbide eredua hartuko balu, neurriek errebolta eta gerra zibila ekari lezake; honek Miamirantzko inmigrazio azkar eta handia suposatuko luke eta ondoren EEBBen partehartze zuzena gertatuko litzateke. Bigarren balizkoan erregimenak beste hamar urte iraungo luke, baina bizitza ekonomiko eta sozialak galera prozesu izugarria jasango luke. Azkenik, indar gutxien duen hipotesian, mexikar tankerako irtenbide kontrolatu eta manipulatu aurreikusten da. Edozein modutan txostenaren konklusioa argia da: «baikor izanda ere, datorren miliurtea baino lehenago nekez ikusiko dugu Kuba aurreratu eta demokratikoagoa».

«Mendebaldeko Europan ez da behar eta ez da posible beste egitura militarrik. Europak garbi eduki behar du edozein gatazkaren aurrean erabakiak NATOren esku daudela».

Manfred Worner, NATOko idazkari nagusia.

«Gisa Immuno-eskasiaren Birusa HIESaren eragilea dela erabat argi badago, hori egiazkoa dela frogatuko luketen dokumentuak egon beharko lirateke, eta dokumento horiek ez daude».

Kary Mullys, Kimika Nobel sariaren aurtenko irabazlea.

«IRArekin negoziatzearen aurka daudenek ez dute beste alternatibarik eskaintzen. IRArekin berba egitea berori legitimatzea dela esatea, azken hogeitaz urteotan biolentzia pairatzen dutenen intelgentzia iraintzea da».

John Hume, Ipar Irlandako Alderdi Sozialdemokrataren lehendakaria.

MOLDAVIA FMI ETA MUNDU BANKUAREN EREDU

NAZIOARTEKO Diru Fondoa (FMI) eta Mundu Bankuak eredugarritzat jo dute Moldaviak merkatu ekonomiarantz abiatzeko hartutako neurriak. Errumania eta Ukraina artean kokatutako estatu honek azken hilebeteotan jasaten zuen % 31ko inflazioa % 1era jeisteko neurriak hartu ditu, aurrekontu defizita BP-Gren (Barne Produktu Gordina) 6tik 3,5era jeisteko asmoa agertu du, estatu enpresen herena pribatizatuko du eta prezioak libre utziko ditu. FMIk azaldu duenez, Moldaviako sektore guztien kontsentsu maila Sobiet Batasun ohiko inongo errepublikatan baino handiagoa da eta «bermoldatze ekonomikoa laguntzeko» 9.100 mila milioi pezeta (395 milioi bat libera) eskainiko dio mailegu gisa.

Ion Sojo Garate, Industri Diseinurako Zentroko gerente zuzendaria

«Jada ez da nahikoa produzitzea, saltzeko irudimena behar dugu»

Aurreko astean Bilbon Akitania eta EAEren arteko diseinuzko esperientzien elkar trukeko jardunaldi batzuk burutu ziren, bigarren atala urtarrilaren 11n Bordelen gauzatuko dela. Produktu berrien eta ohizkoen ikerketa eta garapenerako zein hauen merkaturaketarako tresna beharrezkotzat jotzen da gaur egun industri diseinua, nahiz eta Euskal Herriko enpresek ezer gutxi jakin honetaz.

ARGIA. Zeintzuk dira jardunaldi hauen helburuak?

I. SOJO. Jardunaldiok egitea EAE eta Akitaniaren arteko akordioen ondorioa da; eta gure asmoa industri diseinuaren inguruan mugaren alde bietan genituen esperientziak trukitzea. Horretarako DZ (Industri Diseinurako Zentroa) eta 4D (Bordeleko 4 unibertsitate biltzen dituen taldea) elkartu ginen, beti ere enpresa eta industri diseinua-ekin zerikusirik duen edozein ekimen praktiko aztertzeko.

A. Zer ikasi behar dugu Hegoaldeko Iparaldekoengandik, eta alderantziz, hango sektore nagusia zerbitzuzkoa eta hemengo sare ekonomikoa industria-

la izanik?

I.S. Alde batetik, Akitaniak ez ditu zerbitzuak soilik, Bordele ingurua oso industrialia baita. Eta ikasteari dagokionez ez ditugu, printzipioz, desberdintasun handiegiak, berrikuntza eta balore berdintsuak baititugu. Adibidez, konpetitibitateaz asko aritzen gara, gure arazo guztiak konponduko dituen edabe magikoa bailitzan, baina ez da horrela. DZ eta 4D ondorio batera heldu gara, hau da, enpresa barruan eman behar da kultura aldetiko aldaketa bat: enpresa bat kudeatzeko ohitura eta jarrera berriak behar ditugu eta hauen artean dago industri diseinua. Akitaniatik ikasi behar duguna zera da, enpresa antolaketa berriaz, zentzu honetan gu baino aurreratua-

goak daude eta.

A. Aldaketa garaia bizi dugu eta askotan enpresek ez dakite aldaketa horiei aurre egiten. Industri diseinua lagungarria gerta al daiteke?

I.S. Alor honen eraginkortasuna neurtzea nahiko zaila da, publizitatearena neurtzea zaila den bezala. Nork daki publizitateari esker produktua saldu den ala merkatu liderra blokatu den? Industri diseinua antzekoa da. Produktuare n kalitatea, irudia, banaketa,

merkatua aztertzen ditu. Azken batean, jada ez da nahikoa produzitzea, merkatu baten arabera produzitu behar da eta produktu bat merkaturatzeko behar duzun informazioa biltzen du industri diseinuak. Ez da nahikoa produktua estetikoki baloratzea, areago doa, enpresa osoa inplikatu behar du diseinu horrek.

A. Akitanian aurreratua goak daude arlo honi dagokionez?

I.S. Euskal enpresetan oso diseinu gutxi egon da eta dago. Ez da nahikoa diseinatzaile talde bat izatea, prozesu bat da. Enpresa antolatzeke edota produktua merkaturatzeko irudimena behar da, ohizko ereduak porrot egin dute eta hori da diseinuzko prozesu horren zeregina.

■ «Enpresa antolatzeke edota produktu batzuk merkaturatzeko formula berriak behar ditugu, ohizkoek porrot egin baitute» ●

Ion Sojo Garateren ustez, «oso zaila da enpresariari diseinuzko inbertsioak eskatzea, itolarrian baitaude».

A. *Euskal ekonomiak bide horri heldu behar dio?*

I.S. Ez dugu beste irtenbiderik. Gune teknologikoak, langile koalifikatuak, industri oinarri garrantzitsua dugu. Orain egin beharrekoa zera da, guzti honi sormen ahalmena eta irudimena gehitu gure produktuek saltzeko, kalitate irizpideak galdu gabe. Arazoa ez da produzitzea, hori nonahi egiten da, gauza da merkatu liderra den produktua izatea. Eta industri diseinua faktore garrantzitsuenetakoa da.

A. *Krisi garaia bizi ditugula, ez al da zaila enpresariengandik hori itxarotzea?*

I.S. Oso zaila da. Hedapen egoera batean enpresariak inbertsioak egiten dituzte beldurrik gabe, eta orain arte teknologian inbertitu izan

da. Baina Euskal Herrian aspaldidanik bizi dugun krisialdiak egoera larriak ekarri ditu enpresari gehienentzat. Gaur egun enpresariak itolarritik ateratzeko egiten dituzte saioak eta egunetik egunera bizi dira. Gainera, diseinua ez da makineria edota teknologia bezala, uki daitekeen zerbait. Euskal enpresariak orain arte produzitzeaz arduratu dira bakarrik, berezko merkatua zutelako, baina Irungo muga zabaldu denetik, merkatu hori aldatu egin da eta gaur egun ez dakigu nola, non eta zer saldu. Garrantzitsua da hemen produzitzen diren produktuak merkatu berri horretara egokitzea. Ez dago beste irtenbiderik. Saltzeko orduan irudimena behar dugu.

Myriam Gartzia

Ale berria KALEAN :

e1e
13

FITO RODRIGUEZ
EDUARDO DIAZ
PEIO JAUREGI
AITOR BERNATENEA

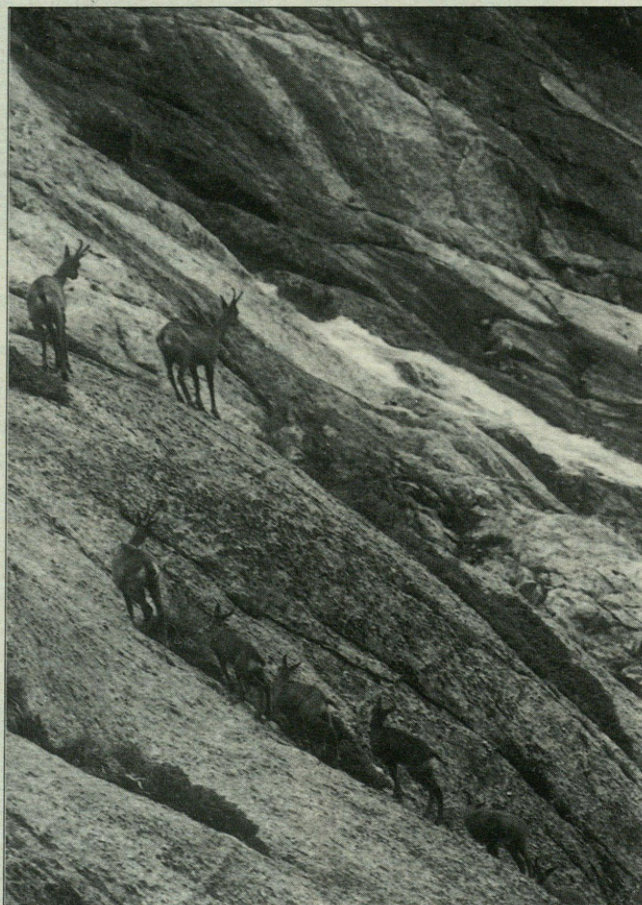
Diputazio kalea 3 - 1. BILBO 4241710
IZAN ZAITEZ HARPIDEDUN !

æki

Parke naturala bihurtzeko lehen pausoa eman du Nafarroako Gobernuak

PIRINIOAK SUTAN DAUDE

Baliabide Naturalen Antolaketa Egitasmoaren aurreproiektuarekin, Nafarroako Gobernuak legeak zehazten duen lehen pausoa eman du Pirinioak parke naturala bihurtzeko xedean. Zaraitzu, Erronkari eta Aezkoako bizilagunen artean, baina, ikuspegi oso ezberdinak daude proiektuari buruz.

Fauna zaintzea da proiektuaren xedeetako bat.

BALIABIDE Naturalen Antolaketa Egitasmoaren aurreproiektua medio, Nafarroako Parlamentuak Pirinioak, Bardeak eta Urbasako parke naturalak izendatzeko prozedura ireki zuen martxoan. Bardeak eta Urbasako proiektuekin ez bezala, ia osoki biztanlerik gabeko eremuak baitira finen, Pirinioetakoak ezta-

baida handia sortu du Zaraitzu, Erronkari eta Aezkoa bailaretan. Aurreproiektuan zehazten denez, parke naturalak 45.416 hektarea izango lituzke. Luzaide, Orreaga, Orbaizeta, Hiriberrri, Otsagabia, Itzaltzu, Uz-

tarroze, Izaba, Urzainki, Erronkari eta Garde barruan liriteke.

Egun planteatzen den eztabaidak antz handia du orain lau urte izan zenarekin. Izan ere, orduan PSN-ren eskuetan zegoen gober-

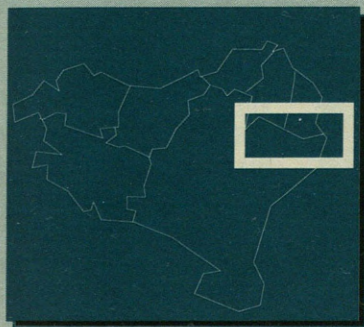
nuak ingurua parke naturala bihurtzeko proiektua auzkeztu zien bertako ordezkariari. Orduko hartan, Erronkari haraneko udalen batzarrak proiektuari emandako ezetzak atzera bota zuen Gobernuaren xedea.

Administrazioaz mesfidati

Lehen proiektu hartan Gobernuak 56.189 hektareako parke naturala sortzea aurrirakusten zuen. Bigarren honetan baino 10.773 hektarea gehiago. Oraingo aurreproiektuan, zonaren ezaugarriak aztertzeaz gain, gaur egun arteko garapenak inguruan sortutako arazoak berri ematen da. Bestalde, babes-eremuaren azalpena egiterakoan sail bakoitzari dagozkion irizpideak zeintzuk izan beharko luketen zehazten da.

Honela, ingurua balio ekologiko handikoa dela onartuta, aurreproiektuak «dauden baliabide guztiak modu iraunkor eta arrazionalan bultzatu behar» azpimarratzen du, «bertakoen bizitza maila hob-

PIRINIOETAKO PARKE NATURALA

	Erreserba osoa		Ohian Erreserba
	Natur erreserba		Interes naturalistikoduna
	Abeltzaintzakoa		Abeltzaintzakoa, interes
	Nekazaritza-abeltzaintzakoa		naturalistikoduna

tzearren» beti ere. Zentzu honetan, txostenaren arabera, abeltzaintzak eta nekazaritzak ez diote ondorio ekologiko larririk ekarri ingurugiroari. Oihanei dago-kienez —inguruaren % 70—, ustiapenak ekarritako kalteak zuzendu beharra garrantzizkotzat jotzen da. Turismoari dago-kion atalean, jarduera hau

«era orekatu eta zuzenean» bultzatu beharra azpimarratzen du txostenak.

Aurreproiektuan aipatzen direnak baino alderdi gehiago daude, baina, Pirinioetako hiru haran hauetan bizitzen ari den eztabaidan. Demografikoki mende hasieratik pixkanaka hustutzen joandako inguruak ditugu, jarduera ekonomi-

koan ere gero eta ahulezia nabarmenagoan daudenak. Mendez mende antzinako udal batzar sistemaz administratuak, inguru honetako bizilagunak mesfidantzaz dakuskite Nafarroako Gobernua parkea dela eta egi-ten ari zaizkien promesak. Beldur dira, gainera, parkeak urtetan iraundako administrazio era horiek ez ote dituen hankaz gora utziko.

Aurreproiektua bertako udaletara iritsia da, orain bi hilabeteko epea irekiko da alegazioak aurkezteko. Iruñeko ordezkariak, abenduaren bukaera baino lehen erangindako herrietara

Aurreproietuan, parke bihurtu nahi den ingurua eremu ezberdinetan banatu da. Honela, basoa da, % 70ez, babestu nahi den zatirik handiena. Abeltzantza eta nekazaritza zuzendutako sailak, berriz, % 7 baino ez dira. Orain lau urte Nafarroako Gobernuak aurkezturiko proiektuak 56.189 hektareako parkea aurrikusten zuen, bigarren honek baino 10.773 hektarea gutxiago.

■ «Ez dute sekula hemengo garapen sozio-ekonomikoa bultzatu, eta orain parkea jarri dute horretarako baldintza» ●

MIGUEL IDOATE

Luis Zarraluki, Ingurugiro eta Lur Antolamendu Saileko zuzendari nagusia:

«Kontua ez da parkea bai ala ez, gakoa ordenamendua da»

ARGIA. Orain lau urte, Pirinioetako parke naturalaren proiektua aurkeztu zenean, eztabaida latzak izan ziren eremu hartan. Egun beste baina beste gertatuko dela dirudi.

LUIS ZARRALUKI. Pirinioetan aurretiko negatiboa izan zen. Oraingo proiektua definitzeko bertako administrazio eta biztanleriaren parte hartzea beharrezkoa da. Aurreproiektuan irizpide orokor batzuk baino ez dira zehaztu ordenamendu plangintza zehatzagoari begira.

A. Zein eragin izango luke

parkeak biztanleen bizimodu eta jarduera ekonomikoetan?

L.Z. Asmoa ez da mugak jartzea. Ustiakuntzak ordenatu eta eraginkorra goak izan daitezen neurriak hartzea baizik. Zonaren garapen orekatua lortu nahi da. Orain arteko errekurso ekonomikoekin batera garapen turistiko kontrolatua bultzatu behar da, baina bertako izaera ukitu gabe. Turismoa, dena den, jarduera lagungarria baino ez da izango beti ere. Aurkakoen jarrera parkearen izendatzearen kontra da gehienbat, ez ordenamendu plangintzari

buruz. Kontua ez da parkea bai ala ez, gakoa ordenamendua da.

A. Bertako erakundeek gainetik bestelako agintek ezarriko al dira?

L.Z. Bi erakunderen so-

rtera aurrikusten da. Batetik parkearen zuzendaritza, eta bestetik patronatua. Honek ez du esan nahi bi erakunde hauek udalek eta batzarrek orain arte beteriko funtzioak ordezkatzuko dituztenik, ez zaie eskuduntza bat bera kenduko. Gehituko diren funtzioak izango dira. Patronatuan udalak eta inguruko interes guztiak bilduko dira. Parkearen zuzendaritza definitu egin behar da, nora iritsiko den ikusi. Zuzendaritza horiek zehazteke daude, beren zereginak asko ala gutxi izan daitezke egiten diren proposamenen arabera.

Aurreproiektuaren azterketak isileko ehizak faunan eraginiko kalteak azpimarratzen ditu. Argazkian, arrano beltza.

abiatu beharko dute proiektuaren berri eman eta inplikaturiko ororekin hitz egiteko. Askok izango dira argitu beharrekoak.

«Administrazioari informatzea etor dadin eskatu zaio, —diosku Miguel Idoatek, Gardeko alka-

teak—, oso testu teknikoa bidali baitute. Horren berri izanda bizilagunek erabaki beharko dute. 1989an ez bezala, oraingoan Guber-
nua Baliabide Naturalen Antolaketa Egitasmoaren aurreproiektuarekin hasi da. Orduan hori ere egin

gabe zutela etorri zitzaizkigun».

Erronkariko herrietako bat da Garde. Aran honetan parkearen kontrako jarrera da nagusi. Aezkoa eta Zaraitzun ez bezala, bailarako lursail gehienak jabetza partikularrekoak dira. Lurraren jabetzari dagokiona da eztabaidatuko puntuetako bat. Baina ez bakarrik. «Administrazioak baraneko zazpi udalekin hitz egin beharko du, eta iritzi ezberdinak badaude horiek onartu. Hemen inor ez dago prest arbasoengandik etorritako jabetzak bat-batean publiko bihurtzeko».

Miguel Idoate bizkor azaldu da bere azalpenetan. Pirinioetan oso zabaldua den kezkaren berri eman digu: «Iruñeak, Erriberak eta Nafarroako beste eskualdeek garapen ekonomiko indartsua eduki dute. Hemen abaztuak eduki gaituzte urtetan. Haiek

Erronkarin parkearen kontrako ikuspuntua da nagusi. Erronkariko udalen batzarrak ezezkoa eman zion aurreko proiektuari.

ekologikoki nola dauden ikusita, gureak ere garapen bera beharko zukeen, baina ez da horrela izan. Beste nafar guztiak adina gara. Hemengo garapen sozio-ekonomikoa sekula ez dute bultzatu, eta orain parkea jarri nahi dute horretarako baldintza».

Erronkarin ez bezala, Aezkoako bailarako batzarrak baikorrago azaldu da aurreproiektuaz. Abenduaren 1.ean burutu batzarran erabakitakoez mintzatu zai-gu Malli Txaparta alkate or-baiztarra.

Aezkoarrak baikorrago

Gobernuaren egitasmoa, bere aburuz, «ingurugiroa zaintzeko neurriez ari de-nean onargarria da. Baina akats handia du, ez dela ia inguruko garapen sozio-ekonomikoaz hitz egiten. Orain lau urte bezala, Go-bernua ingurugiroaz hitz egitera etorriko da, eta ez horrekin batera eskual-deakbehar den plangintza sozio-ekonomikoaz».

Aezkoako batzarraren ikuspuntua ezezki, Piri-

nioak mailan ere ikuspuntu bateratua defenditzea beharrezkoa da Txaparta-ren ustez, erabaki guztiak batzarretan hartuz. «Gara-penaren auzian denok ados egongo gara. Baina hori era bateko turismoa indartuz bultzatu nahi badute, hemengo betiko jarduera ekonomikoak alde batera utzita, oso jende gutxi izango da horren al-de».

Parkearen inguruan Go-bernuak sortu nahi dituen erakundeez kezkatu dago «Patronatuan batzarrak ordezkaturik egongo omen dira, baina parkea menpe-ratuko duena Nafarroako Gobernua izango da. Hori ezin da inolaz ere onartu. Abalmen bera eduki behar-ko lukete Gobernuak eta hemengo batzarreek».

Nafar hauek egiten duten beste salaketa parke natu-ralaren agindua Europatik etorri izana da. «Brusselan ideia dena, Madrilen dekretu eta Nafarroan lege da», esan digu Jose Carlos Gar-dek, Erronkariko alkateak. «Hau dena bemendik kanpo erabakiko dela beldur gara. Jende guztiak aurreproiektua irakurri behar du, az-

tertu eta proposamenak egin. Parkea egiten baldin bada, behintzat gure pro-posamenez ere egina izan dadila».

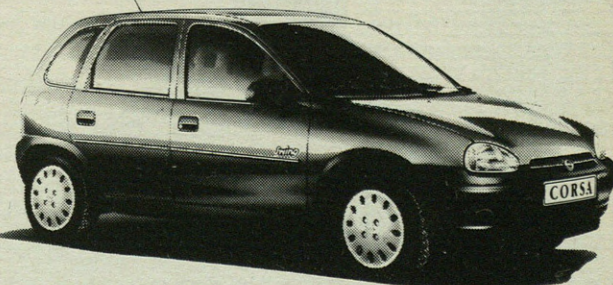
Antzinako udal batzar hauen etorkizuna. Urtetan sozio-ekonomikoki ahaztu-rik edukitako inguruarekin

egindako injustizia. Arba-soengandik jasotako lur eta ohiturekiko atxikimendua. Nafarroako Gobernuareki-ko mesfidantza. Asko dira sekula baino biziago da-goien eztabaidaren gakoak.

Alberto Irazu

NIRE AUTOA BAZINA AUTO HAU IZANGO ZINATEKE.

BERTSIOAK: 3 eta 5 atekuak.
EREDUAK: City, Swing, Sport, GLE eta GLS.
MOTOREAK: Gasolina Injekzioa 1.2 (45 CV),
1.4 (60 eta 82 CV), 1.6 16V (109 CV). Diesel 1.5
(50 CV) eta Turbodiesel (67 CV).

OPEL CORSA
NIRE AUTOA

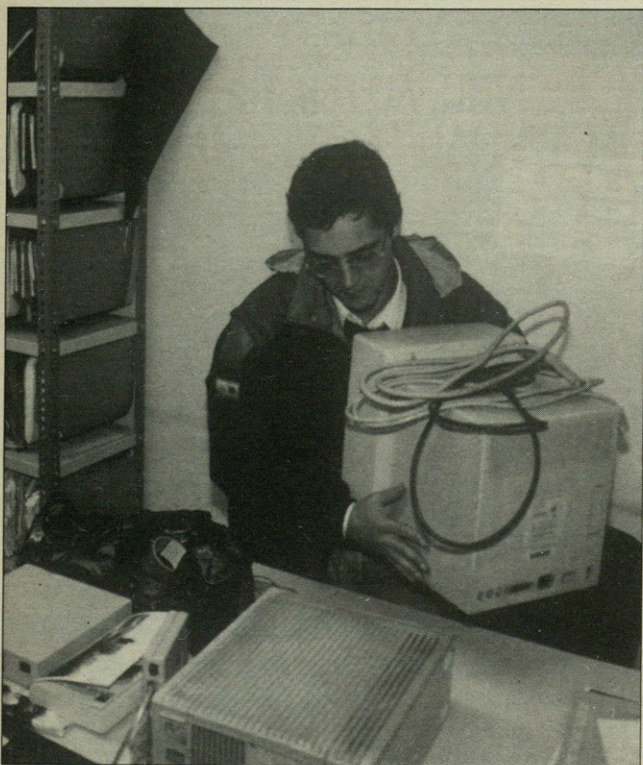
Z A I N G A U Z K A Z U
TALLERES OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATEN**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIrako kontzesionaria
OPEL KONTZESIONARIO OFIZIALAK. HOBEAK, ESPERIENTZIAGAITIK.

«Egin»etik agiriak eta bi ordenagailu eraman zituzten

ADIERAZPEN MIAKETA

Bederatzi orduz miatu zituzten joan den abenduaren 1ean Ertzaintzako hainbat agentek «Egin» egunkariak Hernanin eta Bilbon dituen egoitzak. Hainbat material ere eraman zuten bertatik. Bueren epailearen aginduz lortu zuten Polizia Nazionalek eta Goardia Zibilak lortu ez zutena. «Egin»-en aurkako kanpainaren urrats berri bat etengabe salatu da ordutik.

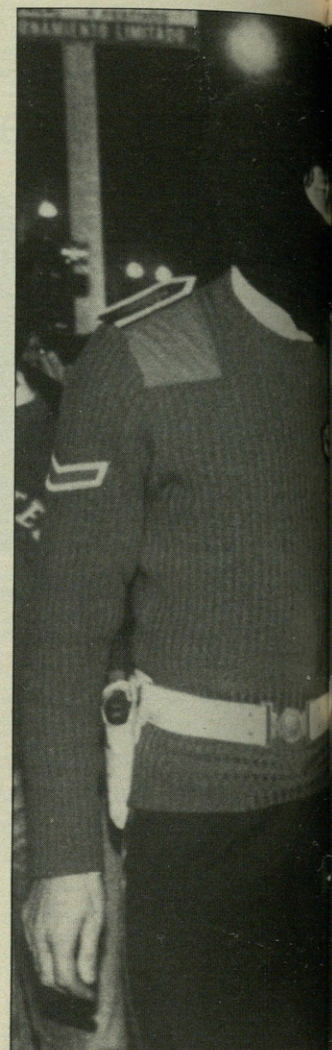

Abenduaren 1ekoa ez zen lehen saioa. Sei hilabete lehenago, Navajas fiskalak ere eskatu zuen miaketa agindua.

EURITSUA jaio zen abenduaren lehen eguna. Grisa ere bai. Raymond Chandler-en edozein eleberrri polizikorako moduko giroa zen. Baina lekua ez zen Iparrameriketako edozein puntu. Hernaniko Eziago poligono ilunean kokatzen da aste honetako istorioa. Askorentzat, errealitatea fikzioa baino askoz ere beltzago dela oroi-garri izan zen.

Arratsaldeko sei terdiak inguru ziren. Kaleko jantziz zein uniformeko hainbat ertzain egunkarira azaldu ziren. Carlos Bueren Espainiako Auzitegi Nazionaleko epaileak agindutako miaketa bati ekin zioten berehala agenteek. Ikerketa taldeko buru den Pepe Rei kazetaria, administrazioburu den Iñaki Zapiain eta kontseilari-ordezkarria den Ramon Urangaren bulegoak arakatzeko baimena zuten. Baita zenbait agiri eramatekoa ere.

Hamar minutu beranduago, «Egin»-ek Bilbon duen egoitzan, antzeko irudiak errepikatu ziren. Ikerketa taldearen bulego lanak betetzen dituen gelako hainbat paper hartzeko asmoa azaldu zuten bertarutatuko ertzainek. Bedera-

tzi ordu inguruko miaketen emaitza: agiriz betetako kutxa anitz eta bi ordenagailu.

ETako iraultza zergaren sarearen ustezko arduraduna izatearen salaketapean Parisen duela hilabete batzuk atxilotutako Carlos Almorzarri atzemandako paperen artean, «Egin»-ek Incresa enpresari eskatutako txosten batzuk zeudela eta luzatu zuen agindua Buerenek.

Miaketaaren arrazoia ez da hori izan, ordea, «Egin»-eko abokatu den Miguel Castell-sen esanetan: «Adierazpen askatasunaren eskubidea zapaldu da argi eta garbi. Nire ustez, miaketaren datak Madril eta Gasteizko Barne arduradunen 'Egin'

nola edo bala herstearen aldeko apustuarekin bat egin du. Esan dutena egia balitz, frogak behar zituztela, goizez joango lirateke, ia inor ez dagoen orduetan, euren miaketa erosoagoa izateko. Baina arratsaldean joan ziren, jende gehien zegoenean, egun horretako edizioa oztopatu nabian».

Miaketa bidezkoa izan zen ala ez jakiteko, ordea, horrelako aginduak emateko beharrezkoak diren urratsak ezagutzea nahi-

taezkoa dela eta, EHUKo Zuzenbide Fakultatean irakasle den Iñaki Muñagorriengana jo dugu: «Legea hautsia izan dela susmoa denean, horren frogak bilatzeko luzatzen dira agindu hauek. Batzuetan, materiala eramateko abalmena ere gebitzen zaio. Badi-rudi Buerenek arrazoitu duela bere agindua, baina hor geratzen den galdera da ea zer dela eta luzatu den orain, nabarmen saiatzen ari direnean

egunkari horren aurkako jarrera pizten. Zuzenbidean ezer ez da kasualitatez izaten».

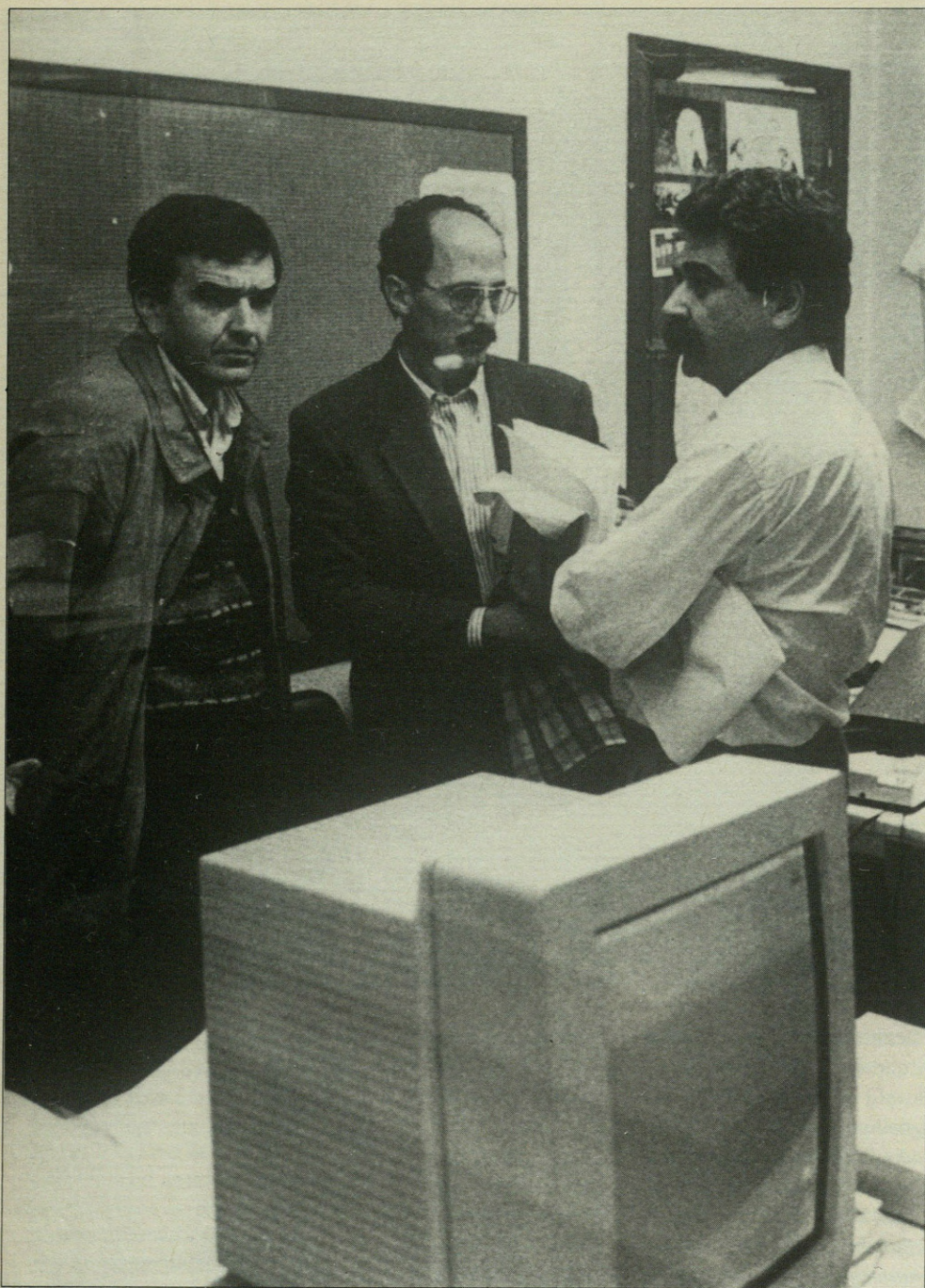
«El Diario Vasco»ko zuzendaria den Salvador Perez Puig-ek ere miaketa horren oportunitate usaina aipatu du: «Egunkari honen aurkako kanpaina aurrera eramaten ari direnean hau gertatzea deigarria iruditu zait. Asteazken hartako miaketa bi egun lehenago Almorzaren datuak Parisetik Madrilera pasatzearen ondorio direla esan didate, baina ez dakit datu hori nabikoa den».

«Egin»eko zuzendaria den Jabier Salutregi izan zen ertzainek aukeratutako lekukoetako bat. Zer eraman zuten ez ziotela jakiten utzi

Agiriz beteriko kutxa anitz eta bi ordenagailu eraman zituzten ertzainek Buerenen agindupean. Bertan zeuden ikertzaile taldearen hilabeteetako lanak eta enpresaren egoera ekonomikoaren kontabilitate datu asko.

■ **«Zoritxarrez, epai ezean, ezin diogu erantzun adierazpen askatasunaren mugapenaren salaketari» ●**

J.B. CREMADES

Jabier Salutregiri, lekuko ofizial gisa aritu zen arren, legeriaren arabera eramandakoaren berri izateko duen eskubidea ez zitzaion onartu.

aipatu du, eta legeak eskubide hori aitortzen dio. *«Jarrerera erabat zabarra eta barroa erakutsi zuten, gainera».*

Baina hau ez da «Egin» egunkaria miatzeko egin den lehen saiaketa. Joan den ekainaren 1ean, Donostiako auzitegiko fiskal-buru den Luis Navajasek epaile baten baimena eskatu zuen egunkari hau arakatu ahal izateko. Jarrai era-

kundearen kartel polemiko bat bertako rotatiban bota izana susmoa zen eskaera-

**«'Egin' en aurkako kanpaina aurrera doanean hau gertatzea deigarria zait» ●
S. PEREZ PUIG**

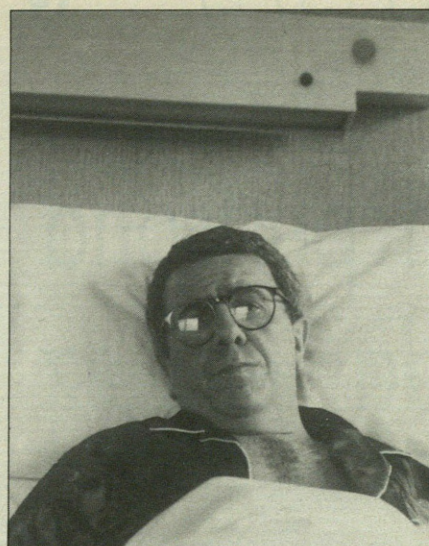
ren arrazoia. Epaileak ezetz esan zuen, jadanik horri buruzko nahikoa froga bazirela erantzunez.

Epaile honen izena agertu ez denez, eta Buerenek baimendutako miaketa honi buruz duen iritzia interesgarria zitekeelakoan, auzitegira deitu dugu. Navajasek izenik ez digula emango adierazi du.

Epaileek zer dioten

Epaileon arteko jarrera desberdinen balorazioa egiteko eskatuta, Donostiako Auzitegi Probintzialeko lehendakaria den Juan Bautista Cremades-ek oraindik ez duela nahikoa datu esan digu: *«Delituren baten susmoa denean eman daitezke baimenok, baina epaileek erabakitzen dute, azken batean, susmo horren balioa eta pisua».*

Buerenen miaketa agindua ez duela zehazki eza-gutzen eta, iritzi zabalagorik ezin duela azaldu adierazi du Cremadesek. Lekukoek eramandakoaren berri ez izatea salatu dutenei, ez da-

Pepe Rei
kazetaria
ospitalean
zegoen hau
guztia gertatu
zen bitartean.
Hiru ertzainen
bitartez izan
zuen berari
buruzko
susmoen berri.

Bai Bilbo bai Hernaniko egoitzen atarietan jende multzoa bildu zen adierazpen askatasuna aldarrikatuz.

kiela zer sinetsi gehitu du:
«Epaia ikusi arte epaileek
ezin dugu besterik esan.
Adierazpen askatasunaren
mugapena salatu dute.

Zoritxarrez, epai ezean,
ezin diegu erantzun».

Adierazpen askatasuna
hautsi dela salaketa komu-
nikabideen aldetik heldu

dira batez ere. «El Mundo del
Pais Vasco»ko zuzendarit-
zako partaide den Carmen
Gurrutxagak «gero eta na-
barmenagoa den boterea-
ren aurkako jarrera guztiak
isilarazteko abaleginaren
adibide berri bat» dela dio.

Gerard Eder «Sud-Ouest»
egunkariko zuzendario-
deak Euskal Herriko Prentsa

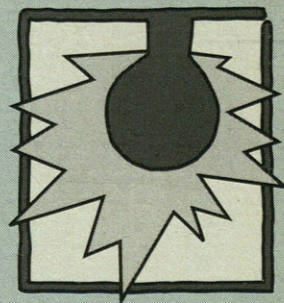
Elkarteko partaide legez
eman digu iritzia: «Edozein
egunkariren itxtearen aur-
kakoa naiz. Ez dakit Er-
tzaintzaren miaketa bi-
dezkoa izan den, baina
medio baten kriminaliza-
zioa ez dut onartzen».

Amagoia |ban

ARGIA

EZ GALDU AUKERA HAU!

Datozen asteetan ARGIAren harpidedun egiten bazara
1994ko egutegia dohainik jasoko duzu zure etxean.

HARPIDETZA TXARTELA Tel: (943) 37 15 45 Faxa: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____
2. DEITURA _____ HELBIDEA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
KODE POSTALA _____ HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____
SUKURTS. HELBIDEA _____ SUKURTS. ZKA. _____
KONTUAREN ZENBAKIA _____

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

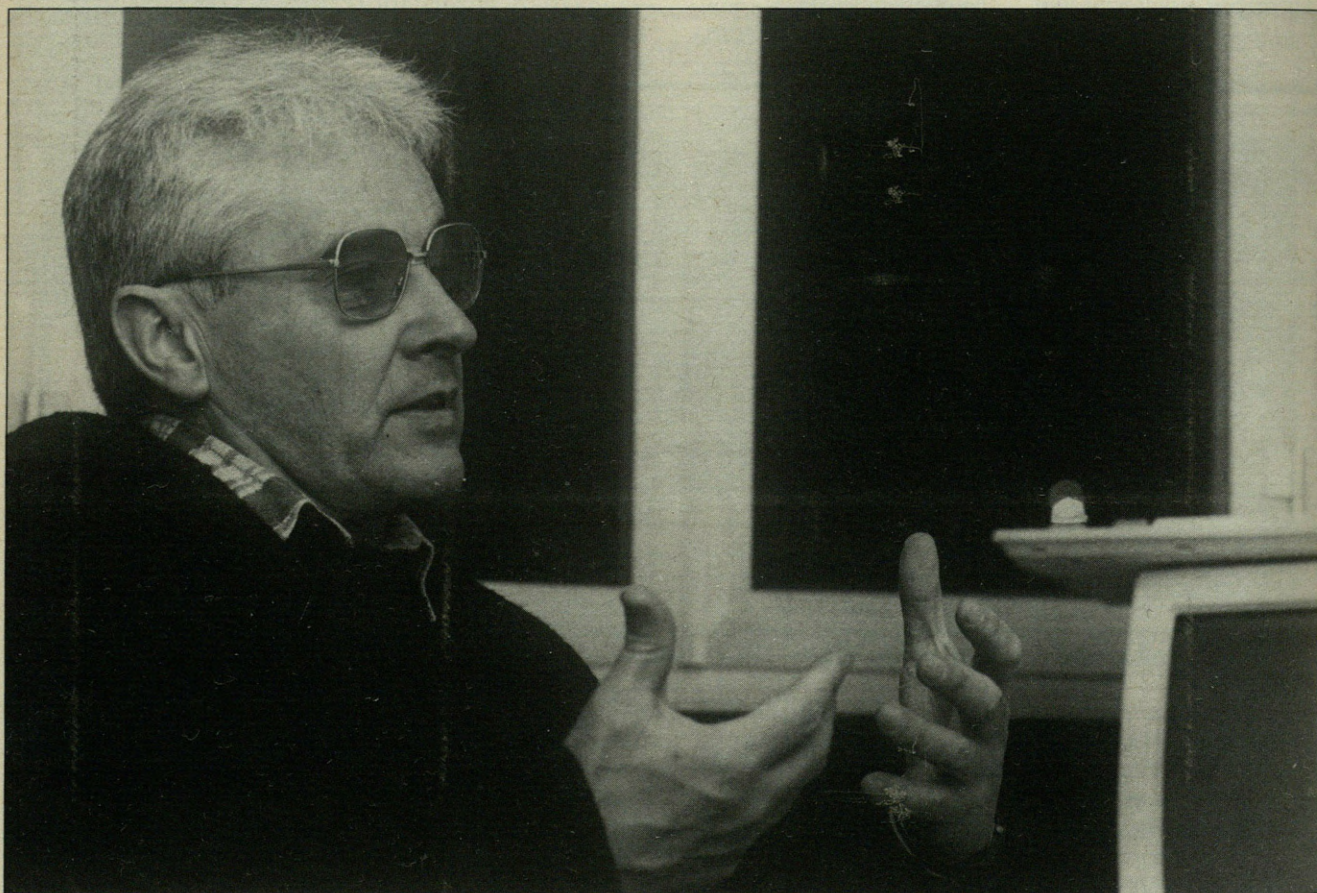
Hego Euskal Herria
10.900 pztz
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 10.900 pztz
Beste Atzerriak
14.250 pztz
Airez 22.500 pztz

«EHUn pertsona erosketa izugarria izan da, eta ez da diruaz egin»

Aski ondo ezagutzen dute, Ipar Euskal Herrian, bertako mugimendu abertzale gehienetan parte hartu baitu. EHUKo irakasle kaleratueta seigarrena —edo lehenengoa—, joan den urrian 30 urte bete zituen unibertsitate irakaskuntzan. Koldo Gorostiaga EHUKo sorreran eta honen euskalduntze prozesuan partehartzaile zuzena izan dugu; 1980an euskarazko lehen mintegiak burutu zituenetako bat da. Funtzionari bidearen aurka sutsu aritu zaigu.

ARGIA. *Ipar Euskal Herrian bizi zara aspaldidantik, baina bilbotarra zara sortzez. Hala ere, lana Donostian izanik, egunero muga pasatu behar duzu. Hego eta Ipar Euskal Herria oso desberdinak al dira?*

K. GOROSTIAGA.

Ian zuzenbideko irakaslea izanik, aski ondo ezagutzen ditu Koldo Gorostiagak Iparraldeko sindakalgintzaren hutsuneak.

Desberdinak dira, jakina. Baina Donostia eta Bilbo edota Iruñea eta Goierri ala Araba desberdinak diren bezala. Euskal Herria oso anitza da. Hego Euskal Herrian komunean dagoena gaztelera, gobernu, instituzioak dira; Ipar Euskal Herrian frantsesa, gobernu eta beste hainbat gauza komun ditugun bezala. Horrek ere bere arrastoa uzten du. Baina euskal munduan mugitzen bazara guzti horrek bigarren mailako zentzua du. Euskaldun bezala aritzen bazara, eguneroko eginkizun gehienetan behintzat, gaztelera eta frantsesa bigarren mailan gelditzen dira. Norberak badu hori egiteko aukera. Horregatik Ipar eta Hego Euskal Herriko haurak bigarren mailakoa egiten zait niri. Arazoa da jende askok ez duela horrelako inizitiderik erabiltzen.

Haatik, ezberdintasuna kere badaude. Eta nahiz eta askotan gure batasunaren oztipo bezala aurkezten diren, euskaldun bezala ikusten badituzu ezberdintasun horiek, aberasgarriak, beritasunak bihurtzen dira.

A. Muga edo mugak?

K.G. Hori da egunero gainditu beharreko kontua. Nik egunero gainditzen dut lanera etortzeko. Oihala eta orratzaren teoria oso adierazgarria da kasu hau azaltzeko. Oihala orratz bakararekin zulatzen baduzu ez da gehiegi igerriko, baina milaka aldiz egiten badugu operazio bera izugarrizko zuloa egin daiteke oihalean. Beldurra dago muga pasatzeko, kontrolak egon direlako eta daudelako. Horregatik ohitura bezala hartu beharko genuke muga pasatzearena ipar zein hego euskal herritarrek, ea oihala zulatzen dugun. Beti ere euskal eta euskarazko erre-

fentzia izanda.

A. Ipar Euskal Herriarekin jarraituz, aski ondo ezagutzen duzu langileria aberztalearen mugimendu eza.

■ «Baionako unibertitateak inbertsioak eta borondate politikoa behar ditu» ●

Zeintzuk dira butsune honen arrazoiak?

K.G. Ez dugu aiantzi behar orain arte behintzat bi sindikatu nagusi izan ditugula Estatu frantziarrean, CGT eta CST; eta hitzarmen kolektiboa erabat zentralizatua dago. Honen ondorioz, ia ezinezkoa da euskal langile mugimendu bat eratztea.

Bestetik, Ipar Euskal Herrian industria gutxi dago eta zerbitzuetan sindikalgintza

100 eguneko itxialdia burutu zuen kaleratu egin zutelako. Berak esan digunez, «nik neuk ez dut lagunik galdu, baina beste irakasle kaleratu batzuek ni baino egoera gogorragoak bizi izan dituzte, eta hori da auzi honen alderik tristeena».

ahula da Europa osoan ere, lan egiten duten langileek sindikatu kontzientzia gutxi baitute. Dagoen sindikatu bakarra, Euskal Laborarien Biltzarraz gain, Euskal Langileen Elkartea da, baina egiturazko eragozpen izugarriak dituzte, ezintasuna.

A. Baionako unibertsitatean aritu zara irakasle. Nola dakusazu unibertsitate hau? Inoiz lortuko da Iparraldeak berezko unibertsitate bat izatea?

K.G. Baionako unibertsitate bat egiteko arazo asko daude. Egia da talde trinko bat dela horren alde ekiten, baina oso urrats txikia da. Unibertsitate bat sortzeko inbertsio handiak eta borondate politikoa behar dira. Hala ere, eskuin eta ezkerreko politikoez azken bi urteetan horren aldeko adierazpenak egin dituzte, baina oraingoz Pabeko Unibertsitatearen menpe gaude eta funtsean, hemen ez dago unibertsitaterik eta horregatik iparraldeko gazteen % 85ek kanpora joan behar

du unibertsitate ikasketak egitera. Orokorrean nahiko ezkorra naiz Baionako unibertsitatearen inguruan.

A. Bartzelonako unibertsitatean hasi zenuen irakas-kuntza bidea eta, baina zuzen ere, bi aldiz kaleratua izan zinen handik.

«Hainbat irakasleek euren borondatearen aurka sinatu dute kontratu administratiboa» ●

K.G. Lehenengoa 1966an izan zen, frankismo garaian. Ikasle abertzaleek Sindicato Democrático de Estudiantes sortzeko asanbleara gonbidatu ninduten. Jakin arren zein arrisku zekarren honek, beste 20 irakasleekin batera agertu nintzen eta honen ondorioz, espedientea zabaldu eta unibertsitatetik bota gintuzten. Sei urteren buruan lortu nuen berriro ere Bartzelonako unibertsitatean sartzea, beste testiguru batean. Handik urte-

betera funtzionaritzaz izateko aukera eskaini zidaten eta berriro ere ezetza eman nuen. Kaleratu egin ninduten berriro, 1974ean.

A. EHUn estatutuen gauzatze prozesuan eta irakaslegoaren euskalduntze plangintzan partaide izan zinen. Garai baietako asmoak, zenbateraino bete dira?

K.G. Horretaz hobe da ez hitz egitea, oso ezkorrak garaela aurpegiratzen digutela. Batzuek esaten dute azken 10 urteetan izugarrizko urratsak eman direla garai hartako unibertsitatearekin konparatuz gero. Nik alderantziz planteatuko nuke. Franco hil eta hurrengo hilabeteetan norbaiti esanez gero 18 urteren buruan unibertsitatea horrela egongo zela, hark «ez izan hain ezkorra» erantzungo luke.

Unibertsitate honetan pertsona erosketa izugarria izan da, eta ez diruaren truke. 80ko hamarkadan jendeak uste zuen hemen irakaslego propioa sortzeko aukera bazegoela, garai hartan gehiago nabarmena horren alde zegoelako. Estatutuak egitean funtziona-

riak gutxienak ziren, baina ordutik funtzionaritzaz izugarri hedatu da eta, gainera, horretarako erraztasun asko jarri dira. Irakaslego Batzordeko idazkari izan nintzen 4 urtez eta nire eskutik funtzionari plaza guztiak pasatzen ziren. Esango nuke eskatutakoen artean inork gutxi ez duela lortu. Espainiako beste inongo unibertsitateetan ez da hain erraza funtzionari izatea.

A. Horregatik utzi zenion organu horretako idazkari izateari?

K.G. Eta horrexegatik ez nindukeen batere harrituko bost edo sei urteren buruan irakaslego propioaren aldeko legea aurkeztea Legebil-

NORTASUN AGIRIA

Iparraldeko biztanletzat du bere burua nahiz eta Bilbon jaio orain dela 53 urte ● Deustuko Unibertsitatean ikasi zuen eta Jose Antonio Ardanzarekin aritu zen ikasle

abertzaleen taldeetan ● Jordi Sole Tura Espainiako Kultura ministro ohia irakaslekin izan zuen Bartzelonako Unibertsitatean; biak kaleratu zituzten 1966an ● 1977an sartu zen EHUn irakasle, nahiz eta barruko beste irakasle batzuek kontra egin ● Zuzenbideari buruzko euskarazko testuliburu bat prestatzen ari da ● Adinak emandako lasaitasunaz bizi dela dio

tzarrean; hori bai, unibertsitatean egoera normaldua eman dadinean. Normaldua, espainolen ikuspegitik, noski.

Bestetik, lege aldetik badago arazo latza: unibertsitateak autonomia du eta ezinezkoa zaio Gasteizko Legebiltzarrari autonomia horren kontra ezer egitea. Beraz, irakaslegoaren irudi horrek unibertsitatearen onespina behar du. Irakasle gehienak funtzionariak direnean, unibertsitateak demokratikoki irakaslego pro-

piorik ez duela nahi erabakiko du, nahiz eta Legebiltzarrak hala nahi. Ez dakit horraino iritsi garen, baina hala ez bada, oso hurbil gaude.

A. *Sindikatuak ez dute hori ikusten?*

K.G. Nik uste dut LABek garbi ikusten duela hori, baina hau ere pertsonak osatuta dago eta bakoitzak bere arazo pertsonalak ditu: familia, helburu profesionalak eta abar. Bi urtez soldatarik gabe bizitzea ez da

erraza eta horrelako aukera gutxi izan dugu. Hainbatetik, euren borondatearen kontra, kontratu administratiboa sinatu behar izan dute. Hau funtzionaritzaren bidean dagoen behin-behineko egoera da, eta horrek bigarren mailako irakasleak bilakatzen ditu, irakasle morroiak esaten diegunak, zeren eta hori ez baita langilea, morroia baizik.

A. *Sindikatuak zergatik ez dute ezer egin horren aurka?*

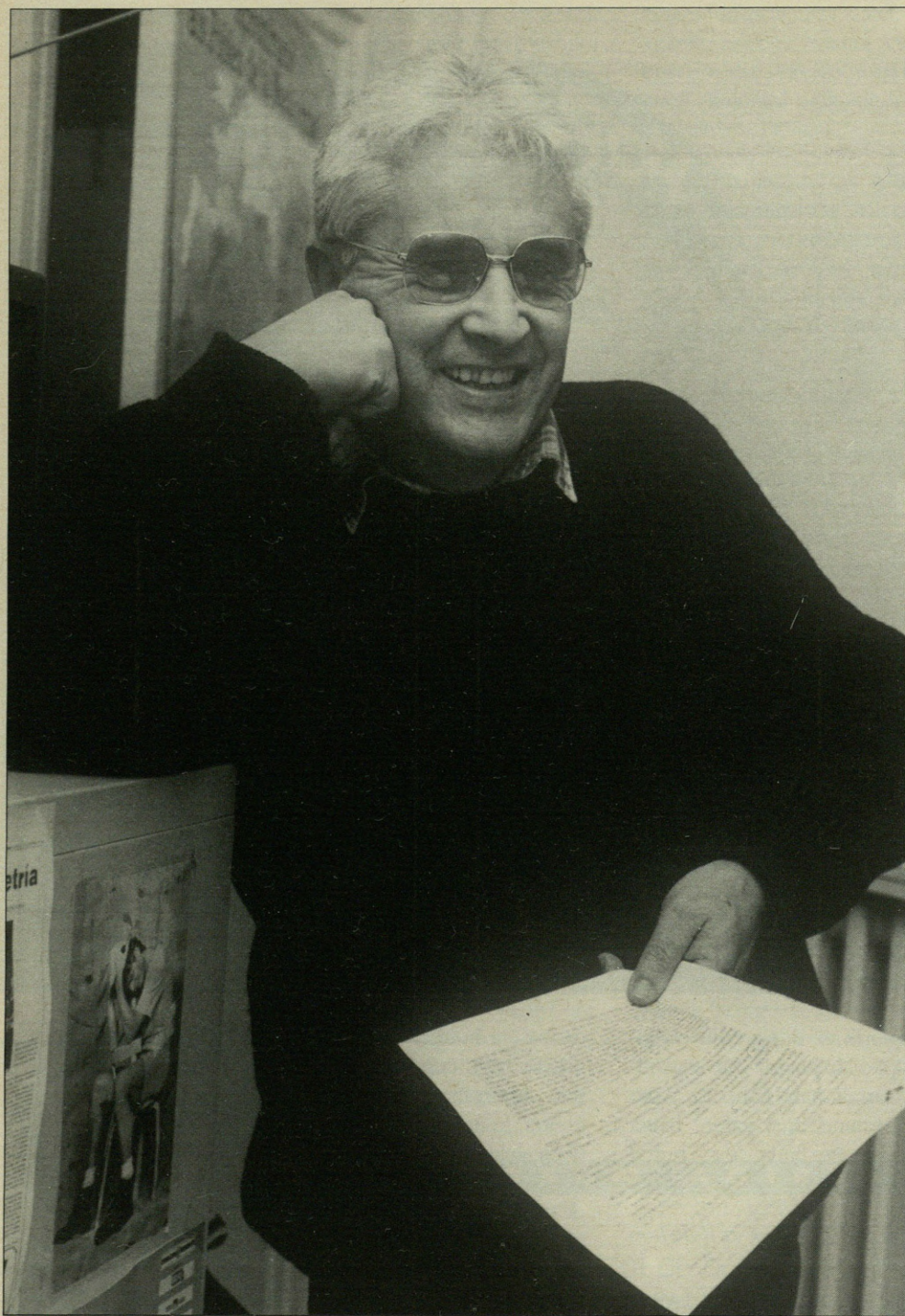
K.G. Pertsonak osatuta daudelako.

A. *Beldur dira, beraz.*

K.G. Beldur, eta beharrak dituzte. Zentzu honetan erabat errespetatzen dut dara-

«Ez ninduke harrituko bost edo sei urteren buruan irakaslego propioaren aldeko legea Legebiltzarrean aurkitzea, unibertsitatearen egoera normaltzen denean; normaldu, espainolen ikuspegitik, noski».

■ «Beste garai batzuetan euren burua ezkertiar eta aurrerakoitzat zutenak gaur egun oso ondo kokatuta daude»●

30 urte bete ditu unibertsitateko irakasle.

Hau dela eta, honen historiaren egile zuzena dugu: EHUKo estatutuen gauzatze prozesuan eta irakaslegoaren euskalduntze plangintzan partaide izan da.

maten portaera, oso normala iruditzen zait. Nik, zorionez, seme-alabak nagusiak dauzt eta euren kabuz dabilta, eta emazteak irabazten duekin konpontzen gara.

A. 1990ean berriro ere unibertsitatetik kaleratua izan zinen, EHUtik, eta gaur egun beste bost irakaslerekin batera zaude.

K.G. Baina gure arazoa ez da lege aldetikoa, politikoa baizik. Autodeterminazioa lortzeko borondate politikoa balego, esaterako, bihar-munean autodeterminazioa izango genuke. Legea tresna bat da eta legea egiten duenak erabakitzen du tresna horrekin zer egin. Gure borroka politikoa da, ez alderdi baten ikuspuntutik, esanahi

sakonean baizik. Eta gure borroka hau batzuei ez zaie batere atsegina.

A. 30 urte eman dituzu unibertsitate irakaskuntzan, biru aldiz kaleratu zaituzte... Denak bat datoz, ordea, funtzionaritzaren bidea hartuz gero etorkizun

«Gure arazoa ez da lege aldetikoa, arazo politikoa baizik» ●

ona zenuela esaten, katedraduna izateko aukera, adibidez. Hartutako bidea, zeozer damutzen al zaizu?

K.G. Bizitzan egiten diren aukeren arabera, ondorioak desberdinak dira. Estatu Batuetara joateko pare bat eskaintza izan ditut, adibidez, lehenengoa Kennedy bizirik zela eta bigarrena Bartzelonako unibertsitatetik bota nindutenean, 1966an, New Yorkeko unibertsitatetik. Bestetik, funtzionari izatea ez da nire bizitza osoan bide egokia izan. Gogoratzen dut 1965ean Lopez Basaguren, Garcia Calvo eta Tierno Galvan katedradunak bota zituztela Madrileko unibertsitatetik, eta garai hartan estatatu osoan soilik beste katedradun batek egin zuen haien alde. Orduan ohartu nintzen funtzionaritzaren sistema benetan ustela zela. Jipoia etortzen denean ahal den eta urrunen jartzea zure burua? Garai haietan euren burua ezkertiar eta aurrerakoitzat zuten haiek hori egin zuten, eta gaur egun oso pertsona ezagunak dira, eta ondo kokatuta daude.

Myriam Gartzia

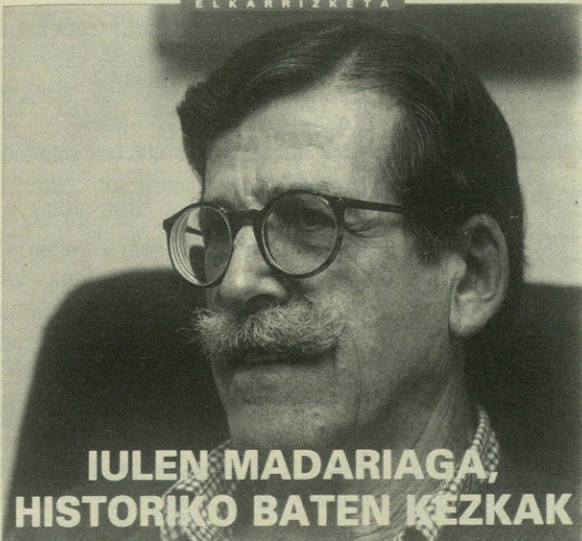
19 garren zenbakia
KALEAN

Larrun

19

1993ko abendua **Larrun** 19. zenbakia

ELKARRIZKETA

**IULEN MADARIAGA,
HISTORIKO BATEN KEZKAK**

■ EKONOMIA: Finantzak gure esku balira. JULIAN ZAPIAIN.
■ AUTODETERMINAZIOA: Estatuen gainetik herriak. MIKEL URKOLA.
■ TESTIGANTZA: Irujotarrak, nazionalismoaren lekuko. IOSU CHUECA.

IULEN MADARIAGA

Historiko baten kezakak

EKONOMIA

Finantzak gure esku balira

AUTODETERMINAZIOA

Estatuten gainetik herriak

TESTIGANTZA

Irujotarrak,
nazionalismoaren lekuko

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA Tel.:

HERRIA K.P.

HERRIALDEA K.P.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

SUKURTSALAREN ZENBAKIA

KONTUAREN ZENBKIA

(Urtean lau ale. Hego euskal Herria: 3.000 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

LARRUN, 20160 Lasarte-Oria, 142 p.k. Gipuzkoa

Obra handiak eta irudi txikiak

GUGGENHEIM museoak hainbat esparru irabazi dizkigu dagoeneko: lehen harriarekin jasotako harrikada guztiak (nahiz bekoki erdi erdian emandakoak) gainditu ditu. Teilatutik hasiko bada ere, etxeak zutitza egin du. Museoari ttu egiten dioten zalapartariak jai dute, ez festa, kultur kezka guztiak hots batera ekarri eta eztarriak gabe geratu ondoren. Guggenheim negozio bikaina, kolonialismo kulturala dela argudiatzeak ez du piperrik balio. Eztabaidak ez du lekurik. Picasso, Matisse, Chagall, Giametti, Modigliani... eta besteri zor zaien begirune artistikoak (onenak, txo!) estali ditu, Bilbon baitituzu, Arregiren politika biluzteko saioak, azkenez. Nahi izanez gero, zergatik ez, sarreren salneurriaz mintza gai-

tezke...

Lehen harria eta gero, igeltsari politikoez Pompidou zentroaren lilura jaso dute gurera. Honen kultur mamiari erreparatuz. Bi ate erantsi dizkiote, gero: aurrekoa, milaka milioi pezetako irudiak sartzekoa. Eta atzekoa, ez da gutxi, euskal artearen (egon dagoen eztabaidari kosk egiten dionik badago oraindik) pasadizu ezkutueta daramana. Baina Guggenheim ulertzeko, bestetik sartzak merezi du, handitik, artearen unibertsoa (eta ez bertsoaren artea) begi-nini gizen duetan dantzatzen jaso nahi bazu. Unibertsoarekin zorretan gaude eta, gure zilbor estuari egindako metafora artistikoa, hutsunearena, gaintzeko beharrez, batipat. Haur eta gaztetxoek eskertuko dute hori.

Zailago, baina, helduagoek, zeintzuek kopetea idatzirik duten Txillida eta Oteiza kenduta artegintzan merezi duenik ez dagoela.

Bilboko museoak (ez bilbotarrak, otoi!) harri bakarrean bildu ditu, oraingo, guztiok, eta gehiago. Amerikarren eredu berekoa delako (hara klonazioa arteari aplikatuta) kezkatzen denak jakin beza gure-gurea izango ez den arren, ingurua apainduko duten belazeak agian bai, saltzaile onenarekin egin dugula tratua eta arte kontuetan negozioari erreparatzen ez dionak... belarria mozteko hobe duela. Van Gogh gaixoarenak ikusten dituzuenean ulertuko duzue honakoa. Ni, hala ere, nire baratzen eta nire porruarekin: zenbatekoa izango da sarrera?

Ez da bart arratseko ahuntzaren eztula Eusko Ikaskuntzarena. Kongresua egin du, berriki, 75. urteurrena gogoratuz baino etorkizuneko ildoak lotu nahian. Duela hilabete batzuk gatzitutako eztabaidaren ondotik, erakundeak hainbat dirulaguntza patrikaratu gabe eta jarduteko eremuak zehaztu beharrez bildu dizkigu indarrak Gasteizen. 100 intelektualek eman diote horretarako joko eta hezkuntz sarea hartu dute zelaitzat. Etorkizunari haize emateko, ordea, euskal gizartearen kultura beharrak orain artean baino hurbilagotik jarraitu beharko ditu Eusko Ikaskuntzak.

Aitzakiarik gabe

BILBOTIK Bilbora, handitik txikira egingo dugu. Hain da txikia ezen urte osoan ez baitugu inongo berririk. Bilboko Nazioarteko Zinema Labur nahiz Dokumentalaren lehiaketak agerian jartzen duen errealitateaz ari natzaizue. Laburmetraiak altxor gordeak dira gurean, eta kanpoan, zinemagile guztien historiaurrea, lehen urratsak eman aurretik itoak, zinema aretoetan aukerarik ezean. Zentsura komertziala (aldatuko duenik ez, gainera).

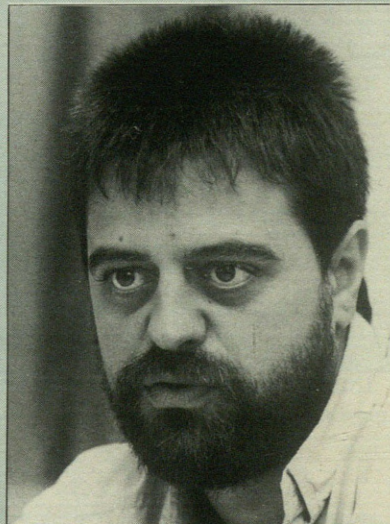
— **Laburmetraiak altxor gordeak dira gurean, zinemagile guztien historiaurrea, lehen urratsa eman aurretik itoak, zinema aretoetan aukerarik ezean** ●

Bilbora jotzen dute, derrigorrean, publizitate bila. Urte osoan galdutako zilara. Publizitate gutxi jasotzen dute, hargatik. Ez kartelik, ez areto beterik aurkitzen dutelako, maizegi. Txikien drama. Eta altxorra: 1920ko zinema pornografikoa erakutsi zitzaigun, leiendatik hurbilago dauden euskal filmeak, hainbat ezezagunen (luzerako kondena) *opera primak* eta besterik. Bertan irabazten duenak, soka motzean itota aritzetik beste neurrietara jotzerik izango du, agian. Luzemetraiaren mundura, handienera. Bilbon jaso dezakete horretarako saria. Zaletuari, berriz, urte osoko baraua asetzeko balio dio. Bestela, betikoa...

J.J. Petrikorena

GAUR egun euskara ez ikasteko aitzakiarik ez dagoela zioen aurreko batean Joseba Arregik eta berarekin bat etorri beharko genukeelakoan nago, euskara ikasteko berak ezarritako oztopo guztiak une batez ahaztu eginez gero. Baina nekez ahanzi daitezke irakaskuntzan euskal ereduak urtetan zehar ezaguturiko zokoratzea, helduen euskalduntzerako politikak inolako laguntzarik gabe utzi eta utziko dituen ikasleak edota unibertsitatean euskaraz ikastearen ezintasun egiaztagarriak.

AREAGO, kultursailburu guggenheimdarren esanetan euskaraz bizi-tzeko ere gero eta aitzakia gutxiago omen dago. Eta egia esan euskaraz bizitzeko aukerak hedatu eta indartu direla begibistan dago. Euskaldun askoren ahalegin etengabeari esker eraikiz joan diren aukerak ditugu gehienak. Durango-ko azokatik urtero pasa ohi duenak ezagutua du euskaraz argitaratzen zen guztia irakurtzeko beta zegoen garairik. Komunikabideen alorrean ere euskara bizi ahal izateko hainbat aukera berri ireki da. batzu laguntza osoaren jabe, beste batzu berriz, funtsik gabeko aitzakia asko dela medio, oraindik zigorpean daudelarik. Aurtengoan ere, hitz jariora areagotu den arren. «Euskaldunon Egunkaria»-ren hirugarren urtemuga ospatzeko aitzakiarik gabe ere utzi gaituzte, berriro.

XABIER ALEGRIA

AUKERAK areagotu ditugun arren, oztopoak eta ezintasunak ere ez dira bere horretan geratu eta aurrera begira herritar xumeon borondate hutsean oinarrituriko ekimenak, ezinbesteko, beharrezko eta nahi den guztia izanik, mugatuak suertatuko direla nabaritzen da. Aukera berriak irekitzeko aukerak gizartearen norabidea ezartzen duten botereguneen norabidearen baitan ditugu, gero eta gehiago. Katalandarra eredutzat erabili ohi dutenek, zoritxarrez, eredu horri muzin egiten diote hizkuntzaren sustapen politikagintzari begiratu behar diotenean. Telebista pribatuen erdal-duntze eraginaz eta egungo gizartearen ikusentzunezko komunikabideek, bereziki gazteriaren barnean, duten indarrak jabeturik, erabaki politikoen ezinbestekotasuna agerian jarri du Pujolen gobernuaren erabakiak.

Gure artean berriz politika eta euskalgintza deslotu behar denaren aitzakian euskaraz ezinbesteko eta jadanik behar dituen erabaki politikoak ez hartzeko aitzakia bilatu nahi dute agintari ustez euskaltzaleak. Babes eta sostengurik falta izango dutenarena ere aitzakien atalean kokatu beharreko kontua dugu. Borondatea da oinarri eta hori egonez gero aukera berriak irekitzeko gaitasuna biderkatzeko aukerak badira. Beraz, aitzakiarik ez.

Abenduaren 17 eta 18an egingo ditu azken emanaldiak plaza taldeak

Minxoriak-en doinurik gabe gelditu dira herrietako jaiak

Nork ez du dantzatu noizbait bere herriko jaietan Minxoriak taldearen ahairera? Euskal Herri osoko plazek entzun izan dituzte Minxoriak-en doinuak, puntako izan baitira azken urteetan plaza taldeen artean. Datorren astean egingo ditu talde honek azken bi dantzaldiak: abenduaren 18an Arrutan, eta bezperan Oiartzunen ARGIAk antolatuta.

Abenduaren 17 eta 18an egingo ditu azken dantzaldiak Minxoriak taldeak. (Argazkia: Artola).

OIARTZUN eta Arrutan, Minxoriak-ek egingo dituen azken bi emanaldietan, taldeko partaide izan direnek eta beren bertsioak egin izan dituzten taldeetako kideek ere parte hartuko dute. Besteak beste, Niko Etxart, Barrabas, Jimmy Arrabit, Anje Duhalde, Naxto de Felipe eta Antton Lata Oskorriko kideak, Roberto Moso (Zarama), Katu (Baldin Bada), Tapia eta Leturia, Ruper Ordorika eta Mikel Garikoitz izango dira bi jaialdi horietan.

Hemengo taldeak bultzatu

Niko Etxart, Jimmy Arrabit eta Barrabas-ek 1976an sortu zuten Minxoriak. «Ximinorak-en jotzen genuen birurok. Taldeko buruarekin baserrean eta taldetik bota gintuen. Izen horren jabea zela esan zigun eta ezin genuela erabili, eta orduan Ximinorak hitzaren bizkiez

Barrabas, Niko Etxart, Jimmy Arrabit... Minxoriak-en aritu izan diren musikari ezagunak izango dira azken bi emanaldietan. (Argazkia: R. Thurin).

Minxoriak izena jarri genion talde berriari, azaldu digu Niko Etxartek.

Hiru musikari hauekin batera, Dede Harisboure, Alex Diharce, J. Claude Herguy eta Jacky Delage aritu ziren lehenengo kantaldietan. Etxartek gehitu digun bezala, *«gure filosofia zen posible zela musika mota guztiak euskaraz egitea konplexurik gabe; aldiz, beste taldeek ez zuten kontzeptu hori»*. Didier Real, Nif Nicolao, Boris Perrin, Jose-rra Senperena eta Koldo Taragonak ere jo izan dute taldean urte hauetan, eta egun, Jama Larreburu, Iosu Salbide, J. Lou Corrihons, Patrick Ithurralde, Laurent Feriol eta Kandi Fernandez dira Minxoriak-eko kideak.

1977an grabatutako kasetak da beren lehen lana, 1985an plazaratu zuten «Ibiliz» LPa Elkarren eskutik, eta hurrengo bi diskoak —«Beste urrats bat» eta «Gozoz-

rriko rock taldeen kantu ezagunak izan direla. Jama Larreburu kantariak azaldu digu: *«Gustatzen zaigun lehen gauza gure kantuak egitea da, baina gero lehen-*

zituztela ezagutzen aipatu digu kantariak. «Jendea harrituta gelditu eta alde egiten zuen. Ez zuten talde horiek entzuteko obituaririk». Urtebete pasatu ondoren, aldaketa handia sumatu zuten dantzaldietan, *«eta pixkanaka gazteei gustatzen bazi zitzairen musika hori»*.

Hiru disko eta zuzeneko emanaldi ugari dira urte hauetan Minxoriak-ek jaso dituen fruituak. Azken urteetan 140-150 egiten zituzten urtero. Euskal Herri osoan aritu izan dira jendea dantza egiten jarri asmoz, eta orain partaide bakoitzak bere proiektu berriak aurrrera eramaten jardungo du.

■ «Gure filosofia zen posible zela musika mota guztiak euskaraz egitea konplexurik gabe; aldiz, beste taldeek ez zuten kontzeptu hori» ●

NIKO ETXART

le— 1990 eta 1992an argitaratu zizkien IZ etxeak.

Estilo ezberdinetako doinuak landu izan dituzte lau ordu irauten dituzten zuzeneko emanaldietan, baina azpimarragarria da dantzaldietako ardatza Euskal He-

tasuna eman diogu beti hermengo taldeak gure bidez ezagutzera ematea».

Kortatu, Hertzainak, La Polla Records eta horrelako taldeen kantuak jotzen hasi zirenean Ipar Euskal Herriko entzuleek talde hauek ez

Joxi Goikoetxea

BENITO

LERTXUNDI

+ JON TXURIO

OIARTZUN MADALENSORO

1993.eko ABENDUAK 18 · Larunbata, Gaueko 10 t'erdita

Babeslea

Oiartzungo Udala

Antolatzailea

Babeslea

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Turismo Departamentua

ARGIA

SARRERAK SALGAI:

OIARTZUN: Amazkar Taberna, Madalensoro
DONOSTIA: Balintx Azoka, Frudisk, Xaribari, Musikarte Bengoa.
ERREALTEA: Antzerki, IBIL, Baitxo Herri, Centro Municipal Irudi.

Andoni Sagarna Eusenor proiektuko zuzendaria eta Joseba Intxausti harreman arduraduna

«Euskararen azpiegituraren eraikuntzan elkartu beharra dago»

B esterik ez da entzun asteotan: 'entziklopedien gerra'. Eusenor proiektua kritiken ardatz harturik, Lur argitaletxeak luzatutako kexu eta salaketek zabaldu diote guztiari atea. Eusenorreko Andoni Sagarna eta Joseba Intxaustiri egitasmoa argitu diezaguten eskatu diegu.

ARGIA. *Non basi eta bukatzen dira zuen asmoak?*

ANDONI SAGARNA. Gurea, azken hogeitako euskalgintzako esperientzia jakin batzuen ondoriozko proiektua da. Ez gelatxo batean jaioa: eguneroko lanaren eta langile askoren esperientziaren fruitu formulatua baizik.

«Gurea, azken hogeitako euskalgintzako esperientzi jakin batzuen ondoriozko proiektua da. Ez gelatxo batean jaioa: eguneroko lanaren eta langile askoren esperientziaren fruitu formulatua baizik».

Joseba Intxausti dioenez, «gure proiektua ez da sekula obra entziklopediko baten asmotan agortu.

Erreferentzi obrak burutzeko egitura instituzional bat sortu, eta etorkizuneko teknologia berriak euskararen zerbitzura jartzea du muina».

askoren esperientziaren fruitu formulatua baizik. Ez da aiantzi behar Elhuyar Elkarte 1972an sortu zela, eta UZEI, 1977an: berorien katalogoetan ikus liteke horrek zer esan nahi duen. Egindako lanek erakutsi diguten zerbait zera da: euskararen azpiegituraren erakuntza, talderik onenak ere ezin duela bakarrik aurrera eramane. Elkartu beharra dagoela. Horixe ikusi da,

erreferentzi obren lanketan, eta zer esanik ez hizkuntzari lagun diezaioketen teknologia berrietarako.

JOSEBA INTXAUSTI.

Hain zuzen, arrazoi horien-gatik heldu zitzaion Eusenor proiektua prestatzeari. Alde batetik, talde-indarrak biltzeko, eta, bestetik, berehalako hamarkadan guztiz oinarritzekoak izan litezkeen hizkuntzaren kultur beharrei aurre egiteko. Horreta-

rako, egin beharreko produktua definitzeari ekin zitzaien, eta dena babestuko zuen antolamendu juridikoa bilatzeari.

A. Zergatik piztu da 'entziklopedien gerra' deitu dena?

A.S. Kazetari irudimentsuren batek sortu du 'entziklopedien gerra' hori? Orain-oraingoz ez dago gure artean entziklopedia errepi-katurik: daudenak elkarren osagarriak dira. Argitaletxe jakin batek obra jakin baten salmenta hobea segurtatu nahi izan du, eta, Eusenor proiektua kaltegarri izan zezakeela uste izanik etorri da eraso.

J.I. Eusenor proiektua ez da sekula obra entziklopediko jakin baten asmotan agortu. Erreferentzi obrak burutzeko egitura instituzional bat sortu, eta etorkizuneko teknologia berriak euskararen zerbitzuan jartzeari da muina. Beti ere, hori dena, gainera, lankidego sozio-instituzional zabala baten barnean. Gure aldetik, beraz, ez dago 'gerrarik'.

A. Eztabaidaren ardatz bati eutsiz, ekonomikoari, Zabaltzen-i buruz esandakoez eta zuen proiektua gauzatzeko behar diren diruez zer diozue?

A. S. Zabaltzen-ek 3.000 milioi irabaziko omen ditu... Hori dena berriemailearen nahaste-borraste handi bat baizik ez da, Eusenorrek ez baitu utzi bere argitalpen-programa osoa banatzearena inoren eskuetan. Eusenorrek Zabaltzen-ekin duen harreman bakarra zera da, «Gazteen Entziklopedia»-ren zabalkunderako eskubidea irabazi zuela lehiaketa batean. Deitutako hamar banatzaileen artean, esaterako, Lur ere bazegoen. Lehiaketaren arabera, Zabaltzen-ek urtebeterako eskubidea du

Andoni Sagarnaren ustean, «ulergaitza gertatzen da hizkuntz ereduari buruzko salaketa hori eta okasiorako argudioa ote den nago».

eta 2.000 bilduma erostera behartu zen. Gainera, baldintza ekonomiko gogorrak jarri zitzaizkion: normalean, kredituzko liburuetan salmenta-prezioaren % 60 - 80rekin egiten den lana, %50ekin egitera behartuta dago kasu honetan.

J. I. Aurrekontuak proiekturako aurrikusita duen diru kopurua 3.022 milioi pezetakoa da, hamaika urtetan banatuta. Azken buruan, horietako 2.200 milioi autofinantzaketa-bidez bilduko

lirateke, eta 800 bestelako iturrietatik; eta 800 horietatik 400 eskas dira erakunde publikoei legozkiekeenak.

A. Nola ulertzen duzue bainbat komunikabiderean Eusenorren aurkako bitza?

A.S. Erdal kazetaritzako puntu batzuetatik etorri da, batez ere. Alde batetik, badago euskal kulturaren ezagumendu eskas bat hor, baina agian baita puntu horietara 'berriak' emanez joan direnen interesik ere. Zabal-dutako informazio batzuk kontrastatu gabeak izan ziren; horregatik, guk geuk prentsaurrekoan datuak mahai gainean garbi jarri genituenean, biharamuneko prentsak guztiz bestelako argibideak eman zituen.

A. Hizkuntz ereduaren inposatu nabia leporatu dizue Euskaltzaindiko bainbatek.

A.S. Guk Euskaltzaindia-

VLADIMIR MAIAKOVSKI

poeta jaio zela 100 urte

LENIN: «Puxkin ulertzen dut eta maite dut; Nekrasov aintzakotzat daukat; baina MAIAKOVSKI, barka iezadazue, ez dut ulertzen.»

LUNATXARSKI: «Leninek MAIAKOVSKIren obra gertutik ezagutzeko betarik eduki izan balu, komunismoak poesian izan duen aliatu handi hau benetan estimatuko zukeen.»

TROTSKI: «MAIAKOVSKIren bakartasun iraultzailea bozkarioz itsasoratu da iraultza proletarioan, baina ez du harekin bat egin.»

STALIN: «MAIAKOVSKI garai sobietarreko poetarik onena da.»

SKLOVSKI: «MAIAKOVSKI bere bizitza osoa eman nahi izan zion komunismoari, bere maitasuna, bere lagunak.»

Maiakovskiren poemak SUSA argitaletxean

■ «Proiektua sozialki guztiz irekia da: fundazio bezala definitua eta, beraz, lukro-asmorik gabea» ●

JOSEBA INTXAUSTI

«Aurrikusita ditugun aurrekontuak 3.022 milioi pezetakoa da, eta horietarik 400 eskas dira erakunde publikoei eskatzen zaizkien hamaika urtetan».

ren arauak goitik behera segitzen ditugu, orain eta betidanik. Euskaltzaindia k batasunerako emandako irizpide eta erabakietatik at, eredu definiturik ez du inork ikusten. Salaketa hori iradoki dutenak eta Eusenor proiektuaren arduradun eta kide batzuk elkarren lankide gara Euskaltzaindiko lan batzordeetan, eta harmonia ederrean daramagu egitekoa. Ulergaitza gertatzen da, beraz, salakuntza jarrera hori, eta okasiorako argudioa ote den nago.

A. Proiektuarentzat hainbat erakunderen babesa bilatu duzue. Zabaldu denez, batzuek atzera egin dute. Zertan dira gauzak?

A.S. Erakundeetan bakoitzak bere jarrera du, eztabaidaren aurretik eta orain. Erakundeen une honetako isiltasuna zuhurtziari dagokion zer bait da, noski, eta

proiektuaren egokitasuna ikusia dutenek dagokion unean hitz egingo dutela us te dugu.

J.I. Izan ere, proiektua sozialki guztiz irekia da: fundazio bezala definitua eta, beraz, lukro-asmorik gabea.

■ **«Argitaletxe jakin batek obra jakin baten salmenta hobea segurtatu nahi izan du, eta, Eusenor kaltegarri izan zezakeelakoan erasotu du» ●**
ANDONI SAGARNA

Egiteko produktua guztiz beharrezkoa denez, nahi-taez heldu beharko zaio, eta ez gara gu izango Euseno- rren nortasun juridiko hau edo bestea ezarriko dugu- nak, eta gutxiago irizpide itxi eta itsu batekin. Hortaz, zaila da erakundeak orain edo geroxeago baiezkoa

eman gabe nola gera litez- keen ulertzea, batzuk be- rehala urratsak emateko prest daudenean, gainera.

A. Jakina da Mari Karmen Garmendiak Eusenor be- sarkatu duena. Ez da modu

berean ulertzen Joseba Arre- gik jokatu duen papera.

A.S. Proiektuaren lehengo aurkezpena Kultura sailbu- ruari egin zitzaion, eta gure beste harremanetan sailbu- ruaren aipua erabil geneza- keela adierazi zigun. Geroztik, Jaurilaritzako eta Nafa- rroako Gobernuko beste

zenbait sailekin ere izan da harremanik —Hezkuntza eta Industria, adibidez, Hiz- kuntza Politika ahan-tzi ga- be—. Proiektuaren harre- man irizpide zabal hauei erantzutzeko, Lehendakari- tzak hartu zuen asmoaren gidaritzat instituzionala. Hortik joan dira gero gau- zak: HPIN Lehendakaritza Sailean dagoenez, Mari Kar- men Garmendiak hurbila- gotik jarraitu behar izan du asmoa. Horrela, bada, proiektuak Eusko Jaurlari- tzaren oniritzia du.

J.I. Eusenor proiektua ez da sekula pentsatu, eta gero gestionatu, EAerako baka- rrik. Euskal Herri osorakoa da, hizkuntza bera bezala, eta beraz, Nafarroa eta Ipa- rraldea ere komeni da, eta nahi da, hasieratik bertan esku izatea.

J.J. Petrikorena

**EZ GALDU AUKERA!!!
ESKATU AGORTU BAINO LEHEN.,
GABON HAUETAKO BEST SELLERRAK.
DURANGOKO AZOKAN GEHIEN SALDUENETAKOAK.**

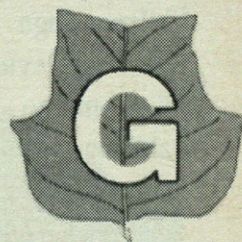
**NATURAREN ENIGMA
KITZIKAGARRIAK**

(Jetitik, estropada espazialeteraino)

**NAFARROA
ERDI AROAN**

GAIK ARGITALDARIA

Toni Morrison izan da aurten sariduna literatura arloan

Herriarentzat idazten duen Nobel saridunaren gogoetak

Suediako Akademiak Morrisonen prosaren poetikotasuna azpimarratu zuen Literatura Nobel saria emateko arrazoen artean, baina idazleak beste nonbait kokatzen du bere obraren funtsa. Horretaz, bere eleberrien politikotasunaz, eta beste hainbat gauzaz esandakoa biltzen dugu jarraian, «Avui» Kataluniako aldizkariak egindako elkarrizketari esker.

Nobel sariaz gain, Pulitzer saria eskuratu zuen Morrisonek 1988an «Beloved» eleberriarekin.

HITZ guzti-guztiekin asmatu duela sinestu arte berriazten ditu Toni Morrisonek bere eleberriak eta, hala ere, ez dio formaren egokitasun horri garrantzi

handiegirik ematen, harantzago joan nahi baitu, eleberriak bitarteko: «Nire lanak ez dira soilik poetikoak, ezta izan nahi ere; eta izaitekotan, nolanahi, nire

gogoaren kontra dira horrelakoak. Nik harantzago joan nahi izan dut beti, nire irakurleen mesedetan. Idazteko artea ez da bakarrik bizkuntza ederra eta teknika zebatzera erabiltzea. Arterik hoberena benetan ederra eta dudarik gabe politikoa da aldi berean. Biskuntzaren zehaztasuna bilatzen duela adierazten du idazle iparramerikarrak, baina ez hitzekiko jolas hutsean aritzeko, komunitate beltzaren mintzaira fidelitatez berreskuratzeko baidzik. «Nire ustez, bizkuntza berreskuratzeko esan nahi du istorioak azaltzeko artearen erritmoa eta soinua gorde behar direla, butsu-neak utzi behar direla irakurleak irakurtzen duena entzun eta hitzen esanahia zabal dezan. Herriarentzat egiten dut literatura, tribuarentzat. Ez zait interesatzen neure burua pozte, neure amets propioak betetzeko eta beste ezertarako balio ez duen imajinazio ariketa pribatuan».

Estatu Batuetako populazio afroamerikarrak iraganaren memoria berreskura dezan idazten du Toni Morrisonek.

Ohio estatuko Lorain
merian jaio zen Toni Morri-
son 1931n, eta bere garaiko
beste beltz batzuen antzera,
aldeko harrotasuna barne-
ratu zuen gaztetandik. «Nire
belaunaldiko beltzak es-

«Arterik
roberena benetan
ederra eta dudarik
gabe politikoa da
aldi berean» ●

gasun ekonomiko larrien
erdian bazi dira, baina
harrotasun eta elkartasun
sentimendu sendoaz, eta
bain zuzen ere horregatik
ez dute jada irainik jasa-
ten. Iraganaz idatzi behar
dudala iruditzen zait, au-
rreko belaunaldikoen erre-

sistentzia ezagutzen ez
duten gazte beltzek, haien
adorea eta haien heroita-
suna uler dezaten. Eta nik
idazten dut Estatu Batue-
tako populazio afroameri-
karrak iraganaren memo-
ria berreskura dezan.
Agian ez du sekula ezagu-
tu, baina ezagutu egin
behar du besterik ez bada,
horretaz libratu abal iza-
teko». Toni Morrisonek
1969an argitaratu zuen
lehen eleberria «The Bluest
Eye», eta ondoren «Sula»
(1973), «Song of Solo-
mon» (1977), «Tar Baby»
(1981), «Beloved» (1987) eta
«Jazz» (1992). Horretaz gain
«The Black Book» esklabu-
tzaren historiako testigan-
tzak, eta «Playing in the
Dark» hitzaldi-bilduma pla-
zaratu ditu.

J.M. Heritz

MAIAKOVSKI

Poemak

errusieratik euskarara lehen aldiz ekarriak
Koldo Izagirrek apailatutako antologia eta itzulpenaz

Susa literatura argitaletxea 37 15 45

ABENDUAK

11

■ BI IKASTARO TOLOSAKO KULTUR ETXEAN

HELDU den urteko hasieran burutuko diren bi ikastaro antolatu dira Tolosako Kultur Etxeko tailerretan. Kultur Etxeko bulegoan eman dezake partehartzaileak izena, eta informazio gehiago bertan lortu (telefonoa: 67 03 83).

Egur-taila landuko duen lehenengoa urtarri-laren 14ean hasi eta irakaslea Josu Garmendia izango da. **Egur gaineko pintura ikastaroa** da bigarrena, eta martxoaren 7an abiatuko da Neli Hilarioren arduradurapean.

Juan Mari Irigoien: «Idazlea ez da inoiz ase gelditzen»

ARGIA. *Durangoko Azokan aurkeztu duzu «Consummatum est» eleberria.*

JUAN MARI IRIGOIEN.

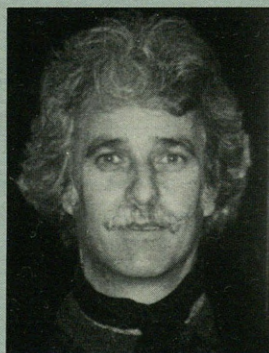
Ongia eta gaizkiaren arteko arazoa azaltzen da liburuan. Bi istorio dira eta bat egiten dute une batean.

A. *Gustura gelditu zara emaitzarekin?*

J.M.I. Idazlea ez da inoiz ase gelditzen. Mendizalea zortzi mila metrora iristeko ahaleginak egiten ditu eta banderatoa jartzen du. Idazleak ez gara inoiz zortzi mila metrora iristen, beti ehun, berrehun edo hirurehun metro beherago gelditzen gara. Baremo horien barnean gustura gelditu naizela esango nuke.

A. *Zein asmo dituzu hemendik aurrera?*

J.M.I. Orain arte nahikoa itxita egon naiz liburua bukatu arte. Beste proiektu batean ere sartuta nago, «Babilonia»-rekin filme bat egiteko,

baina ez da ziurra. Ondoren baliteke poema liburua egitea, eta beste eleberri bat ere. Une honek tan fabrika martxan dute; gero izaten dira idorraldiak.

A. *Euskal literatura, nola ikusten duzu?*

J.M.I. Aingeru Epalzaren «Ur uherrak» eta Juan Garziaren azkena irakurri berri ditut eta oso liburu duinak direla iruditzen zait. Harrokeriarik gabe, aurrera goazela esaten dut. Harrotasunez, baina harrokeriarik gabe. Bakoitza bere bidetik doala ikusten dut Euskal Herrian, eta hori ona da.

ABENDUAK

12

■ SANTIAGO ONAINDIARI OMENALDIA MARKINAN

AMAIUR Elkarteak antolatu du igandean Santiago Onaindiari egingo zaion omenaldia. Gerra osteko urte gogorretan jorratu zuen bertsolaritza Onaindiak bere idazlanetan, eta Markinako pilotolekuan arratsaldeko 5etan, **Iratxe Ibarra, Mañukorta, Angel Mari Peñagarikano, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso eta Jon Enbeita** bertsolariak arituko dira bere omenez. Joxe Mari Lejardi «Gabixola» izango da gaijartzailea.

ABENDUAK

13

■ GABRIEL ARESTIRI BURUZKO JARDUNALDIAK

GABRIEL Aresti jaio zela 60 urte aurrean bete direnean, «**Berpiztu dezagun Aresti**» jardunaldiak antolatu dituzte Gasteizko Filologia eta Geografia-Historia Fakultatean Zirri-Mirrikak eta Euskara Batzordeak.

Abenduaren 13an «Aresti eta euskara batua» mahaingurua izango da eguerdiko 10.30etan; **Koldo Zuazo, Josu Oregi, Endrike Knorr eta Andolin Eguzkitzak** parte hartuko dute, eta moderatzailea Rikardo Gomez izango da. Hurrengo egunean «Arestiren literatura sorkuntza» gaia aztertuko dute **Aureli Arkotxa, Iñaki Aldekoa eta Jon Juaristik**, eta moderatzaile gisa Jon Kortazar arituko da.

Abenduaren 15ean «Arestiren giza alderdia» hirugarren mahaingurua izango da 10.30etan ere. **Bernardo Atxaga, Ibon Sarasola eta Ramon Saizarbitoria** parte hartuko dute eta moderatzailea Joseba Lakarra izango da. Jardunaldiei amaiera emateko poesia eta kantu emanaldia izango da 12.30etan. Besteak beste, **Rikardo Arregi, Harkaitz Cano, Edorta Jimenez, Iñigo Aranbarri, Mikel Markez, Andoni Tolosa eta Ruper Ordorika** arituko dira.

ABENDUAK

14

■ ARGAZKI LEHIAKETA ARETXABALETAN

MARTXAN dago Aretxabaletan Argazki Lehiaketaren zortzigarren edizioa. Bi ataletan parte har daiteke: batean gaia librea da eta bestean mendiarren inguruan egin behar dira argazkiak. **Zuri-beltzezko nahiz koloretako lanak** onartzen dira, abenduaren 14era arte dago zabalik izenematea, eta informazio gehiago 79 01 05 eta 79 93 74 telefonoetan jaso daiteke.

■ EUSKALTZAINDIAREN LITERATUR SARIAK

ZABALDU du Euskaltzaindiak aurtengo Literatura Sarietarako deialdia. **Idazle gazteei zuzendurik** daude lehiaketak, eta idazlanak aurkezteko azken eguna abenduaren 15a izango da. BBKren Kultur Sailera bidali behar dira idazlanak, eta informazio gehiago BBKren bulegoetan eskura daiteke.

■ MARGO ERAKUSKETAK IRUÑEAN

Bi margo erakusketa izango dira zabalik Iruñean abenduaren 15era arte. Central-Hispano bankuaren aretoan **Jose Ignacio Agorretaren** koadroak ikus daitezke egunotan; eta bestalde, **Narciso Rotak** margo, esmalte zein portzelanak erakusten ditu Tejeria 36 helbidean daukan bere estudioan.

■ «IMAJINA EZAZU EUSKADI» LEHIAKETAKO OBRAK

OSTEGUNETIK aurrera ikusi ahal izango dira «Imajina ezazu Euskadi» lehiaketaren seigarren edizioan parte hartu zuten margo eta argazkiak. 238 obra aurkeztu zituzten partehartzaileek pintura sailean, eta azkenik irabazlea **Antonio Yañiz** izan da, bigarrena **Jesus Maria Corman** eta hirugarrena **Mikel Garate**. Argazki sailean, berri, **Daniel Llanok** eskuratu zuen lehenengo saria, **Esteban Torresek** bigarrena eta hirugarrena **Rosa Maria Ceballosek**.

Saritutako obrak eta antolatzaileek aukeratu-takoak ikus daitezke **abenduaren 16tik 30era arte Gasteizko Olagibel aretoan**, urtarilaren 1etik 10era bitarte Bilboko Juan Larrea arte galerian, eta heldu den urteko urtarilaren 18tik otsailaren 6ra arte Donostian, San Telmo Museoa.

■ BERTSO AFARIA DEUSTUKO IKASTOLAN

TRIKITIXA, bertso eta txisteez alaituko duten afaria izango da datorren asteko ostiralean Deustuko Ikastolan. Hor Dago, Hau Pittu Hau eta Euskara Dariola Deustuko taldea dira antolatzaileak, eta 1.500 pezeta (68 libera) balio ditu afariak.

Jon Lopategi eta Xabier Amuriza bertsolariak, **Gillermo Suberbiola** txiste kontalaria eta **Ibai Ezkerreko Trikitilari taldea** izango dira protagonista gau horretan Deustuko Ikastolan.

PIZTIK taldeak joko du abenduaren 17an Azpeitian. Gaueko hamarretan izango da boskotea herri honetako Orkatz tabernan, eta aurreko bi urteetan plazaratu dituzten «Huts nazazu» eta «Hasi orduko» diskoetako kantuez gain, zenbait berri ere eskainiko dituzte Piztiak-eko partaideek larunbatean Azpeitian. (Argazkia: Alberto Markuerkiaga).

■ BENITO LERTXUNDI OIARTZUNGO MADALENSORON

OIARTZUNEN eta Barakaldon izango da hurrengo asteburuan Benito Lertxundi kantaria. Abenduaren 18an Oiartzuneko Madalensoron, eta bere kantuez gain **Jon Txuriok** bere azken konposaketak eskainiko ditu. Gaueko 10.30etan hasiko da kantaldia.

Biharamunean Barakaldoko Antzokian jardungo du Benito Lertxundik arratsaldeko 8etatik aurrera, eta bi emanaldi hauetan hiru diskoz osaturiko «**Hunkidura kuttunak**» azken lana aurkeztuko du.

L I B U R U A K

«JENTZI». PATXI ZUBIZARRETA. EREIN 58 or.

ZENBAIT itzulpen lan, eleberri eta besterik idatzi ondoren, buru-belarri lotu zaio Patxi haur literaturari. SM Fundazioaren saria jaso berria da alor honetan. Honako lana, Antton Olariagaren marrazkiez jantzia, bide horretatik doa: eztei-bidaian Indiara joandako bikotea ez

da etxera itzuli. Ikerle bat hartu du familiak eta batetik bestera eramango gaitu istorio honetan ■

«EUSKAL IPUINEN ANTOLOGIA BAT».
IÑAKI ALDEKOA.
ALBERDANIA. 197 or.

ZORTZI egileren ipuinak bildu ditu lan xehe honetan Aldekoak: Atxaga, Juan Garzia, Izagirre, Lertxundi,

Mirande, Inazio Mujika, Sazarbitoria eta Sarrionandia-renak, alegia. Antologia guztiak subjetoak izaki, honako honen helburua Aldekoaren gustuaren arabera (ipuingintza gehien jorratu dutenen artean) interesgarrienak biltzea izan da ■

«LARRUN». 1993.EKO
ABENDUA, 19. ZENBAKIA. 73 or.
ABERTZALE historiko bati

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Behar-beharrezko lana

DAGOENKO lau bat urte bete dira Altzaiko erretoarak «Français-euskara» hiztegia kaleratu zuenetik. Eta lan hark orain kaleratu dena eskatzen zuen, hots, euskara-frantsesa hiztegia.

Esan beharra dago lan mardula egin duela Casenave-Harigilek, bai lehen lanarekin eta bai oraingoan ere. Badira ordea bi lanen artean aldeak; izan ere, azken honetan ere «Xiberotar euskalkitik abiatzez» egina dela esaten du azpiztituluak, baina lehenean askoz ere nabariagoa zen zubereraren presentzia. Bigarren aleak argi erakusten du zubereratik batuarantzko joera, eta errazagoa da erabiltzeko mugaz bi aldeko euskaldunentzat.

Ortografia, hiztegia bera... Zuberroan bakarrik erabiltzen diren hitzak ageri dira bertako grafiarekin, «ü» bokaleaz adibidez.

Kritikatua izan da zenbaitetan Casenave-Harigileren lana, izan ere, bilduriko hitz ugari Santa Grazin (bere sorterria) bakarrik erabiltzen zirela

leporatu izan baitzaio. Baina lan berri honekin garbi erakusten du ihes egiten duela lokalismotik eta euskal hartzaile unibertsala bilatzen duela.

Iturri ugari erabili ditu bere lana osatzeko: aipatu Lhanderen hiztegia, 2000 hiztegia, hiztegi teknikoak, Azkuerena... baina iturri nagusia bere erroek emanikoa da (dioenez, etxekoan artean izan du irakasle hobereña —ama—), berak ezagutzen baitu bere euskalkia oso gutxi bezala.

Ekoizpena oso maneigarria eta txukuna da eta hitz arruntez gain hitz bereziak ere agertzen dira; amaieran, gainera, Zuberoako aditzaren taulak eta zenbait erran zahar ere biltzen dira.

Komenigarria eta beharrezkoa zen horrelako lan bati ekitea, irakurketari ekin nahi dioten gazteek —Ipar Euskal Herrian batez ere— bai baitute horrela lan-tresnarik irakurketari ekitako dudazko kasuetan espainierara jo beharrik gabe. Gainera, Pierre Lhanderena zen era honetako azken lana eta —bikaina izanik ere— orain

«HIZTEGIA II. EŪSKARA-FRANÇAIS».
JUNES CASENAVE-HARIGILE.
HITZAK. 560 or.

horrenbeste urte idatzia izanak gaurkotasuna kendu zion. Ez ditu hitz erroak hartzen eta horren arabera hitzak antolatzen, modu alfabetikoan ordenaturik baizik.

Txalotu, azkenik Ozazeko Hitzak argitaldari xumeak egiten duen lan handia euskal liburuak ia baliabiderik gabe argitaratzen.

RITXI LIZARTZA

eginiko elkarriketa da azken ale honen lan nagusia: izan ere, Julen Madariagari eginiko galderetan, egungo egoera politikoa, ETA eta inguru abertzalearen bidearen balorazioa eta beste hainbat iritzi interesgarri ematen dira. Autodeterminazioa, EAEko finantzak euskal eskuetan uztea eta Irujotarren ibilbideari buruzko erreportaiak dira lan nagusiak ■

**«LOITZU HERRIAN
UDA-PARTEAN».** LUIS MARI
MUJICA. EREIN. 193 or.

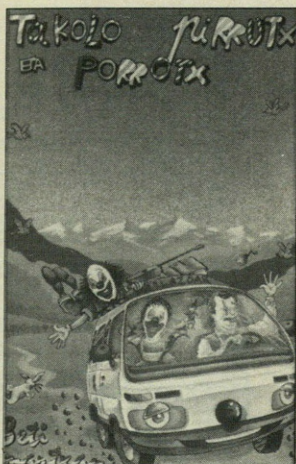
EGILEAREN lehen eleberria da honako hau, hamaika jenero ezberdin landu eta

gero. Iaz Txomin Agirre saria jaso zuen. Istoria, gerra ate joka herri bati buruzkoa da: horrek erakutsiko digu konparazio batean herrian bertan dauden gerra txikiak, ezin ikusi eta gorrotoak ■

«MARIPERTXENTA».
JOXANTONIO ORMAZABAL.
ELKAR. 120 or.

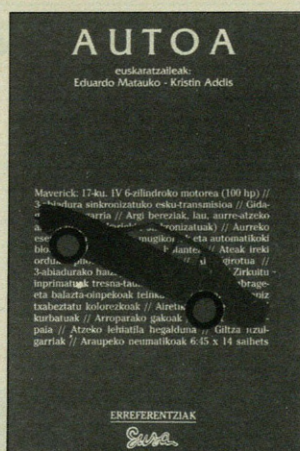
EZ da lehen aldia lan honek kalea ikusten duena, ezta egilearen haur literaturako lan bakarra ere. Leku berean bizi diren hamar sorginen arteko gazteenaren gorabeherak aipatzen zaizkigu. Hamar ipuin laburrek osatzen dute liburua ■

D I S K O A K

«BETI MARTXAN».
**TAKOLO, PIRRUTX ETA
PORROT.** ELKAR.

PAILAZO lasartear hauen bigarren lana da diskoan ematen duten hau, lehen argitaratzetik urtebetera eta sei urtez Euskal Herriko haurrak plazetan alaitu eta gero. Hamabost kantuk osatzen dute lan hau eta gehienak beraiek eginak dira, baina Imanol Urbietak, Andu Lertxundik eta K. Minaberrik ere egin dituzte. Iñaki Salvador izan da musika arduraduna eta, besteak beste, Eduardo Salvador, Pako Diaz, Joseba Tapia eta Xabier Gilek parte hartu dute ■

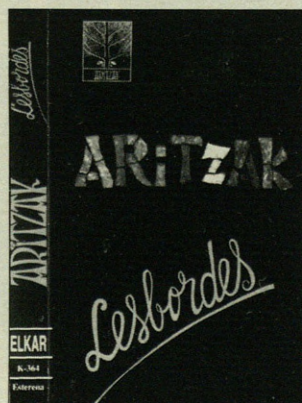
«AUTOA». HARRY CREWS.
ITZULTZAILEAK: EDUARDO
MATAUKO KRISTIN ADDIS.
SUSA. 167 or.

HAMALAU ataletan banatzen da Herman Mack pro-

tagonista duen eleberri hau, 1972an lehen aldiz argitaratua; bera, txatartegi bateko langile autojalea da. Ford bat irentsi eta libratuko du protagonistak, ekoizpen-kateatuko sistemaren aitzindaria ■

**«LEGAZPI BARRUTIKO
HITZEN BILDUMA».** MARTIN
UGARTE «SALETXE». 271 or.

HOGETA bi ataletan biltzen ditu idazle emankor honek Legazpiko hitzak, gizakia-
ren gorputz-ataletatik hasi eta koloretaraino. Lanaren bigarren osagaia aditzaren erabilera da. Lan interesgarria Legazpiko hizkera gertuagotik ezagutzeko ■

«LESBORDES».
ARITZAK. ELKAR.

IPAR Euskal Herriko talde honen bigarren lana da.

Guztira hamasei kantuk osatzen dute disko hau. Abesti horiek denak euskal kantu zaharren haritik datoz, bertsio berriak eginez. Lesbordes musikagilearen omenez eginiko lanak dira, hark eginak baitira armonizazioak. Euskal kantuekin batera, biarno ar kantuek ere agertzen dira. Beraz, batez ere Robles familiak osatzen duen Aritzak taldeak euskal kantu zaharrak Lesbordes armonizazioekin entzuteko aukera berezia ematen digu, ezezagunak baitziren hein handi batean ■

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

T E I L A K

■ «EGUNKARI FESTA»

ABENDUAREN 12an Donostiako Anoeta belodromoan egingo da «Euskaldunon Egunkaria»-ren hirugarren urtemugako ekitaldirik garrantzitsuenak. Ohizkoa denez, jai giroko egitarauan musika emanaldiak eta ikusizunak izango dira ikusgai: In Fraganti antzerki taldea, Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazoak, Segurola eta Mendizabal txiste kontalariak, Anje Duhalde, Sorotan Bele, Su ta Gar... Aukera bete festa lotu dute gazte eta helduen begietara.

■ «MUSEO IREKIA»

JOXEMIEL Barandiaran Murkondo elkarteak jendaurreko aurkezpenarekin abiatu dituzte euskal patriarkaren lanak bildu eta zabaltzeko asmoak. Horietan nagusia, Ataunen «Museo Irekia» deitu dutena sortzea dute, herriari buruz eta On Joxemielen gainean hainbat ikuspegi ematera jarriko litza-tekeena. Abenduan zeharreko ekitaldiek emango diote hasiera egitasmoa-

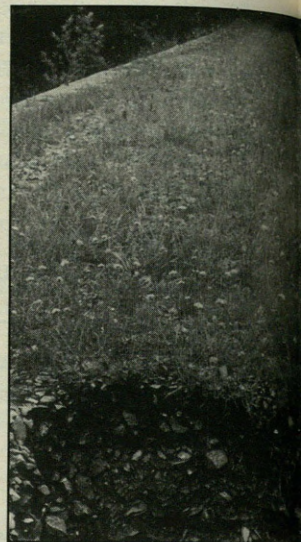
ri, argazki erakusketa eta mahainguru batekin: abenduaren 17an egingo da, eta bertan Felipe Barandiaran, Jesus Altuna, Joxe Martin Apalategi, Antton Erkoreka, Fermin Leizaola eta Ander Leizaola hizlari izango dira.

■ EHU GERORA BEGIRA

FERNANDO Buesa, EAEko Hezkuntza kontseilariak aurkeztu duen «EAEko Goi Mailako Irakaskuntzaren Planifikazioa» ikerketa lanean adierazten denez, hurrengo urteetako eskaerei erantzuteko EHUK bere azpiegiturak aldatu nahiz zentro eta titulazio berriz hornitu beharko du. Bertan, 2.006. urtera arteko eskaintza aztertzean, «demografiak erabat baldintzatuko duela etorkizuna» aipatzen da, «datozen hamahiru urtetan 18tik 24 urtera bitarteko ikaslegoa %50 gutxituko baita».

Eskaera txikiko titulazioetako irakasleak berkokatzea, beka sistema aldatzea, biztanleriaren sektore ahulen aukerak areagotzea eta beste jorratzen dira lan honetan.

FERNANDEK ERRAN

«Konplexu handia eta gainera gezurtia dugu euskararekin. Guk gure historia egin dugu, eta Italian nobela ikaragarria atera dela, eta euskarak hori faltan duela esanez aritzea... (...) Helburu antzuak jartzea eta bizkuntza zure barrungo motibazioaren gainetik jartzea txorrada ikaragarria da».

Patziku Perurena, idazlea. Egunkaria, 93-XII-3.

«Euskararen etsirik handiena arduragabekeria da».

Xabier Kintana, euskaltzaina. El Correo Español, 93-XI-28.

TXUTXU - MUTXUKA

OSKORRIRENTZAT DIRULAGUNTZAK

EUSKO Jaurlaritzako Gobernu Kontseiluak Oskorri musika taldeari hiru milioi pezetako (150.000 libera inguru) dirulaguntza berezia ematea deliberatu du, Kultura sailetik egindako eskaerari erantzunez. Diruok, taldearen Euskal Herri- kanpoko hainbat emanaldi lotzeko baliatuko dira, eta Joseba Arregik adierazi duenez «Oskorrik egiten duen folklorea eta euskal kultura» erakusteko.

NOR - NORI - NORK

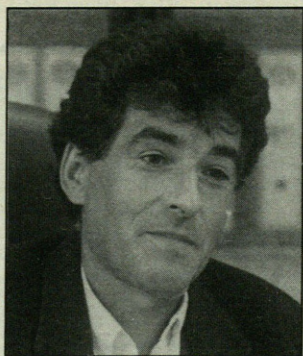

«Dirulaguntza ematen dizun politikariak limosna eskean ari zarela sentiarazten dizu».

Enkarni Genua, Txotxongilo taldeko arduraduna. El Correo Español, 93-XI-29.

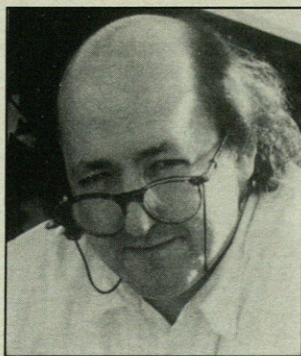
«Euskal Herriko Unibertsitatearen egungo antolaketarekin ez dago inor pozik. (...) Masifikazioa, erreformak eta planifikazio defizita dira bere ezaugarri nagusiak».

Fernando Buesa, EAEko Hezkuntza sailburua. Deia, 93-XII-2.

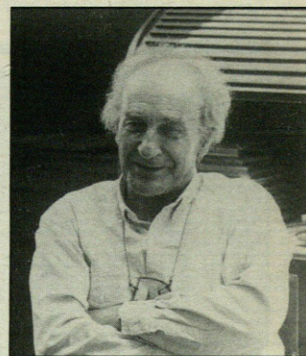
JOAN MARI TORREALDAI

euskal liburu-kopuruen azterketetan maisu bakarra izan dugu urteotan. Urteroko katalogoak horren lekuko. Areago jo du oraingoan eta «XX. mendeko liburuaren katalogoa» osatu, hamazazpi urteko lanen ondotik eta Gipuzkoako Diputazioaren laguntzaz. 13.311 euskarazko liburuaren fitxak gorde ditu, 23 gairen arabera. Pisu handiko lana berea ●

ANGEL ILLARRAMENDIRI

«Troiarak Suite» obra estreinatu dio Euskadiko Orkestra Sinfonikoak. «Troiarak» antzerkirako 1982. urtean egin zuen piezatik osatu duen doinuak 18 minutuko iraupena du eta ukitu dramatiko, erromantiko eta alaiak biltzen ditu hiru ataletan. Konpositore zarauztarrak pozik egoteko arrazoirik badu, antzeko okasioak «urrezkoak» baitira gurean ●

EDUARDO TXILLIDAK

hitz gogorrak (irrigarria dela, alferrikakoa...) luzatu dizkio Gasteizko Udalarai, bere obra baten 'babesteko' hesia eraiki duelako Foruen Enparantzan. Segurtasun neurriak omen, eskulturaren inguruko gunea drogazaleengandik libre uzteko. Artea kaleratu eta jendaurrera hurbiltzeko saioen erdian, 'kaiolarik ederrena' eskaini diote ●

FERIAK

Santa Lutziko azokara barrenok gozatzera

GARAI batean azoka egunak egun handiak ziren Euskal Herriko baserri giroan. Jantzi ederrenak atera, hainbat gauza hartu eta herrira, saltzera. Egunak pasatzen zi-

tuzten jaitsitako guztia edo gehientsuena saldu arte.

Gaur egun aldatu dira gauzak, eta, oro har, azoka hauek salerosketarako baino erakustoki gisa antola-

tzen dira. Urteak aurrera joan ahala hori izan da urtero abenduaren 13an, Urretxuko Santa Lutzia azokaren joera. Alabaina, azken urteetan Udalak aha- legin handia egin du azokak bere hastapenetako izaera berreskura dezan.

ASPALDIKO kontua Santa Lutziko azokarena, baina ez da beti Urretxun egin izan, azoka hasieran Ezkion egi- ten baitzen, bertako Santa Lutzia basilizaren ondoan. Hortik, bada, izenarena. Baina 1717ko maiatzean, Ordiziako Batzar Nagusiek lekua «deserosoa eta kaska- rra» zela argudiatuz, azoka Ezkion egitea debekatu egin zuten. Urretxuko Udala adi-adi ibili zen, eta berehala azokaren baimena beretzat eskatu zuen. Baita lortu ere.

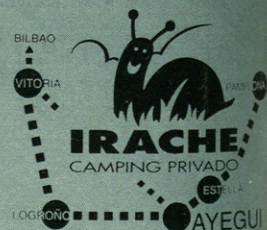
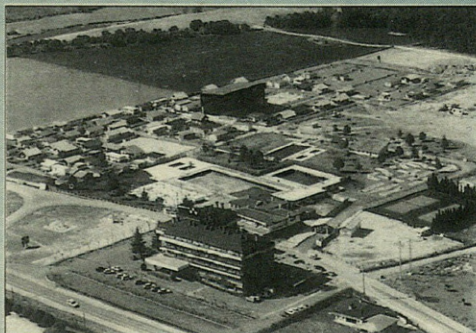
Batez ere orduz geroztik da ezaguna Santa Lutziko feria. **HASIERA** batean zazpi eguneko iraupena zuen azokak, baserritarrek euren gauzak saltzeko denbora eduki zezaten. Orain egun bakarrarekin nahikoa da. Bertan saltzen dena ondo eta gainerakoa atzeraretxera edo dendetara. Baserriko denetariko produktua izango dira bertan, baina nagusiki barazki, fruitu, ka- poi, oilasko eta untziak. Hilaren 13an Urretxura hurbil- tzekotan ezin geratu ogi, gazta, ezti eta aurren biga- rrenko aldiz izango den ardo lehiaketetako produktua dastatu barik. Era askotako ardoak izango badira ere, lehiaketarako ardo beltza bakarrik onartzen da. On- egin, beraz ■

Lursailen jabetza

BBV bat-bateko kreditua hileroko kuoten bitartez

IRACHEn instalakuntza eta zerbitzu ugari ditugu:

- Polikiroldegia
- Mini-golf
- 3 igerileku
- 2 tenis zelai
- Frontoi estalia
- Haur parkea
- Egoitza
- Garbategia
- Auto-garbigailua
- Eremu berdeak
- Aparkalekua
- Hotela
- Kafetegia
- Jatetxea
- Erretegia
- M.. egostegia
- Dantzalekua
- Aisialdi gela

B.I.G. S.A. PROMOCIONES INMOBILIARIAS
"IRACHE" Egoitza Turistikoa
Tel.: 948-54 68 21 - Faxa.: 55 47 54
AYEGUI (Nafarroa)

FORU AGINDUZ 171/1990 28/3KOAK HIRI FORU DEKLARATUA

MOKO FINA

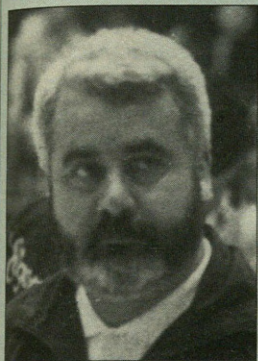
• MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA • MOKO FINA

ELKARRIZKETA

HURA OTORDUA!

JUANTXO VILLARREAL

Eskubaloietrenatzailea

Angulen sufrikarioa

Angulak atsegin eta ezin nahi adina jan, hori sufrikarioa. Legatza ez da, baina, ordeko txarra izaten. Ezta mahats aiez lagunduriko *foie-gras* naturala ere. Horiek, finen, erraz jaten dira. Zailago egin zen kokotxak eta ostrak jaten ikastea. Sukaldaritza klasiko zein berriaren maitale, bere ustez bietan kalitate oneko osagai eta artistaren eskua dira zutabe. Eta habe horiek sendoak omen dira Oiarzungo Zuberora jate-txean.

Joxe Mari Gorrotxategi: «Mota guztietako txokolatezko gozokien kontsumoa gora doa»

Berrogeita hamar urte daramatza gozogintzan gurasoengandik jasotako jakituria gozozaleari jarraiki. Aldaketa asko ikusi ditu eremuan. Garai desberdinek gozo desberdinak eskatzen dituztela dio, baina oraindik ere hasitako txokolate puska ezin duela bukatu gabe utzi. Gozozalea bera ere, alegia.

ARGIA. Gabonak datozela eta lan gehiago egiten hasi al zarete?

JOXE MARI GORROTXATEGI.

Noski. Gabonak tripa-festa dira, diru asko gastatuz guztiak sabela ongi betetzen. Gozoek ere badute beren

garrantzia aurrekontuak egitean.

A. Obiturak gozo kontuetan ere aldatu egin dira.

J.M.G. Garai batean Santa Zezilia egunerako, edota Amabirjinetan —abenduak 8an—, jada turroia eta an-

tzekoak barra-barra saltzen ziren. Egun Eguberriak heldu arte itxoin behar dugu saltzeko.

Arrazoa? Gozokiak lehen baino askoz ere sarriago jan izana urtean zehar. Lehen egun berezietan erosten ziren pastelak. Egun edonoiz.

A. Krisirik sumatzen al da azukre artean?

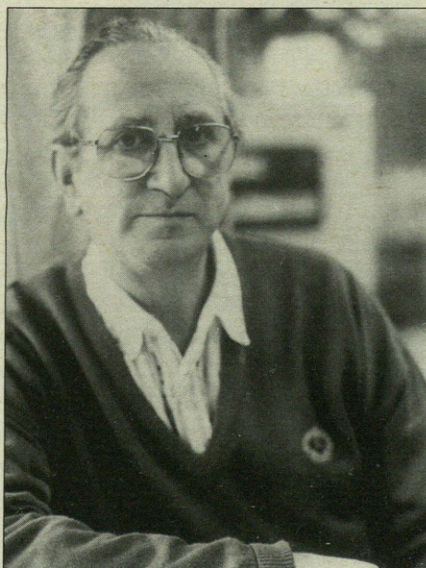
J.M.G. Gogorra gainera. Joan den urtean sumatu zen jada jendeak asko erreparatzen diola patrikari.

A. Produktu berririk agertzen ari al da aurten?

J.M.G. Jendeak gero eta pastel gehiago eskatzen ditu, eta horretan ari gara. Turroia erosten jarraitzen du, baina txokolatearen kontsumoa gora doa, klase guztietakoa.

A. Gozozaleak al gara?

J.M.G. Oso. Gozogintza onaren zaleak gainera. Itxurari baino garrantzi handiagoa ematen diogu zaporeari. Apaindura ez zaigu nahi-tazkoa.

«Hemen oso gozozaleak gara. Gozogintza onaren zaleak gainera. Itxurari baino, askoz ere garrantzi handiagoa ematen diogu zaporeari».

AMAGOIA IBAN

Kaskazuri Kalea Tel. 49 32 26 OIARTZUN

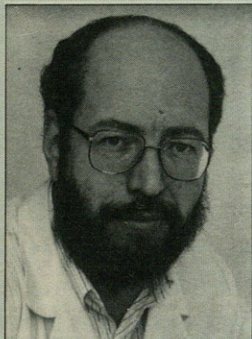

Esteban Donea Enparantza Tel. 49 40 71 OIARTZUN

BATA ZURIA ERANTZITA

JOSE MARI
RODRIGUEZ IBABE

Elhuyar-eko kidea

Ikerkuntzaren oinarriak

Ikerkuntzan ere, beste arloetan bezala, joera desberdinak daude. Ikertzaile batzuentzat ikerkuntzaren oinarria lan esperimental da bereziki. Besteek, aldiz, laborategia utzita, nahiago dute teoria lantzea. Ikerkuntzatren bi ikuspuntu desberdin hauen artean zenbait kasutan sortzen diren eztabaidak oso kaltegarriak izan daitezke.

Gai bat aztertzerakoan, ia kasu gehienetan esperimentu batzuk garatu behar dira. Esperimentu horien emaitza eta aldagai desberdinen portaerak kontutan hartzean zenbait efektu eta prozesu uler daitezke. Lan horren ondorioz, ikerlariak teoria berri bat burutu dezake. Teoria horren bitartez, egindako saiakuntzen emaitzak esplikatzeko dira, eta gainera, teoria orokorra baldin bada, lan esperimentalean kontutan hartu ez diren zenbait baldintzak ere aurrean daitezke.

Lehen esandako prozesu oso konplexua da. As-

kotan lan esperimental luzea, neketsua eta oso garestia izaten da. Gainera, emaitza horiek beste ikerlarietako datuekin konparatu eta eztabaidatu egin behar dira. Era horretaz bildutako informazio esperimentalaren kopurua oso handia izan daiteke. Emaitza guzti horien baliokak, arretaz egin direla kontutan hartuz, ez dira eztabaidagarriak izaten, hau da, prozedura esperimentala zehatza izan baldin bada, inorrek ezin ditu datu horiek zalantzan jarri.

Emaitzen interpretazioa beste gauza da. Datuak aztertzerakoan ikertzaile baten ondorio batzuk adieraz ditzake; aldiz, beste baten zat emaitza berdinak kontutan hartuz beste ondorioak aurkeztu ditu. Eztabaida horren barnean ere, teoria berriaren garapena kontsidera daiteke.

Orain arte esandakoa ikerlanaren prozesu normala da. Hala ere, burututako teoria zenbait emaitzekin konparatzean kontrastesak azaltzen direnean arazoa sortzen da. Orduan, ondorio gisa, teoria hori ezin dela kasu guztietan aplikatu. Aldiz, batzutan ikertzaileak beste joera edukitzen du. Teoria egia hutsa dela kontsideratuz, ikertzaileak egokiak ez diren emaitzak mesprezatu egiten ditu. Hau da, neurri batean ala bestean, errealitatea ezkutatzeko saiatzeko da. Hori gertatzen denean, edozein ikerlanek bete behar dituen baldintzak zapalduz izaten dira, eta beraz, zientzilariek esan ditzakeen ondorioak baliokor gabekoak dira.

John Gurche
ordenagailuz
berregituratu
duen
buruarekin.

Izotzetako gizonaren aurpegiaren aurkezpena

BATZUEN zaletasunak obsesio bihurtzen direla jakina da. Begiratu bestela Steven Spielbergi. Txikitik marrazki bizidunetako dinosauruen jarraitzaile sutsu izatetik gure egunerokotasuna dinosauruz gainezka jartzera pasatu da. Baina ez da bakarria. John Gurche-k ere badu bere obsesioa: antropologia. Denver-eko (Colorado, EEUU) Natura Historiaren Unibertsitateko ikerlaria ogibidez, 750 ordu eman ditu duela 5.300 urte bizi izan zen Hauslabjoch-eko Gizonaren burua ordenagailu baten bitartez berregituratzea lortu arte.

AUSTRIA eta Italiaren arte-

ko mugan egokitu ziren, duela bi urte, izotzetan sartuta, gure aitzindari honen arrastoak, eta Innsbruck-eko (Austria) Unibertsitateko adituak ari dira ordutik ikerketa lanetan. Aldiro argitaratu eman diren emaitzak lortuz: neurketak, analisiak... Neurri horiei jarraituz, eta ordenagailua hartuz, Gurche-k bere nahia lortu du. Emaitza, argazkian ikus daitekeena. Alegia, ia benetakoa dirudien burua. Innsbruckeko Unibertsitateko Anatomia departamentuko zuzendaria den Walter Platzer-ek ere zoriandu du. Obsesio berdina omen dute ■

BKZ

- ZALDIAK
- PIRAGUAK
- RAFTING

"BAZTAN-BIDASOAN AKTIBITATEAK GUREKIN"

- KANPAMENTUAK
- NEKAZAL ASTEAK

Santiago kalea, 22 - Elizondo Tel. 58 04 90 - 58 08 82

ETXE ZULOAN

• ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

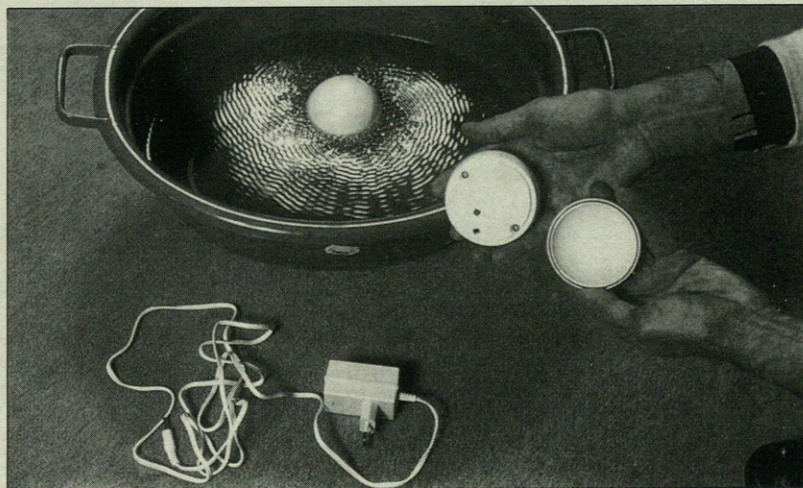
ETXE ZULOAN

Arropa garbitzen duten bolatxoak

ARROPA eskuz garbitzea omen da etxeko lanen artean gogorrenetakoa. Teknologia makina baten bitartez hori konpontzen saiatu den arren, eskuz arropa garbitzea oraindik hainbat fibrekin egin beharreko lana da. Horregatik, behin eta berriro arropa zikina igurtzi beharra, publizitatearen gai emankorrenetako bat bihurtu izana ez da kasualitatearen ondorio. Arropa ikuzteko makinek asko erraztu izan dute lana, baina beharrezkoa duten garbikaria ekologikoki kaltegarria dela aski frogatua da. Horrela soilik uler daiteke azken urteotan bizi dugun garbikari ekologikoei buruzko eztabaida.

GARBIKETAREN aro berri batera igarotzekotan gaude ordea. Eztabaida guzti hauek gaingituak izango dira laster. Izan ere, aurkeztu berri da mikromotore elektriko baten indarrez funtzionatzen duen bolatxo iraultzailea. 250 gramo besterik ez ditu pisatzen eta tenis pilota baten tamainakoa da.

BOLATXO honen garrantzia ez da nolanahikoa. Berari

Eltze bat, ur epela eta argazkian ageri den bolatxo nahikoak dira arropa zikina garbitzeko.

esker, eltze bat, ur epela eta arropa zikina nahikoak dira garbiketa egiteko. Arropa

uretan sartu, erdian bolatxo jarri, eta beragandik 20.000 taupada segunduko

KONPONKETAK

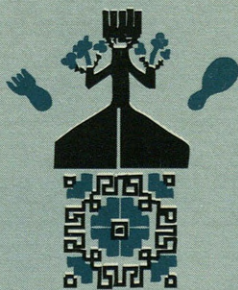
Komuneko bonba gainezka

LARRIALDI honen aurrean, txotx bat jarri zisterna gainean trabeska, flotagailua azpian dela, arazoa aztertu ahal izateko.

Flotagailua izorratuta badago, erosi beste bat, zaharra destorloiatu eta berria jarri. Gako bakarra neurriko flotagailua erostea da, hala ez balitz berriro gainezka egingo baitu zisternak. Txikienak komuneraakoak dira, eta handiak ur biltegiatarako.

Baliteke flotagailua eusten duen besoa okerra egotea. Plastikozkoa bada besoa, torloiuia lasaitu eta flotagailua jaitsi. Metalezkoa bada, giltza ingeles batekin gorantz tolestatu.

erritmoan sortutako ultrasoinuen bitartez, minutu eskas batean desagertarazten dira zikinkeria molekulak zuk nahi izandako zapi guztietatik. Zaratarik gabe. Lixiba zein garbikarien amaiera aldarrikatuz. Arro-pa garbia izango dugu, bolatxo bati esker. Mendeetan zehar etxeko lanen atalik neketsuena izan dena ahantzi egingo zaigu laster. Publizisten zein ekologisten gai maiteenetakoa desagertu egingo da. Arropa garbitzea eskuak garbitzea bezain erraza egingo zaigu. Gaitzerdi, hainbeste zikintzen ikasten ez dugun birtartean ■

TXARTEL · TXOKO

Jatetxea

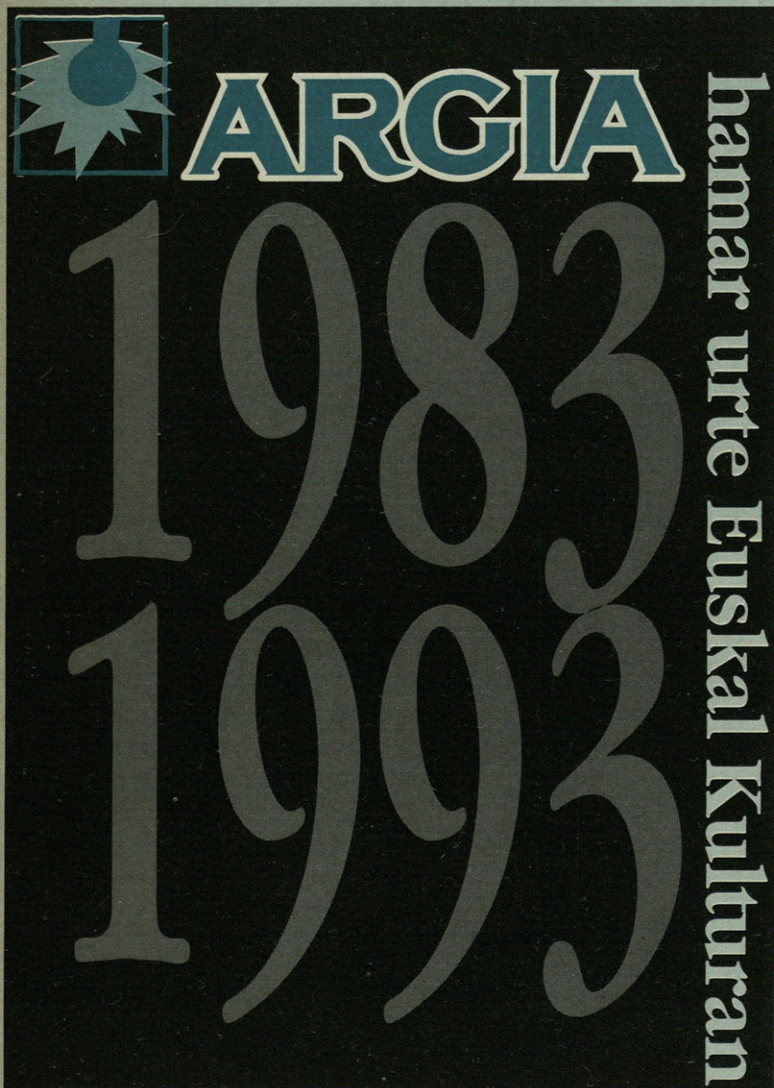
TXARTEL HOTELEAN

TEL.: 37 01 92

LASARTE-ORIA

GARAIA GARAIA JAKIAK

Euskal Kulturaren azken hamar urteen balantzea

▼
**Euskal Kulturaren
inguruko gertakarien
errepasoa eta kronika**

▼
**Euskal Kulturaren
1993ko urtekaria,
sailez sail**

▼
**Euskal Kulturaren
Agenda osatua**

HARPIDETZA SARIAK:

Hego Euskal Herria: 1.300 pezeta. / Ipar Euskal Herria: 71 libera. / Espainia: 1.300 pezeta. / Beste atzerriak: 1.650 pezeta. / Airez: 3.300 pezeta.

SALPUNTUETAN:

Hego Euskal Herrian: 1.700 pezeta. / Ipar Euskal Herrian: 85 libera.

HARPIDETZA TXARTELA

Tel: (943) 37 15 45 - Faxe: (943) 36 10 48

IZENA

LEHEN DEITURA

2. DEITURA

HELBIDEA

TELEFONOA

HERRIA

KODE POSTALA

HERRIALDEA

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTS. HELBIDEA

SUKURTS. ZKA.

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDEDUN ZKA.

Kiko Jauregi: «Gasolina normaleko motorea naiz; normaltasuna asko gustatzen zait»

Beasaindarra jaiotzez, donostiarra adopzioz, urte asko daramatza Kiko Jauregik haurrei zuzenduriko telebista saioen munduan. «Flannery eta bere astakiloak» saioko astotxo bat izatetik «Super-1» saioko aurkezle izatera eraman duen bideak hainbat etapa izan ditu. Super-bikoizle baten abenturak.

ARGIA. *Superman gustatzen al zaizu?*

KIKO JAUREGI. Txikitan bai. Bere botereek inbidia ematen zidaten. Zinematik iriteteen izugarritzko istorioak asmatzen nituen neure buruan; baina egun, egia esan, ez zait hainbeste gustatzen.

A. *Clark Kent ogibidez kazetaria zen bezala, zu zer zara?*

K.J. Bikoizlea. Asko gustatzen zait nire lana. Telebistakoa extra bat da.

A. *Hainbeste kritika jaso dituen «Super-1» gustatzen al zaizu?*

K.J. Kritikak ezjakintasunak

eragin dituela uste dut. Kate espainiarreko «Pinnic» saioa kopiau dugula diotenek ez dakite gure saioa kate katapultiarreko saio baten berdina dela. «Pinnic»ekin dugun antza bakarra teknikoak da, ez sortze aldekoa.

A. *Patineteaz mugitzen zara zuen super-munduan. Botere aerodinamikoak al dituzu?*

K.J. Inolaz ere. Justu justu dakit patinetean ibiltzen. Telebistan ikusten den gehiena teknikari esker da. Hala ere, ordu asko sartu behar izaten ditugu lanean gero agertzen diren minutu gutxiak osatzeko.

A. *Super-aurkezletzat al duzu zure burua?*

K.J. Ez. Hain zuzen ere, frogetara aurkeztu nintzenean, ez nekien zer lanetarako zen. Beste edozer izan balitz, hura egingo nukeen.

A. *Gasolina super ala normaleko motoreak duzu?*

K.J. Normala. Gainera, normaltasuna asko gustatzen zait.

A. *Zein da zure bizitzan gertatu zaizun gauzarik superrena?*

K.J. Semea izatea. Bakarria daukat, baina asko gustatzen zaizkit haurrak, eta ahal izango banu, dozena erdi bat izango nuke.

A. *Normalena?*

K.J. Lana. Lehen esan bezala, asko gustatzen zait normaltasuna, eta bertan sartzen dut asko gustatzen zaidan lana ere.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Infografia

Kolore biziak, forma bereziki, nahasketa liluragarriak... betetzen dituzte programen eta iragarrien artean eta azken hauen artean dauden hutsuneak, edota programa batzuen hasierak eta bukaerak. Askotan ez ditugu nabaritzen, baina ikusi gabe ikusten ditugu; hor daude: infografiaren bitartez egindako irudiak dira.

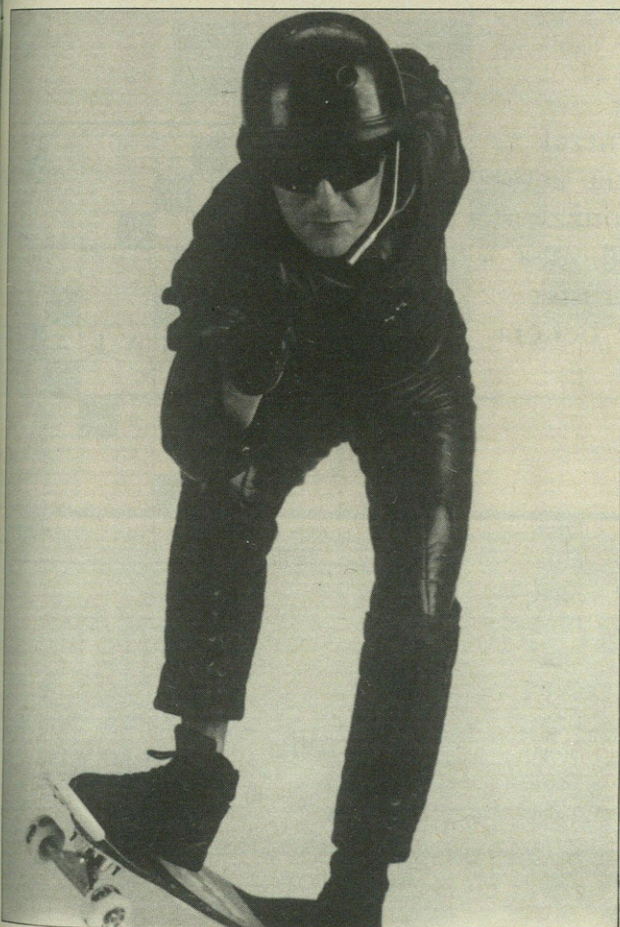
Infografia hitzak ordenagailuz egindako irudi ikusgarri guzti horiek azaltzeko balio du. Gaur egun edozein telebistak erabiltzen ditu katearen logotipoak, mezu bereziak edo programazioaren bapateko mozketak artistikoki iragartzeko, nahiz bere erabilera izugarri garestia izan.

ETBn ere infografiaren erabilpena oso garrantzitsua da, askotan kate haundietan erabiltzen denaren parekoa delarik, eta beste batzuetan maila handiago bat lortuz.

Artea egiteko forma berri honek oso hasiera ona izan du gure herrian. Bi izan daitezke honen faktoreak. Batetik gure betidaniko irudiarekiko zaletasuna; hortxe daude, esate baterako, Donostiako Zinemaldia, Bilboko laburmetrailekustaldia..., edota irudiaren mundua nola landu estudiantzen duten zenbait leku: Arte Ederretako eta Kazetaritza fakultateak, Erandioko Lanbide-Heziketa eta abar. Bigarren faktorea urteetan zehar informatikari buruz pilatutako ezagutza maila izango litzateke.

Infografia alorrek oso etorkizun polita izan dezake hemen. ETB ematen ari den pausuak hori egiaztatzea daitekeela dirudi.

FERNANDO VILLAR

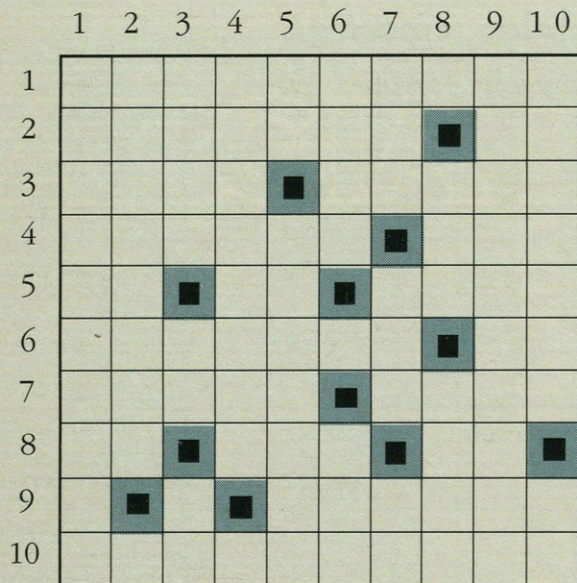

«Justu justu dakit patinetean ibiltzen. Telebistan ikusten den gehiena teknikari esker da».

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKERESKUIN: 1.- Eginkizuna. 2.- Garaitu. Zilarren sinbolo kimikoa. 3.- Nekazaritza iharduerarako lanabesa. Erabat nekatu. 4.- Hutsa. Lurralde. 5.- Errepikatuz, gorotza. Euskal atzizki femeninoa. Nafarroako herria. 6.- Arte egilea. Ezin hitzaren erdian. 7.- Gaisoak. Ukan. 8.- Alderantziz, iridioaren sinbolo kimikoa. Multinazional ezaguna. Zulo hitzaren erdian. 9.- Lehenengoa. Oxigenoaren sinbolo kimikoa. Kementa. 10.- Iparraldean, berritsuak.

GOITIK BEHERA: 1.- Aurrerabideak. 2.- Ekar arazi. Bokala. 3.- Denbora. Titanioaren sinbolo kimikoa. Alkoholen bukaeran. 4.- Ohostuak. Argoiaren sinbolo kimikoa. 5.- Alderantziz, nor kasoaren plurala. Otarreak. 6.- Ikara. Tona. Poesia mota. 7.- Ohorezko hitzmate. Baieztatzeko. Zakur. 8.- Uranioa. Bihi. Kolore argi. 9.- Ekologista. 10.- Arabako herria. Zaku hitzaren erdian.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Atarikoa
Gaitasun
Izendegi
Taupadak

7 letra

Emaizta
Izakiak
Kemenak
Mardula

4 letra

Aker
Amak
Aroa
Bala
Baoa
Bero
Beso
Beta
Biga
Dena
Gari
Inka

Izua
Kala
Kata
Leze
Lira
Ortu
Piko
Sega
Seme
Talo
Zama
Zila

2 letra

Ap
DI
Eg
Ke
Ki
Mu
Re
Tu

3 letra

Eta
Iro
Lan
Ron

ERANTZUN

Larru	▼	Atzerria	▼	Eguna	▼	Txori mota
Zango atalak		Ez handia		Burdin xafla mehea		1
▶		▼		▼		▼
		9				
Aipatu	▶					
Gaiso zaintzailea						
▼						
	Gizon izena	▶			Urania	▶
	Suari dario		2		Herri nafarra	
	▼				▼	
11					8	Gas mota
▶		Gipuzkoa-ko hiria	▶			▼
		Z bikoitza				
	Afrikako estatua	▶	▼			
	Har ezak!		10			3
	▼			Diosala hitza	▶	
				Galioa		
▶		Kontsonantea	▶	▼	Titanioa	▶
		50		6	Tona	
		▶	▼	▼		
12	Gogorra					

r

π

Aurreko asteko soluzioak

A	N	D	O	N	I
E	G	A	Ñ	A	

				●	U	●	E	●	O	●
				E	M	A	G	I	N	A
●	N	●	Z	●	O	S	●	O	I	K
L	A	G	U	N	T	A	S	U	N	A
●	B	A	R	A	U	●	K	N	●	T
G	A	R	A	I	●	S	A	●	I	S
●	R	A	●	Z	A	U	R	I	A	●
I	D	I	A	●	T	A	I	A	●	T
●	U	P	E	L	A	K	●	I	Z	U
O	R	E	K	A	K	●	N	O	A	N
●	A	N	●	B	A	I	●	A	I	A

EZKER ESKUIN: 1. Itsulapiko. 2. Galtasunak. 3.
Ama. Ni. Dio. 4. Ramadana. T. 5. Ol. Kar. Biz. 6.
Belarría. A. 7. Izatea. Ka. 8. D. Sua. E. Li. 9. Estakunak.
10. A. Ck. Talika.

GOITIK BEHERA: 1. Igarobidea. 2. Tamalez. S. 3.
Siam. Lasto. 4. Ut. Akatuak. 5. Landareak. 6. Asiarrá.
uT. 7. Pu. N. I. Era. 8. Indabak. uL. 9. Kai. I. Alak. 10.
Okotza. IKA.

Hitz
Kateatuak

A	D	I	O	I	G	A	Z
Z	I	U	R	E	F	M	E
A	R	K	A	T	Z	A	R
L	E	K	A	U	S	I	T
E	S	K	A	T	A	R	A
S	A	S	I	B	A	T	U
O	U	L	T	A	B	U	E
L	A	T	E	R	R	I	A
A	L	E	Z	E	T	Z	A
K	A	R	T	N	I	R	A
K	A	I	N	Z	A	I	K

HAUR HEZKUNTZA

ERLIJIOA

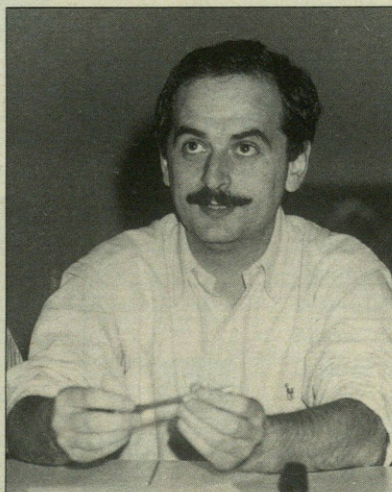
Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

Osaba Kepa Ordoki

ISILIK hil da Kepa Ordoki eta isilik lurperatu dute Hendaian —«muga deitzen da pausoa» idatzi zuen Pello Mari Otañok— Jose Antonio Agirreren hiletan zazpi probintzietako lurra eraman zuen gudari zaharra. Ordoki komandantea. 1988ko 7. «Larrun» hartarako berarekin egin elkarrizketari ikustaldi bat eman diot, eta berarekin pasatako orduetan sentitutako zirrara bera.

Gure azken gerrate handietan —36-39koan eta 39-45ekoan— bizi izandako ibileren bere kontakizuna liburu batean leitu eta aparteko historia iruditzen zaizu. Abertzaleen gerra ondoko eboluzioaz dioenak distira bereziko gizona ipintzen dizu aurrean. Algerreko negoziaketa edo elkarrizketen aurreko gestioetan jokaturako papera ikusi eta tipo berezia egiten zaizu, erakargarria. Aitortuko dizut haurtzaroko anekdota garratz harekin hunkitu ninduela sortzez baserritarra zenik ez nekien Kepa Ordokik: bere gurasoak gaisotu egin ziren, eta aita eritutakoan «zorretan hartutako diru bat ezin bueltatu izanagatik behiak kendu zizkiguten, oraindik entzuten ditut haien kate-hotsak, behiak libratzerakoan». Baserria, muga ondoan, meatzetara lanera goizean eta arratsaldean eskolara, kontrabandoa, Irun errepublikan, Oiartzun eta Ziburuko jatorriak... Ezin hasi «Larrun» tituluaren intentzioa esplikatzen, nori eta berari, Irungo Artiako leihotik Hendaiaiko lanteri eta etxeei begira.

BADA gauza bat euskal abertzaleen artean logikak dohainik garrantzizkioenetakoa izan behar duela dioen bat, eta oso gutxiri aurkitu eta aurkitzen dieguna: estatu ikuspegia, euskal estatu ikuspegia. Taktika eta anekdoten zurrunbilotik atera eta gauzak beste altura batetik ikusteko dohaina. Nazio estrategia, nahi bada.

P E L L O Z U B I R I A

Kazetaria

Santoñako paktuaz, Bilbo entregatzeaz edo gerran galdu ziren aukerez ari denean... edo Galindoren eta Txomin Iturberen arteko bitartekari lana egiten duenean. Eta egin ondoren, gertatutakoak juzgatzen dituenan. Esaidazu, gura baduzu, estadista altuera batez beztitu dudala berez duintasuna edo gizatasuna dena. Nahi duzuna, baina kurioa da Algerrekoa baino lehengoko kontakto haiez Ordokik zeukan eskema: akordio posiblearen oinarriak, espainiarrekin akordioa burutu baino lehen Eusko Jaurlaritzaren eta ETaren artekoa prestatu beharraz, EAJn honetaz zeuden bi jarrerak, espainolei Garaiakoetxeak eta ETak akordio bat lortzeak ematen zien ikara... Funtsean, kaka zahar berarekin gabiltza bueltaka urteak joan eta urteak etorri.

INDEPENDENTZIA

Euskal Herriarentzako eta independentzia norberarentzako, formulatu gabe ere independentzia hori miresgarri

egiten zen Ordokirengan. Seguruenik partiduren baten edo instituzioren baten burokrata bihurtu balitz ez zukeen posible izango. Independentzia eta ausardia, adorea. Goragoko helburu batzuen ohoretan, behar izanez gero «aski da» esateko, baita lagunekin haserretzeko ere, edo adinak bezala bizimoduak lagun ez izatera kondenatuak zituela ziruditenekin elkarlanean aritzeko ahalmena. Independentziaren oihanean borrokatuz eboluzionatutako zuhaitza ageri da Ordoki, orainaz bezala etorkizunaz iritzi propio eta sendoak esperientzia luze batekin ondutako abertzalea, funtzionaritzaren askan heldu eta zahartutako hainbat landareren hondamendiaren erdian gizon.

AITA Larzabalek bere testamentua deskribitu zigun astekari honetan 83an argitaratutako elkarrizketa batean: antzerki lanak halakok kudeatuko zituela, memoriak beste hark eta zenbait gauza berekin joango zirela lurpera. Mettemichek idatzia omen da zera: historia, egia estaltzeko gezurak antolatutako konspirazio handi bat dela. Erakutsi zidan Ordokik gerrako hainbat miseria kontatzen zuen eskuizkribu bat, tartean hainbat abizen distiratsu konprometitzen zuena, Bilbo entregatzea zela eta hango zenbaiten ihesia zela eta abar. «Nori egingo dio mesede liburu hau orain argitaratzeak?» galdetzen zion bere buruari. «Egia beti da ona, baina badira egiak esan ezin direnak». Hori soportatzeko eta are lurpera horrekin joateko hainako barren handia behar du. Osaba Kepa Ordokik utzi gaitu eta guk hemen jarraituko dugu, bere gazte denboran bezala ANVkoak PNVkoen kontra Irungo kaleetan elkarri muturjoka, Santoñako errendizioaz diskutitzen dugun bitartean Bilbo nola entregatzen den ohartu gabe.

EUSKADI 93

egin

URTEKARIA

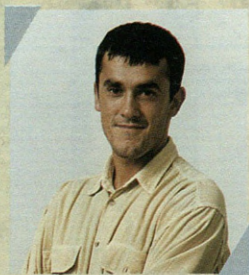
ADANIK SALGA

**CON UNA BREVE
HISTORIA
ILUSTRADA DE
EUSKAL HERRIA**

Tere Beloki

Mikel Olazabal

Arantxa Irastorza

Ainhoa Etxebeste

Iñaki Olaziregi

Arantxa Arza

Lurdes Arrizabalaga

Iñaki Elortza

Bea Zabaleta

Gorka Etxebeste

Arritxu Iribar

Nikolas Aldai

M. Karmen Odriozola

Edurne Telletxea

Arantxa Iturbe

Jaime Otamendi

IZANARI IZENA

Gau ta egun lagun egiten
 uneoro informazioaren harian
 askoren ahalaginez, gero eta familia
 handiagoa osatzen dugu.
IZANARI IZENA ematen dioten
 profesionalak dira.

EUSKADI
 IRRATIA

ESAN ETA IZAN